

Національний технічний
університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
Факультет лінгвістики

Дискурс

професійної
і творчої комунікації:
лінгвокультурний,
когнітивний,
перекладацький
та методичний
аспекти

VIII Міжнародна
науково-практична конференція

18 – 19 травня

2023

Збірник матеріалів

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Кафедра теорії, практики та перекладу англійської мови
Кафедра теорії, практики та перекладу німецької мови
Кафедра теорії, практики та перекладу французької мови

Дискурс професійної і творчої комунікації: лінгвокультурний, когнітивний, перекладацький та методичний аспекти

**Збірник матеріалів
VIII Міжнародної науково-практичної конференції**

18–19 травня 2023 р.

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2023

УДК 81'342(062)
Д48

*Наукове видання затверджено до друку рішенням Вченої ради
факультету лінгвістики КПІ ім. Ігоря Сікорського
(Протокол № 9 від 15.05.2023 р.)*

Д48 **Дискурс** професійної і творчої комунікації: лінгвокультурний, когнітивний, перекладацький та методичний аспекти : зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 18–19 трав. 2023 р. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. – 170 с.

ISBN 978-966-990-089-0

Віддзеркалено напрями сучасних досліджень функціонування мови й дискурсу у професійному і творчому поліетнічному та полікультурному просторах, висвітлено різноаспектні питання когнітивно-дискурсивних досліджень мови й мовлення у професійній, художній і мистецько-творчій сферах, подано результати інтермедіальних та мультимодальних студій різножанрових дискурсів у діалозі культур, окреслено здобутки перекладознавчих досліджень у професійній, художній та мистецько-творчій сферах, а також описано інноваційні технології у формуванні іншомовної комунікативної компетенції у професійній сфері.

Для науковців, викладачів та аспірантів.

УДК 81'342(062)

Голова редакційної колегії

Воробйова О. П., д-р філол. наук, проф., професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна

Члени редколегії:

Буць Ж. В., канд. філол. наук, доц., в. о. завідувача кафедри теорії, практики та перекладу французької мови КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна

Лазебна О. А., канд. філол. наук, доц., завідувач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна

Тараненко Л. І., д-р філол. наук, проф., завідувач кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна

Вчений секретар

Скобнікова О. В., канд. філол. наук, доц., доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна

Матеріали подано в авторській редакції

Використання матеріалів збірника можливе за умови обов'язкового посилання

ISBN 978-966-990-089-0

© КПІ ім. Ігоря Сікорського (ФЛ), 2023

© Автори публікацій, 2023

ЗМІСТ

Секція 1. МОВА ТА ДИСКУРС: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ І ТВОРЧОМУ ПОЛІЕТНІЧНОМУ ТА ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРАХ.....	7
<i>Ushchyna Valentyna. From Stance to Self: Stance-taking in Contemporary Social Media as Construction of Person's Identity Online</i>	<i>7</i>
<i>Karachun Yulia & Semyda Oksana. Scientific Style, its Substyles and Genres.....</i>	<i>9</i>
<i>Kosovych Olha. Le Discours Écologique Dans le Cadre de L'écologie Linguistique.....</i>	<i>11</i>
<i>Zaluzhna Olha. Revisiting the Issue of Discursive and Stylistic-Functional Dimensions of the Publicistic Text</i>	<i>14</i>
<i>Котвицька В. А., Данилюк А. С. Прямі лексичні запозичення у структурі заголовків статей німецьких щоденних газетних видань</i>	<i>17</i>
<i>Котвицька В. А., Ковальчук М. Ю. Щодо динаміки словникового складу мов та появи нових термінів</i>	<i>20</i>
<i>Лазебна О. А., Корженевська К. С. Віртуальна мовна особистість у німецькомовних оголошеннях про пошук партнера</i>	<i>23</i>
<i>Левко О. В. Становлення аксіологічного тезаурусу української мови в перекладах Біблії XVI – XXI ст.</i>	<i>25</i>
<i>Скриннік Ю. . Реалізація сучасної дискурсивної особистості «студент»: соціолінгвістичний аспект.....</i>	<i>28</i>
<i>Туришева О. О., Лисицька А. І. Термінологія граматики німецької мови з точки зору походження</i>	<i>31</i>
<i>Ishchenko Olha & Verhovtsova Olha. On the Issue of Word Clipping.....</i>	<i>34</i>
<i>Mukhanova Olena & Shepeleva Olena. Pragmatic Potential of Politically Correct Euphemisms</i>	<i>37</i>
<i>Tschepurna Zinaida. Sprachliche Einflussmittel in den Reden von Ukrainischen und Deutschen Politikern.....</i>	<i>40</i>
<i>Усик Г. М. Засоби вираження модальності в англійській мові.....</i>	<i>42</i>
<i>Білокобильський Ю. О. Корпусний аналіз гендерного контексту в політичному інтернет-дискурсі (на прикладі політичних партій США)</i>	<i>44</i>

<i>Приймачук Ю. В.</i> Прагматичний аспект текстів німецькомовної соціальної реклами.....	47
<i>Shumskaya Taya.</i> Language in Motion: Exploring the Role of Code Switching in Educational Videos	52
Секція 2. КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ, МОВЛЕННЯ Й ТЕКСТУ У ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ.....	
<i>Гаман І.А., Грицик В.С.</i> Лінгвопрагматичні характеристики лексики німецькомовних інтерв'ю з військовими експертами.....	54
<i>Hamann Iryna.</i> Die Problematik des Kommunikationsprozesses Zwischen Arzt und Patienten	57
<i>Котвицька В. А., Семененко А. О.</i> Метафора у складі німецького медіадискурсу.....	60
<i>Лазебна О. А., Щербак А. Є.</i> Особливості функціонування неологізмів у сучасній німецькій періодиці.....	60
<i>Shchychlo Larysa & Padalka Myhailo.</i> English Information Technology Discourse as a Professional Discourse Type	66
<i>Баишук Н. П.</i> Вербалізація концепту <i>ЩАСТЯ</i> в німецьких пареміях	68
<i>Kapitiurov Andrii.</i> The Concept “CIVIL SOCIETY” and its Components	70
<i>Маслова Т. Б.</i> Термінологізація та інші способи термінотворення	73
Секція 3. КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ, МОВЛЕННЯ Й ТЕКСТУ В ХУДОЖНІЙ ТА МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧІЙ СФЕРАХ.....	
<i>Борбенчук І. М., Корнєва З. М.</i> Мовна репрезентація ідіостилю Туни Кіремітчі.....	76
<i>Mamedova Alla.</i> Das Konzept Wasser in Deutschen Sprichwörtern und Redensarten	79
<i>Скобнікова О. В.</i> Репрезентація Ціннісного Складника Концепту <i>Beauty</i>	82
<i>Чаюн І. О.</i> Текстова реальність крізь призму теорії можливих світів	84
Секція 4. ІНТЕРМЕДІАЛЬНІ ТА МУЛЬТИМОДАЛЬНІ СТУДІЇ РІЗНОЖАНРОВИХ ДИСКУРСІВ У ДІАЛОЗІ КУЛЬТУР	
<i>Sayenko Tetiana.</i> Prosodic Markers of Implied Evaluation in Political Rhetoric	86

<i>Yuhan Nataliia.</i> Horrorgenre in Maria Granatsteins Deutschem Gegenwartsdrama “Winter” (Intertextueller und Intermedialer Kontext).....	88
<i>Demydenko Olga & Vlasiuk Liudmyla.</i> Linguistic Indexation’s Multimodality in English Mediatexts.....	92
<i>Луньова Т. В.</i> Поетика невизначеності в есе Тома Полена про Творчість Хайма Сутіна	94
<i>Веракшич Т. В.</i> Основні засоби вираження гендерної рівності в німецьких мультимодальних текстах	94
<i>Isniuk Olha.</i> Multimodal Means of Expressing Prohibition in the English Language	101

Секція 5. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО Й ПЕРЕКЛАД У ПРОФЕСІЙНІЙ, ХУДОЖНІЙ ТА МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧІЙ СФЕРАХ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ104

<i>Baklan Iryna & Kovalska Angelina.</i> Mittel Zur Wiedergabe der Höflichkeit Beim Übersetzen der Deutschen Politischen Reden ins Ukrainische	104
<i>Baklan Iryna & Samsonenko Daryna.</i> Wortbildende Besonderheiten von Deutschen Juristischen Termini in der Übersetzung ins Ukrainische	104
<i>Івашикевич Л. С.</i> Застосування мовної моделі Chatgpt для перекладу: переваги та недоліки	110
<i>Kramar Nataliia.</i> Issues in the Translation of English Climate-Related Terms into the Ukrainian Language.....	113
<i>Suima Iryna.</i> Geographical Names: Semantic and Functional Representation in Translation	113
<i>Yemets Oleksandr.</i> Wartime Humor in Ukraine: Pragmatic, Stylistic and Translation Aspects	120
<i>Назарчук С. А.</i> Умови роботи усного перекладача у воєнний час	120
<i>Якимович М. О.</i> Дискурс спротиву в англомовних ЗМІ: дефініція, методи дослідження та специфіка перекладу українською мовою	124

СЕКЦІЯ 6. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ.....126

<i>Жуковська В. В.</i> Корпусні технології та жанрово-аналітичний підхід у навчанні англійської мови для академічних цілей	126
---	-----

<i>Kuznetsova Olena & Shtefan Liudmyla.</i> Raising the Quality of Professionally-Oriented Foreign Language Learning in Higher Education	126
<i>Chugu Svitlana.</i> Interpreting the Untranslatable in Literary Narratives.....	126
<i>Dehtiarova Yu.</i> Le Modele GPT en Classe de Langue Etrangère	135
<i>Filippova Nina.</i> English Academic Discourse: Hedges as the Strategic Stereotype for Academic Writers.....	138
<i>Schum Olha.</i> Bedeutung von den Wahlfächer in Fremdsprachen für die Studentenvorbereitung	140
<i>Tatsakovych Uliana.</i> Ensuring the Ecological Validity of Translation Research.....	143
<i>Ващило О. В.</i> Використання технологій віртуальної реальності у навчанні іноземних мов	145
<i>Voloshchuk Iryna.</i> Public Speaking Competancy Formation in a Self-Regulated Learning	148
<i>Глінка Н. В.</i> Медіадидактика у викладанні літератури	151
<i>Буднікова Г. В.</i> Аспекти формування англійськомовної лінгвосоціокультурної компетентності у навчанні студентів-філологів: досвід країн Європи	154
<i>Каленська В. Л.</i> Формування навчально-стратегічної компетентності: погляди українських і зарубіжних науковців.....	156
<i>Yashchuk Olha.</i> Foreign Language Communicative Competence of Cybersecurity Engineers as a Professional Necessity	159
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ.....	162

**Секція 1. МОВА ТА ДИСКУРС: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ І ТВОРЧОМУ
ПОЛІЕТНІЧНОМУ ТА ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРАХ**

**FROM STANCE TO SELF: STANCE-TAKING IN CONTEMPORARY
SOCIAL MEDIA AS CONSTRUCTION OF PERSON'S IDENTITY ONLINE**

Valentyna Ushchyna

*Professor, Doctor of Science (Philology),
Lesya Ukrainka Volyn National University*

Interest of modern linguistic research to the use of language in social media can be explained by their ability to open an unprecedented global tribune for self-expression, self-identification, and self-presentation. Anyone with an Internet connection can read or write a blog, and, thus, exchange their positions on a variety of issues, as well as receive immediate feedback from all over the world. During the last ten years, blogging became the hottest growing medium of communication. I can presume that one of the reasons of the blogs' popularity is the opportunity to present oneself in blogosphere as an individual, worthy of public attention.

Grounding my discussion in literature about non-digital self-expression and identity construction from the poststructuralist ideas of social and discourse sciences [5; 1], I will raise the problem of individuals, wishing to control how others see them, having in their disposal a language (or languages) as one of few instruments for online communication. I will also pay attention to the collaborative and collective nature of identity formation relying on the premise that our self-expression depends on the people we're with, the situation we're in, and the norms of the society we're part of. I will argue that the Internet users such as bloggers and commenters on blogs, are constantly concerned with self-presentation, positioning themselves in a crowded terrain of other bloggers and commenters. Consequently, it will lead me to the notion of **stance** as a part of identity construction in online discursive interaction.

There are various definitions of identity relevant for sociolinguistic investigations in general and for this topic in particular. Among them I choose the ones that treat identity as an ever-changing and fluctuating discursive construct rather than pre-existing and stable entity. Instead of assigning sociolinguistic meaning in a correlational fashion via a direct mapping between linguistic forms and social categories, as in earlier approaches to identity, I draw on the concept of **bricolage** [6] or discursive construct of identity, which is inseparably connected to

the notion of **indexicality**, or contextually bound meaning [7]. In an indexical theory of style as stance [4], the social meaning of linguistic forms is most fundamentally a matter not of social categories such as gender, ethnicity, age, or region but rather of subtler and more fleeting interactional moves through which speakers take stances, create alignments, and construct personas.

As a broad term, stance covers a range of linguistic features that have long been studied separately, such as modality, evaluation, evidentiality, hedging, affect, footing etc. The advantage of stance, following Du Bois' [2] definition, is that stance-taking is a public act of taking a point of view rather than somebody's private opinion on a topic. It is also interactive, involving aligning or disaligning with others. Because stance-taking is a public act rather than a private cognitive state, there should be evidence in the text of WHAT is being signaled and of HOW the readers interpret those signals in context. Thus, stances are marked by linguistic means that in sociolinguistics are treated as linguistic variables or semiotic indexes of socially recognizable categories, personas, and styles [3]. The stance markers indicate a person's position on a certain issue, including such information as knowledge, affect, evaluation. The stance markers may include some “all-topics” lexical units and can be context-specific. In a new, somewhat simplified, way of communication, assembled by social media, communicants' reactions are limited and pre-specified by the set of “likes” and “dislikes” that can be treated as non-verbal markers of their stances. Accumulating, they become indexical of users' identities and are used by the social media recommendation systems to create the surrounding “information bubbles”.

Literature

1. Bucholtz M. & Hall K. Language and identity. In A. Duranti (ed.), *A Companion to Linguistic Anthropology*. Malden: Blackwell, 2004. P. 369-394.
2. Du Bois J. The stance triangle. In R. Englebreton (ed.), *Stancetaking in Discourse: Subjectivity, Evaluation, Interaction*. Amsterdam: John Benjamins, 2007. P. 139-182.
3. Eckert P. *Linguistic Variation as Social Practice*. Oxford: Blackwell, 2000. 241 p.
4. Eckert P. The meaning of style. In Wai Fong Chiang, Elaine Chun, Laura Mahalingappa and Siri Mehus (eds.), *Proceedings of the Eleventh Annual Symposium about Language and Society*. Austin, *Texas Linguistic Forum*. 2004. No. 47, p. 41-53. Ellegård, Alvar.
5. Giddens A. *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press, 1991. 264 p.
6. Lévi-Strauss C. *The Savage Mind*. Chicago: University of Chicago Press, 1966. 290 p. (Translated from French: *La Pensée sauvage*, Paris: Librairie Plon, 1962).
7. Silverstein, M. 2003. Indexical order and the dialectics of sociolinguistic life. *Language & Communication*. 2003. Vol. 23 (3-4), p. 193-229.

SCIENTIFIC STYLE, ITS SUBSTYLES AND GENRES

Yu. Karachun

*Associate Professor, PhD in Philology
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

O. Semyda

*Associate Professor, PhD in Philology
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

Style is a system of using grammatical, phonetic features of the language, which reflects the speaker's attitude to the content of the statement (from neutral to evaluative). Each functional style has its own purpose, its own genres and is aimed at a certain addressee. We consider functional style as a subsystem of literary language that has historically developed in public consciousness and serves a certain sphere of human activity, characterized by a specific organization at the structural, semantic, and pragmatic levels.

Scientific style is a functional type of literary language used for cognitive and informative purposes in the field of education and science. The scientific style covers the process of cognition, storage and acquisition of new knowledge, transfer of special information, the functional purpose of such a style, respectively, is to report the results of research, prove theories, substantiate hypotheses and classifications, explain phenomena, and systematize knowledge.

In modern linguistics, there are no works that would unambiguously and systematically reflect the internal differentiation of the scientific style, indicate the differences between its substyles, and distinguish genres within each substyle under the influence of different communicative tasks. In the works of N. G. Ishchenko [1], A. P. Koval [2], T. B. Maslova [3] it is mentioned only that scientific style has several sub-styles, and sub-style, in turn, can be equated with genre. Accordingly, an attempt was made in the work to determine the sub-styles of the scientific style, to outline the genres that function within each sub-style, and to find out the linguistic and non-linguistic factors that form the scientific style.

Based on the communicative function, traditionally the following sub-styles are distinguished:

- scientific. which includes scientific article, scientific and technical report, summary of the results of scientific research, monograph, dissertation, review, discussion or original article;
- scientific and informational represents abstracts, where abstracts, reviews, abstracts are published;
- scientific and referential includes dictionaries, handbooks and catalogues containing tested research results, recommendations and instructions for their practical application;
- scientific and educational represents textbooks and manuals;
- educational and methodical, which includes methodical manuals, programs, collections of problems, tasks and exercises, lectures, notes, educational and methodical materials;
- scientific and critical include reviews, reviews, reviews, expert opinions;
- popular science, which includes books, essays, theses, etc.;
- technical, implemented in the texts of technical documentation: test reports, certificates, formulas of inventions, patents, copyright certificates, standards, invoices, projects, calculations, drawings, contracts, etc.

The proposed division of the scientific style into the above-mentioned substyles and genres depends on the sphere of its use, the sphere of its functioning, and on extra-linguistic and linguistic factors that shape it.

Literature

1. Іщенко Н. Г. Науково-технічний стиль у системі функціональних стилів. *Наукові записки нац. ун-ту «Острозька академія»*. 2014. Вип. 46. С. 78-80.
2. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української мови. Київ: Вид-во Київського ун-ту, 1981. 307 с.
3. Маслова Т. Б. Типологія наукового дискурсу в сучасній мовознавчій парадигмі. *Збірник наукових праць: Англістика та американістика*. 2013. Вип. 10. С. 39-42.

LE DISCOURS ÉCOLOGIQUE DANS LE CADRE DE L'ÉCOLOGIE LINGUISTIQUE

O. V. Kosovych

Professeur, Docteur en Philologie

Université nationale pédagogique de Ternopil de Volodymyr Hnatiuk

La recherche interdisciplinaire revêt une importance particulière au stade actuel du développement de la science. Tout d'abord, nous parlons de la synthèse des approches des sciences naturelles et des sciences humaines. L'une de ces nouvelles orientations est l'écologuistique, une nouvelle branche de la linguistique qui combine les méthodes de connaissance des processus écologiques et les approches modernes dans le domaine de la linguistique.

Dans le cadre de l'écologuistique, il existe plusieurs tendances, dont l'une est appelée l'écologie du langage ou l'écologie linguistique. Traditionnellement, on considère que l'écologie linguistique est née du rapport du linguiste anglais Michael Kirkwood Halliday intitulé "New Ways of Meaning: the Challenge to Applied Linguistics", publié en 1990. Dans son rapport, K. Halliday a posé plusieurs questions théoriques aux linguistes: dans quelle mesure les structures linguistiques et les unités de texte sont-elles impliquées dans l'éclairage des questions liées aux problèmes environnementaux et si la langue peut rendre ces problèmes plus compréhensibles, plus accessibles et plus proches des êtres humains. Selon lui, la tâche principale de la linguistique est d'étudier la construction linguistique de la réalité. K. Halliday souligne le rôle particulier que joue la langue dans la formation de notre conscience, d'où l'influence qu'elle exerce sur notre mode de vie, notre comportement, notre système de valeurs, nos relations avec les autres et le monde qui nous entoure [4]. Ainsi, l'écologie linguistique s'intéresse à l'étude de la relation entre la langue et les questions écologiques, en analysant le reflet dans la langue des problèmes de l'interaction humaine avec la nature et le monde qui l'entoure [1].

Dans le cadre de l'écologie linguistique, différents textes du discours écologique sont analysés, allant des discours politiques consacrés aux questions écologiques à la publicité "verte". Par exemple, les phénomènes suivants attirent l'attention des chercheurs dans ce domaine: le rejet de la voix active dans les articles sur l'expérimentation animale; la volonté des entreprises de créer une image de marque "écologique" par l'utilisation de certaines unités lexicales;

l'utilisation d'euphémismes dans les discussions sur l'énergie nucléaire. Certains linguistes réduisent le champ du discours écologique aux textes qui traitent des problèmes de l'impact négatif de l'homme sur l'environnement et des conséquences de cet impact négatif sur l'environnement pour l'individu lui-même. L'analyse critique du discours par les linguistes de ce domaine (P. Mühl-Hüssler, E. Goatley, W. Trump, M. Schläppegrel, M. Kahn, T. Berman, M. Jung) nous permet d'identifier les caractéristiques lexico-sémantiques importantes du discours écologique.

L'écologie linguistique examine avant tout de manière critique les manifestations de l'anthropocentrisme linguistique. L'anthropocentrisme linguistique, en tant qu'expression linguistique de l'attitude du consommateur humain à l'égard de l'environnement, se traduit par: la dénomination en termes d'utilité (dénomination d'utilité); la distanciation émotionnelle par l'utilisation d'euphémismes et de constructions substantives; l'objectivation des êtres vivants (réification).

En outre, le manque d'expression linguistique de l'ampleur réelle de la menace environnementale, y compris “l'obscurcissement” délibéré du langage par des euphémismes et des mots à la sémantique incertaine, ainsi que divers moyens linguistiques d'absoudre la responsabilité de l'impact négatif sur l'environnement sont critiqués. La tentative de contrecarrer ces tendances négatives réside dans la créativité linguistique, ce qui explique l'utilisation généralisée de néologismes dans le discours environnemental.

Le système conceptuel enregistré dans la langue, qui reflète notre expérience et organise en même temps la réalité que nous percevons, régit nos activités quotidiennes. Selon Halliday, “le langage est une théorie de notre expérience, qui sert en même temps de guide à l'action” [4, p. 195]. L'utilisation de certains moyens linguistiques dans le discours écologique caractérise la position d'une personne par rapport à la nature, détermine les modes d'interaction avec la nature animée et inanimée. Selon certains chercheurs (E. Goatley, T. Berman), l'analyse critique du discours environnemental devrait viser principalement à identifier la manifestation linguistique de l'anthropocentrisme en tant qu'expression du système de vues dominant dans la société, qui contribue à éloigner l'homme de la nature [1; 3]. L'écilinguistique, quant à elle, propose un modèle de conscience écocentrique, fondé sur la reconnaissance de l'homme non pas comme le propriétaire et le centre de la nature, mais comme l'un de ses membres à part entière, et soulignant l'interdépendance et l'interaction de tous les éléments du monde environnant.

Le courant critique de l'écilinguistique soulève la question de la "correction écologique", c'est-à-dire des tentatives d'influencer délibérément les pratiques linguistiques afin d'éliminer les éléments "non écologiques". En même temps, selon certains linguistes, la langue changera au fur et à mesure que la conscience écologique du public se formera. Cette "écologisation profonde" de la langue s'oppose à "l'écologisation superficielle" du discours [2, p. 50], qui consiste en l'utilisation extensive d'unités lexicales relatives à des sujets écologiques, par exemple dans la publicité moderne et les discours politiques.

Literature

1. Berman T. The rape of Mother Nature? Women in the language of environmental discourse. The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology and Environment. L.-N.Y.: Continuum, 2001. P. 258-260.
2. Fill A. State of the art. In Fill A. & Mühlhäusler P. (Eds.), The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology and Environment. L.-N. Y.: Continuum, 2001. P. 43-57.
3. Goatly A. Green grammar and grammatical metaphor, or Language and myth of power, or metaphors we die by. The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology and Environment. L.-N.Y.: Continuum, 2001. P. 203-226.
4. Halliday M. A. K. New ways of meaning: The challenge to Applied Linguistics. The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology and Environment. L.-N. Y.: Continuum, 2001. P. 175-203.

REVISITING THE ISSUE OF DISCURSIVE AND STYLISTIC- FUNCTIONAL DIMENSIONS OF THE PUBLICISTIC TEXT

O. O. Zaluzhna

*Associate Professor, PhD in Philology
Vasyl' Stus Donetsk National University*

1. Introductory notes. Various questions connected with the investigation of gradation and stratification of the language continuum, principles of identification and differentiation of the language units have continuously been in the centre of the linguistic research, triggering active discussion among the scholars [1].

However, it is possible to state that there is no consensus on the question, though it has been agreed that divergence of the language environment can be studied in the realm of functional-stylistic, discursive, and cognitive dimensions. The above allows to interpret the language not only as a system with multi-layer structure, but also view the language as a unique cognitive-communicative phenomenon in the paradigm of socio-communicative existence of the human as a central element of the human-based communication process.

2. The research background. Identification of either functional or discursive belonging of the language segment (text) currently remains a highly topical question. In this respect, mass media texts evoke special interest in terms of their comprehensive and pervading character, heterogeneity of their genre structure, and multifaceted nature of their contents. This complexity results in numerous studies which view the language of mass media both in the domain of functional-stylistic [1; 2] and discursive [3; 4] approaches.

The present co-existence of the two approaches is predetermined by dynamic development of the scholarly paradigm which makes it possible to support rapid transfer from the interpretation of the language as a system of functions to the vision of the language as a functional unity where cognitive and linguistic identities of the speaker intersect, allowing them to cognize and categorize the surrounding world (and themselves) so as to be able to function in it as a socio-communicative unity.

The research of the correlation between multi-format elements representing various phenomena of the language substrata (such as discourse and functional style) present quite a complicated, but at the same time acute issue which leads to

the question of how the two approaches correlate, and if they have mutually exclusive or complementary character.

3. Results and discussion. It should be noted that the text research in the domain of functional speech styles has a long and established tradition, whilst discursive analysis is a relatively new dimension of the text investigation. At the same time, it must be stated that both approaches do not lose their topicality, still leaving significant gaps in the understanding of the terms “*style*”, “*genre*”, “*discourse*”, “*text*”.

The present paper holds the ground offered by G. Cook [5] and D. Johnstone [6] who justly claim that discourse analysis significantly goes beyond the boundaries of the functional-stylistic approach to the text research and must take into account the so-called “*context*” (cultural, historical, social, etc.) within which paradigm the communication process unfolds.

The research proposes to define *the publicistic style* as a functional style of speech which serves a wide variety of social relations (political, economic, cultural, sports, etc.) and functions in the sphere of mass media (printed, audio, video materials). Functional-stylistic analysis of the publicistic text first and foremost aims at studying the language units on different levels in the paradigm of the functions the very text is designed to perform.

Having scrutinized various approaches to the essence of the discourse analysis through systematizing spheres of its implementation, it is vital to single out basic coordinates defining the discourse as a linguistic phenomenon. This research views *discourse* as a communicative process which unfolds between the subject and the object of communication process, forms and functions obeying the requirements of social, cultural, historical, temporal, spatial, and other contexts.

4. Conclusion. The analysis of functional-stylistic and discursive dimensions of the publicistic text allows to state that the two approaches to the linguistic analysis overlap but are far from being identical. The object involved into the scholarly research is the same, i.e., the text, which is however viewed from divergent angles with accents attached to different parameters. Functional-stylistic approach aims at investigating peculiarities of the language unit on different levels (mainly lexical, grammatical, syntactical) within the system of the text functions. Whereas the discursive approach transfers the focus onto the complex interaction of the contexts (social, cultural, historical, temporal, spatial, etc.) which define the choice of the communicative instruments (both verbal and paralinguistic), targeted at achieving the communicative goal.

Literature

1. Белова А. Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці. *Іноземна філологія*. 2002. Вип. 32-33. С. 11-14.
2. Зайцева В. В. Про жанрову своєрідність газетної мови. *Український смисл*. 2015. С. 39-48.
3. Хант Г., Розумна К. Лексичні та стилістичні особливості сучасного англійсько-німецькомовного публіцистичного дискурсу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія*. 2019. Вип. 1(41). С. 174-180.
4. Шкрібляк М. П., Бялик В. Д. Загальна характеристика публіцистичного дискурсу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Германістика та міжкультурна комунікація*. 2020. Вип. 1. С. 70-74.
5. Cook G. Discourse Analysis. In James Simpson (ed.), *The Routledge Handbook of Applied Linguistics*. London-N.Y: Routledge, 2011. P. 431-444.
6. Johnstone B. *Discourse Analysis* (2nd ed.). Malden, MA : Blackwell, 2008. 310 p.

ПРЯМІ ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У СТРУКТУРІ ЗАГОЛОВКІВ СТАТЕЙ НІМЕЦЬКИХ ЩОДЕННИХ ГАЗЕТНИХ ВИДАНЬ

В. А. Котвицька

доцент, кандидат філологічних наук
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

А. С. Данилюк

студентка 3 курсу факультету лінгвістики
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Мова є складною багатфункційною системою, що невпинно змінюється під впливом багатьох чинників. Мова піддається впливу інших мов, а також сама впливає на інші мови.

Згідно з Ю. О. Карпенком, запозичення – це явище, коли слова переносяться з однієї мови до іншої за рахунок взаємодії цих мов [1]. Оскільки процес запозичення є постійним, неможливо точно підрахувати кількість запозичених слів у мові. Однією з причин використання запозичень є потреба в новій лексиці, або бажання уникнути занадто довгого описування понять.

Пряме запозичення – це коли слово береться з іншої мови без зміни написання або вимови (хоча певні зміни все одно спостерігаються), напр.: *die Software, die Deadline, der Fulltimer, der Job, die Fashion, der Look, der Fan, der/das Blackout / Black-out, der Trend, das/der Check-in, okay, cool, clear, hot, empty, fashionable, pretty, clever, tough, smart*.

Сьогодні англійська мова має найбільший (серед інших мов) вплив на німецьку та інші мови, оскільки є однією з найпоширеніших у світі та використовується як мова міжнародного спілкування. Більшість технічних термінів та нових слів, що з'являються в німецькій мові, мають англійське походження. Крім того, культурні впливи, англійський кінематограф, музика та література сприяють поширенню англійської мови серед молоді [2].

Газетні публікації завжди мали важливе значення для культурного та суспільно-політичного життя людей. Заголовок в інформаційному повідомленні відіграє ключову роль, оскільки є ефективним засобом впливу на читача.

Заголовок – це коротке твердження або фраза, розміщені у верхній частині статті. В. В. Різун дефінує заголовки як «спеціальні засоби, які являють собою опорні точки, що показують найбільш важливу текстову інформацію» [3]. Вдало написаний заголовок може привернути увагу читачів і заохотити їх прочитати всю статтю, тоді як поганий заголовок може відвернути читачів і змусити їх взагалі пропустити її, відкинути, відкласти, облишити.

Різними дослідниками виокремлюються «прості» заголовки (складаються з одного речення, що містить завершену думку), «ускладнені» (це, як правило, декілька окремих, логічно завершених частин, що виражають закінчену думку), «заголовкові комплекси» (у цьому разі присутні головний заголовок і підзаголовки різної складності та призначення).

Наведемо приклади заголовків з німецької інформаційної щоденної газети «Die Welt», які містять запозичення, не лише з англійської мови [4]:

1. ***Black Lives Matter**: Tausende demonstrieren gegen Rassismus* (6. Juni 2020).

2. ***Greenwashing** oder Umweltbewusstsein? – Der neue **Eco-Trend** bei **Mode und Lifestyle*** (28. Februar 2022).

3. ***Cyberattacken** auf Unternehmen – Wie können sie sich davor schützen?* (25. Februar 2022).

4. ***Die Unsinn-Deadline** vom 1,5-Grad-Ziel* (18. Mai 2022).

5. ***Folge des Ukraine-Krieges: Die Frage ist nicht, ob ein **Blackout** kommt, sondern wann er kommt*** (29. Dezember 2022).

6. ***Gehen oder bleiben: Meine Beziehung läuft okay: Reicht das?*** (12. Oktober 2022).

7. ***Fanartikel: 20 heiße Dinge für coole Gamer.***

Приклади засвідчують, що «запозичені англійські слова у системі німецької мови отримують нове граматичне оформлення, зазнають повної чи часткової інтеграції, що являє собою комплексний процес, який охоплює всі сторони існування і розвитку слів у мові» [5, с. 345]. У зв'язку з безперервним запозиченням лексичних одиниць з англійської мови, у тому числі ад'єктивних та адвербіальних, адаптаційний механізм стає безперебійним. Особливо швидко адаптуються англіцизми з тотожною структурою, що і раніше запозичені. Проте повна адаптація англіцизмів на всіх рівнях німецької мови та їх продуктивне функціонування у майбутньому залежать від низки обставин. По-перше, вони мають приводити до ліквідації

прогалин, по-друге, добре засвоюватися мовою-реципієнтом на всіх рівнях, по-третє, розширювати семантику з плином часу [6, с. 83].

Отже, написання правильного і привабливого заголовка є важливою складовою успіху тексту та може впливати на його сприйняття читачами. З наведених прикладів зрозуміло, що використання запозичень саме з англійської мови є звичайною практикою в німецьких ЗМІ. До перспектив дослідження належить вивчення семантики прямих лексичних запозичень на матеріалі текстів заголовків авторитетних німецьких газетних видань.

Література

1. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2006. 336 с.
2. Ammon U. The dominance of English as a language of science: Effects on other languages and language communities. *Sprachtypologie und Universalienforschung*. 2001. Band 54 (3). 478 p.
3. Різун В. В., Непийвода Н. Ф., Корнєєв В. М. Лінгвістика впливу: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2005. 148 с.
4. Die Welt. URL: <https://www.welt.de/>
5. Тіміна А., Лазєбна О. Теоретичні засади вивчення граматичного освоєння запозичень у сучасній німецькій мові. 2019. *Молодий вчений*. № 9 (73). С. 343-346. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-73>
6. Котвицька В. А., Лазєбна О. А. Ад'єктивні та адвербіальні англiцизми в німецькомовному газетно-журнальному дискурсі. *Науковий потенціал та перспективи розвитку філологічних наук : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Київ, 8-9 грудня 2017 р. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. С. 81-84.

ЩОДО ДИНАМІКИ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ МОВ ТА ПОЯВИ НОВИХ ТЕРМІНІВ

В. А. Котвицька

*доцент, кандидат філологічних наук
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

М. Ю. Ковальчук

*студентка факультету лінгвістики
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Словниковий склад усіх мов змінюється практично щодня. Для кожної мови, яка продовжує існувати, факт появи нових слів – це найважливіший фактор її розвитку, що є ознакою динамічності.

Виникнення нових термінів можна пов'язати з поступовим розвитком усіх галузей науки та техніки, або ж з посиленням інтересом до певної галузі. Активний розвиток медичної термінології та появу великої кількості лексем у медичній галузі можна обґрунтувати пандемією коронавірусу. На сучасному ж етапі, у зв'язку з війною Росії проти України, активно поповнюється термінологія галузі оборонної промисловості. Тому можна стверджувати, що нові терміни вказують на посилений інтерес до певної галузі та відображають суспільні процеси.

Терміни і загальноживані слова мають однакові словотвірні моделі, проте специфіка термінотворення залежить від продуктивності певних моделей або способів. Це частково можна пояснити ознаками, які висуваються до термінів. Способи словоскладання та творення словосполучень є поширеними у словотворі в багатьох терміносистемах, адже саме складні слова і словосполучення дають змогу точно передавати складне наукове поняття з урахуванням всіх деталей з мови перекладу [1, с. 82].

Словотвір тісно пов'язаний з лексикологією: саме лексичні одиниці з точки зору їх морфемного складу, структури та способів деривації є конкретним прикладом словотвору. Термін «словотвір» має два основних значення. По-перше, це процес творення у мові нових слів, по-друге, це розділ науки, який займається процесом вивчення процесу творення нових лексичних одиниць. Основне завдання словотвору полягає в тому, щоб

визначити формальні, семантичні, генетичні та інші закономірності та особливості утворення нових лексичних одиниць. Основне питання словотвору – це вивчення структури та змісту слів [2, с. 235].

За своєю морфологічною структурою складні іменники найчастіше є двокомпонентними утвореннями. Відповідно до морфологічної класифікації виокремлюють такі типи композитів: композити-іменники, композити-прикметники, композити-дієслова [3, с. 590].

До композитів-іменників, до прикладу, належать такі лексеми:

– Substantiv + Substantiv: *Beinvene, Blumenkranz, Bildschirm, Bruderbund, Hausfrau, Apfelsaft, Kaffeehaus, Mundstück, Tierfutter, Weinkeller, Wörterbuch, Zeitraum*;

– Adjektiv + Substantiv: *Blauschimmel, Braunkohl, Faulbett, Fremdatom, Freiland, Grünschnabel, Edelfäule, Hellstrom, Hochhaus, Großtante, Rotwurst, Weißwein, Wildtier*;

– Verbalstamm + Substantiv: *Blasinstrument, Blühphase, Drehrestaurant, Essblech, Hörsaal, Stehlampe, Schimpfname, Schreibzimmer, Strickapparat, Wohnhaus*.

В. Фляйшер визначає 2 види деривації – експліцитну та імпліцитну. Експліцитна деривація являє собою морфемну конструкцію, в якій із невідокремлюваних складових тільки перший корінь може існувати вільно. Перша частина позначається також як базис деривації: *sand + ig = sandig; Les + er = Leser; Schön + heit = Schönheit*. При імпліцитній деривації нове слово утворюється завдяки зміні належності до певної частини мови [4, с. 59].

Синтаксичний спосіб полягає в поєднанні у словосполучення декількох повнозначних слів для точного найменування складних предметів, явищ та процесів. Наприклад, *einfliegender Marschflugkörper, anvisierte Ziele, schlagkräftigere Luftabwehrsysteme*.

Уживання аббревіацій та скорочень – прояв тенденції до економії мовних засобів: *Abteilung Waffensysteme und Munition (WSM), Gemeinsame Sicherheits- und Verteidigungspolitik (GSVP), Kabinett des Bundesministers (KBM)*.

Запозичення є одним зі шляхів збагачення лексики мови: *Major* (лат. мова), *Runway* (англ. мова), *Marsch* (франц. мова), *Transport* (франц. мова).

Проаналізувавши найпоширеніші способи словотвору німецької мови, зауважимо, що словотвір – це головне джерело збагачення її словникового складу. У зв'язку з активним розвитком певних сфер науки та техніки, термінологічні системи швидко поповнюються новими лексемами. Тому

людство потребує нових найменувань, щоби предметно обговорювати різні питання. Саме словотвір відповідає за механізм утворення нових слів та вивчення всіх словотворчих засобів мови, визначає їх продуктивність, забезпечує процес номінації, згідно з відповідними моделями, встановленими законами і правилами.

Література

1. Гордун С. М. Терміносистема екомаркетингу: структурно-семантичні та функціональні параметри (на матеріалі англomовної публіцистики) : дис. ... канд. філол. наук. Луцьк – Запоріжжя, 2020. 295 с.
2. Коваленко К. Г., Сільнича Н. А. Словотвір як мовознавча дисципліна. Вісник ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія». 2012. Том 11, Вип. 4 (36). Полтава. С. 235-237.
3. Назаренко І. В. Словоскладання як один з найпоширеніших способів словотвору німецької мови. Наукові записки. Серія: Філологічні науки. 2016. С. 505-509.
4. Смокович О. П. Проблематика словотвору в німецькій мові та його основні способи. Теорія і практика розвитку наукових знань: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 лютого 2020 р. Київ, 2020. С. 59-60.

ВІРТУАЛЬНА МОВНА ОСОБИСТІСТЬ У НІМЕЦЬКОМОВНИХ ОГОЛОШЕННЯХ ПРО ПОШУК ПАРТНЕРА

О. А. Лазебна

*доцент, кандидат філологічних наук
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

К. С. Корженевська

*магістрантка факультету лінгвістики
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Останніми десятиліттями завдяки технологічному прогресу форма людської комунікації суттєво змінилася. Нові можливості комунікації та взаємодії між потенційними партнерами в онлайн-просторі спричинили стрімкий розвиток мови. Це дало змогу аналізувати її як таку, що є характерною саме для певних типів текстів – оголошень на сайтах знайомств, для яких типовими є зміна та утворення нових лексичних засобів залежно від особистості автора, вікової групи цільової аудиторії, структурних особливостей оголошення.

Відповідно до одного з визначень поняття «дискурсу», виокремлених О. О. Селівановою, йдеться про «замкнуту цілісну комунікативну ситуацію (подію), складниками якої є комуніканти й текст як знаковий посередник, зумовлену різними чинниками, що опосередковують спілкування й розуміння (соціальними, культурними, етнічними)» [1, с. 568]. Отже, цільова аудиторія складається з осіб, що шукають серйозні стосунки, де текстом між ними виступає оголошення про пошук партнера, на основі якого здійснюється подальша комунікація. Розглядаючи оголошення про пошук партнера з лінгвістичної точки зору, слід зважати на «уявлення про культурний перетин, взаємодію і конфігурації гендеру, статі, влади та ідеології у пресі» [2, с. 90], як вважає О. А. Хамедова, та відповідно на їхній вплив на використання тих чи інших мовних засобів потенційними партнерами, мова та погляди кожного з яких формуються залежно від часового проміжку та порядків, встановлених у суспільстві певної групи населення.

В оголошеннях про пошук партнера автор має можливість самопрезентувати себе за допомогою дописів, які формуються відповідно до поставленої мети – знаходження за допомогою віртуального простору

«альтернативи класичному способу знайомства» [3, с. 3]. Відповідно під час пошуку партнера таким шляхом автору відводиться досить мало місця для опису своїх вподобань, побажань та зовнішності. За допомогою влучно підібраних виразів він має на меті сформувати у цільовій аудиторії часто правильне враження про себе. Саме тому партнери у віртуальному середовищі вдаються до гіперболізації з метою створення виключно позитивного, приголомшливого враження про себе, адже від цього залежить, чи буде досягнута комунікативна мета автора – отримати відгук на своє оголошення. Наприклад, такі формулювання, як: “*wünschst Dir einen Gentleman, großzügig, schlank, sportlich, NR, der Dich auf Händen trägt?*” [4], “*unverbesserlich optimistisch*” [4], “*Dame mit Schönheitssinn + Herzenswärme*” [4], “*bildhübsche Witwe*” [4], “*ein Mann, der großes Ansehen genießt, einen weltweiten Freundeskreis pflegt u. dies in allerhöchsten Kreisen*” [4], “*ein Mann der vieles erreicht hat und eine angesehene Persönlichkeit ist*” [4], складаються з лексичних одиниць (прикметників, прислівників або словосполучень), які характерні здебільшого для онлайн-представлення, що базується, зокрема, на анонімності. У результаті речення досягають дещо іншого стилістичного забарвлення.

В оголошеннях автори намагаються також показати свою поведінку через фразеологізми, наприклад: “*auf Händen tragen*” [4], а також через інші нетипові для реального представлення вирази чи кліше: “*den Frühling neu erleben*” [5], “*Kavalier der alten Schule*” [5], які могли би більш красномовно передати його стан чи особливості характеру та поведінки. Це зумовлено тим, що онлайн-комунікація дає можливість підлаштуватися під стиль потенційного партнера та акцентувати більше на тому, що могло б привернути його увагу.

Література

1. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля – К, 2010. 844 с.
2. Хамедова О. А. Шлюбні оголошення у галицькій пресі міжвоєнного періоду: соціальна практика як засіб конструювання гендерного режиму. *Сучасний мас-медійний простір: реалії та перспективи розвитку: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Вінниця, 25 жовт. 2018 р. / Факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха. Вінниця, 2018. С. 90-94.
3. Mareike Gerke M.A. Anforderungen an Partnerschaften. Eine qualitative Inhaltsanalyse von Kontaktanzeigen aus dem Internet : Inauguraldissertation zur Erlangung des Doktorgrades. Köln, 2012. 366 S.
4. Kontaktanzeigen. *Zeit Online*. https://marktplatz.zeit.de/kennenlernen/?wt_ref=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F&wt_t=1680871780371 (дата звернення: 06.04.2023).
5. Partnersuche. *Fränkische Nachrichten*. <https://www2-fraenkische-nachrichten.fnweb.de/anzeigen/partnersuche/ergebnisse.html> (дата звернення: 06.04.2023).

СТАНОВЛЕННЯ АКСІОЛОГІЧНОГО ТЕЗАУРУСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПЕРЕКЛАДАХ БІБЛІЇ XVI–XXI СТ.

О. В. Левко

доцент, кандидат філологічних наук

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Українська лінгвокультура сформувалася під впливом християнських цінностей, що домінували в аксіосфері українського народу за доби Середньовіччя та раннього модерну. Важливу роль у формуванні українського аксіологічного тезаурусу зіграли староукраїнські переклади Біблії та оригінальні твори конфесійного стилю XVI–XVII ст., зокрема Пересопницьке Євангеліє, Житомирське Євангеліє, Хорошівське Євангеліє, Крехівський Апостол, Учительні Євангелія та численні проповіді, традиції мовного узусу яких збережені в українських біблійних перекладах XIX–XXI ст.

Аксіологічний тезаурус християнства сягає витоків грекомовних текстів Нового Завіту та патристики. Вважаємо, що для його параметризації доцільно застосовувати комплексну методик, що поєднує методи корпусного та аксіологічного аналізу із запропонованою Ю. Найдю методикою класифікації грецької лексики Нового Завіту за семантичними доменами [4]. Для дослідження становлення українського аксіологічного лексикону в діяхронії ми пропонуємо такий алгоритм: 1) визначення номінацій цінностей / антицінностей в грецькій мові Нового Завіту і встановлення їх реєстру за семантичними доменами; 2) встановлення українських відповідників грецьким номінаціям цінностей / антицінностей із залученням лексикографічних праць та словників української мови від раннього модерну до сучасності; 3) дослідження особливостей мовної експлікації встановлених аксіологем в українських перекладах Біблії різних часів у зіставленні з грецькою мовою Нового Завіту; 4) застосування корпусних методик для верифікації отриманих результатів.

У християнській аксіології релігійно-етичні цінності утворюють бінарні опозиції з відповідними антицінностями, наприклад, *δικαιοσύνη* “праведність” – *ἀδικία* “неправедність”, *εὐσέβεια* “побожність”, “благочестя” – *ἀσέβεια* “нечестя”, *πίστις* “віра” – *ἀπιστία* “невірство”, *σωφροσύνη* “цнотливість” – *πορνεία* “розпуста”, *ταπεινοφροσύνη* “смирення” – *ὑπερηφάνια* “гордість” тощо. Кожна лексема, що вербалізує цінність / антицінність у

наведених бінарних опозиціях, має широкий ряд дериватів і синонімів у корпусі текстів Нового Завіту та патристики. Згідно з корпусними даними, існує неспівмірність у частотності номінацій цінності та її антицінності, довжині їх синонічних рядів, частотності синонімів і дериватів у ранньохристиянських текстах.

Релігійно-етичний лексикон як частина аксіологічного тезаурусу сучасної української мови сягає своїми семантичними витокami грецької мови Нового Завіту. Водночас він строкатий за своїм походженням і багатий на синонімічні засоби, зокрема внаслідок впливу на його становлення усталеної традиції біблійного перекладу старослов'янською / церковнослов'янською мовою та появи біблійних перекладів староукраїнською мовою за доби раннього модерну. Цей лексикон містить грецизми, церковнослов'янізми та слова, успадковані із староукраїнської “простої мови”, серед яких є власне українські лексеми, полонізми і латинізми. Наприклад, гр. *ταπεινοφροσύνη* має такі українські відповідники: *смирення* (пор. цксл. *смирєніє* / *смѣреніє*), *покірність*, *покірливість*, *покоря* (пор. староукр. *покоря* як часто вживаний відповідник цксл. *смирєніє* / *смѣреніє* в українських текстах ранньомодерної доби [2, с. 154]). Біблійні переклади кін. XIX ст.–поч. XX ст. тяжіють до вживання церковнослов'янізмів *смирєний* та *смирєння* (а також *смирний*, *смирнота*, *смирність*), а переклади XX–XXI ст. (І. Огієнка, І. Хоменка, Р. Турконяка) надають перевагу словам, властивим для староукраїнської “простої мови”, зокрема *покірний* / *покірливий* та *покоря* / *покірність* [3, с. 293].

Церковнослов'янізм *благочестя*, який є семантичною калькою грецького композита *εὐσέβεια* (від *εὖ* “благо”, “добро” та *σέβω* “шанувати”), увійшов у релігійно-етичний лексикон сучасної української мови поряд з успадкованими із староукраїнської “простої мови” словами *побожність*, *набожність*. Натомість деякі етичні цінності в сучасній українській мові представлені лише успадкованими із староукраїнської “простої мови” лексичними одиницями, які в процесі становлення української релігійно-етичної лексики витіснили церковнослов'янізми. Наприклад, гр. *σωφροσύνη* (від *σάος* (*σῶς*) “здоровий”, “цілий” та *φρήν*, значення якого розширилося від “діафрагма” до “серце”, “душа”, “розум”) у церковнослов'янській мові відтворюється за допомогою семантичної кальки *цѣломудріє* (від старосл. *цѣль* “здоровий”, “цілісний” та *мѣдрѣ* “мудрий”), що вживається в староукраїнських текстах XVI–XVII ст. (навіть у перекладі Біблії П. Куліша,

І. Левицького та І. Пулюя використовується відповідний прикметник *ціломудрий*), натомість сучасна українська мова для позначення цієї чесноти успадкувала слова староукраїнської «простої мови» *цнота* і *цнотливість* (полонізми за походженням [1, с. 262]), які вживаються як відповідники *σωφροσύνη* у багатьох українських перекладах Біблії ХХ–ХХІ ст.

В конфесійному дискурсі ранньомодерної доби були закладені підвалини репрезентації аксіологічних смислів та етичних цінностей, що проторували шлях до становлення національної та релігійної ідентичності українців. Історична мовна практика України за доби раннього модерну мала велике значення для формування релігійно-етичного сегменту української аксіосфери та сприяла розбудові духовних цінностей українського суспільства.

Література

1. Етимологічний словник української мови: у 7 т. Т. 6: У–Я / За ред. О. С. Мельничука. Київ: Наукова думка, 2012. 565 с.
2. Тимченко Є. Матеріали до словника писемної та книжної української мови XV–XVIII ст. Кн. 2. О–Я / Упоряд. В. В. Німчук, Г. І. Лиса. Київ; Нью-Йорк, 2003. 512 с.
3. Levko O. The word *tapeinos* in the New Testament and its rendition in Ukrainian translations. *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungarica*. 2018. No. 63(2). P. 283-295.
4. Nida E. A., Louw J. P. Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains, 2nd edn. New York: United Bible Societies, 1989.

РЕАЛІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ «СТУДЕНТ»: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

Ю. С. Скриннік

доцент, кандидат філологічних наук

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

На сьогоднішній день вивчення людини у мові є інтердисциплінарним об'єктом досліджень, які знаходяться на перехресті різних наук. Залучення екстралінгвальних складників до кола лінгвокомунікативних досліджень призвело до розширення поняття мовної особистості та введення поняття «дискурсивна особистість» [1, с. 42; 3].

Актуальність дослідження забезпечується необхідністю аналізу мовленнєвої поведінки сучасного студента із залученням соціолінгвістичного аспекту, що сприяє розширенню парадигми дискурсивної особистості та теорії дискурсу в цілому. **Об'єктом** є лінгвальні та екстралінгвальні компоненти комунікації, якими оперує сучасна дискурсивна особистість «студент» для реалізації своїх інтенцій. **Предметом** є особливості використання лінгвальних та екстралінгвальних засобів комунікації дискурсивною особистістю «студент». **Мета** дослідження полягає у з'ясуванні комунікативних характеристик сучасного студента та його дискурсивного оточення як невід'ємного компоненту формування особистості.

Комунікативно-дискурсивна парадигма, яка панує у лінгвістиці, акцентує увагу на аспекті породження тексту адресантом та сприйняття його адресатом [3], що підвищує інтерес до вчень про дискурсивну особистість та її соціальну діяльність, яка формує оточення цієї особистості. Дискурсивне оточення, центром якого є дискурсивна особистість, охоплює комунікативних партнерів дискурсивної особистості, із якими вона вступає у комунікативні стосунки протягом свого життя; воно не є однорідним і сталим щодо кількості комунікативних партнерів, кількість яких, насамперед, залежать від соціальної й комунікативної активності самої особистості [2]. Фактором, що зумовлює розмежування зон дискурсивного оточення, є дистанція. Дискурсивне оточення відображає взаємозв'язок соціальних ролей співрозмовників, визначає симетричність/асиметричність їхніх відносин та ступінь їхньої дистантності [3].

Дискурсивна особистість – студент XXI століття – характеризується більшою експресивністю у комунікації зі своїми однолітками: вибір висловлень та стилей вираження думок стає ширшим і зазнає нормативних модифікацій. Спостерігаємо зсув у системі цінностей: навчання для багатьох представників студентства перестає бути найголовнішою метою, фокус уваги студентів зосереджується на інших цінностях:

(1) *Cady Heron: I think I'm joining the Mathletes.*

Gretchen Wieners: No! No, no.

Regina George: No, no. You cannot do that. That is social suicide. Damn, you are so lucky you have us to guide you (Mean girls, 2004).

Студентка (*Cady Heron*) виражає бажання вступити до клубу математиків (*I think I'm joining the Mathletes*), на що інші відповідають неохважно (*No*). Інша студентка (*Regina George*) використовує *do* директив (*You cannot do that*) для посилення впливу на думку співрозмовниці, а також гіперболізацію негативних наслідків, що означає втрату авторитету серед інших учнів старшої школи. Вставне слово (*Damn*) є типовим для мовленнєвого репертуару сучасного студента.

Розширення норм соціальної поведінки призводить до частішого порушення загальноприйнятих норм комунікації. Тим не менш, попри більшу експресивність, що характерна для дискурсивної особистості – студент XXI століття – учні часто приховують правдиві почуття до вчителів задля дотримання правил інституційного дискурсу через власну мотивацію:

(2) *CADY HERON: Thanks, Ms. Norbury. And if there's anything I can do for extra credit, please let me know (Mean Girls, 2004).*

Офіційне звертання (*Ms. Norbury*), маркери ввічливості (*Thanks; please*) та бажання зробити більше для отримання позитивної оцінки (*And if there's anything I can do for extra credit*) – повністю відповідають вимогам інституційного дискурсу.

У мовленні дискурсивної особистості «студент XXI століття» спостерігається підвищення вживання обценної лексики та сленгу, що є притаманним молоді. Ті компоненти комунікації, що століття тому сприймалися за порушення норм комунікації, у сьогоденні все частіше вважаються нормою. Окрім цього, на соціальну поведінку впливає швидкий розвиток подій та технічний прогрес, які також вносять модифікації у норми та правила сучасної комунікації. **Перспективним** напрямом дослідження

вважаємо залучення етноспецифічного фактору до дослідження особливостей реалізації дискурсивної особистості «студент».

Література

1. Пахаренко А. В. Дитина як авторитарна дискурсивна особистість (на матеріалі сучасної англійської мови) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2020. 260 с.
2. Солощук Л. В. Дискурсивна особистість «детектив-аматор» (на матеріалі творів А. Крісті). *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 48 (2). С. 118-124. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-2-19>.
3. Skrynnik Yu. S., Soloshchuk L. V. Social roles as a construct of ecological interaction: diachronic aspects. *Theory and Practice in Language Studies*. UK: Academy Publication. 2022. Vol. 12 (8). DOI: <https://doi.org/10.17507/tpls.1208.03>. P. 1483-1488.

ТЕРМІНОЛОГІЯ ГРАМАТИКИ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ З ТОЧКИ ЗОРУ ПОХОДЖЕННЯ

О. О. Туришева

доцент, кандидат філологічних наук

Національний технічний університет України

“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

А. І. Лисицька

студентка групи ЛН-01 факультету лінгвістики

Національний технічний університет України

“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

Процес формування та розвитку мови відбувається під впливом низки факторів, одним з яких є міжмовні контакти. Така взаємодія знаходить своє вираження на будь-яких мовних рівнях, але найпомітнішим є цей вплив на лексичному рівні. Представлена публікація присвячена вивченню питання походження термінологічної лексики галузі граматики німецької мови.

Необхідність формування термінологічного апарату граматики виникла ще в період давньоверхньонімецької мови. У той час загальноєвропейською мовою науки і техніки була латинська мова, натомість стрімкий розвиток і становлення національних мов, зокрема німецької, став потужним стимулом активізації таких процесів. Вже тоді були перші спроби створення монахами граматик для східнонімецьких діалектів на основі граматики латинської мови. На думку дослідника Торстена Рьольке, латина слугувала прикладом для стандартизації германських діалектів, адже, на відміну від діалектів з регіональними варіаціями, вже тоді була достатньо однорідною [4, S. 13]. На початку XVI ст. підручники ще наслідували латинські граматичні традиції, як наслідок, такі граматики могли використовувати тільки освічені люди. З часом з'явився інтерес до опанування іноземних мов, цьому посприяли міжкультурні відносини, результатом цього стала втрата латиною верховенства в культурному просторі [2, S. 116]. Питання розроблення граматики німецької мови постало серйозно в період ранньоверхньонімецької мови, коли виникло книгодрукування. Перші німецькі граматики друкувались латиною і тільки у XVII ст. з'явилося перше видання німецькою мовою [3, с. 130]. Під впливом запозичень з латинської та

грецької мов утворилася основа термінологічного фонду багатьох галузей німецької мови, зокрема граматики.

Нами було проаналізовано **305** термінів граматики німецької мови. З них **43,9 %**, становлять слова латинського походження (*Adjektiv, Artikel, Flexion, Konjunktiv, Numerus, Passiv, Perfekt, Singular, Subjekt, Suffix usw.*); **22 %** терміносистеми складають власне німецькі слова (*Ablaut, Bestimmungswort, Satzgefüge, Ableitung, Satz, Bezugswort*); **19,7 %** є термінами, складові яких походять з латинської і німецької мов (*Adverbialsatz, Halbmodalverb, Vergleichspartikel*); **4,9 %** – слова грецького походження (*asyndetisch, Morphologie, Phrasenkategorien, Grammatik, Paradigma*); **2,3 %** це терміни, одна складова яких походить з грецької мови, а інша з латини, (*Nominalphrase*); **1,3 %** – поєднання грецької та німецької мов (*Nachsilbe*); **1,3 %** є словами, утвореними з частин німецького та англійського походження (*Fragetest*); слова англійського походження займають **1 %** (*Topik*); кількість слів з французької мови становить **1 %** (*Aktant*); слова, компоненти яких походять з латинської та англійської мов, становлять **0,7 %** (*Konstituententest*); комбінація латинської та французької мов – **0,7 %** (*Infinitivgruppe*); терміни німецько-французького походження складають **0,7 %** (*Mittelwortgruppe*); **0,3 %** є словами греко-латино-німецького походження (*Satzwertige Infinitivphrase*); **0,3 %** є словами греко-латино-французького походження (*Grundformgruppe*).

Згідно з С. В. Король, класифікація запозиченої термінології може бути проаналізована двома шляхами, а саме: діахронічно і синхронічно. Діахронічний метод дозволить нам встановити період переходу слова в мову реципієнта, в той час як з синхронічної точки зору можна дати слову структурну і семантичну характеристики [1, с. 29]. Одним із чинників входження іншомовних термінів в систему німецької мови було оформлення згідно фонетичних та орфографічних правил мови реципієнта. Прикладом набуття терміном орфографічних правил німецької мови є написання іменників з великої літери. Також терміни входять у лексико-граматичну групу і з часом їхнє значення закріплюється в системі мови. Шляхом проведеного аналізу було встановлено, що при входженні в мову запозичення зберегли своє родове оформлення, наприклад: *m, Artikel* – *articulus* (чоловічий рід); *n, Paradigma* – *παράδειγμα* (середній рід).

Отже, терміносистема граматики німецької мови є здебільшого латинського походження, значну частину фонду також займають німецькі

терміни. Запозичення пройшли граматичну та орфографічну асиміляцію і підпорядковуються правилам німецької мови. Перспективними вважаємо подальші деталізовані дослідження представленої термінології в діяхронному та синхронному аспектах.

Література

1. Король С.В. Класифікація лексики іншомовного походження в німецькій мові. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2021. Вип. 21 (2). С. 29-33.
2. Just A. Die Entwicklung der linguistischen Terminologie zwischen Standardisierung und Variation am Beispiel des digitalen historischen Wörterbuchs der grammatischen Termini. *Beiträge zur allgemeinen und vergleichenden Sprachwissenschaft*. Uniwersytet Warszawski. 2020. Band 9. P. 115-131.
3. Riecke J. Geschichte der deutschen Sprache. Ditzingen: Reclam, 2021. 279 S.
4. Roelcke T. Geschichte der deutschen Sprache. 2., durchgesehene und aktualisierte Auflage. C. H. Beck Wissen, 2018. 128 S.

ON THE ISSUE OF WORD CLIPPING

O. V. Ishchenko

senior lecturer

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

O. M. Verhovtsova

senior lecturer

National Aviation University

Words are the subjects of mutation. In everyday conversation, they constantly undergo tugs and tweaks and sometimes drift rather far and become visibly different. Their initial sounds can be lost or the words can lose their sounds at the end. Although clipped words are the least informative and most predictable, they enter the everyday language, which is typical for the vocabulary as the most flexible part of the language. The purpose of our study is to find out the reasons for shortening words in three languages: English, French and Ukrainian, as well as to determine the level of understanding of commonly used abbreviations and find out the place of shortened words in the system of vocabulary and the language as a whole.

The research material is represented by original texts, in particular, artistic texts, songs, headlines and oral statements in English, French and Ukrainian.

Since we reviewed a considerable number of apocopes in this work, the research methodology includes various forms of analysis: in particular, descriptive-logical (to establish language characteristics), the method of component analysis, as well as the method of identification and transformation.

The research revealed the following types of possible clipping processes, depending on which part of the word undergoes structural changes [4, p.166]:

a) back-clipping: *temperature* — *temp*, *rhino* — *rhinoceros*, *gym* — *gymnasium*, *ordi* — *ordinateur*, *vélo* — *vélocipède*, *une manif* — *manifestation*, *спеціаліст*, *опер* — *оперуновноважаєний*;

b) fore-clipping: *helicopter* — *copter*, *telephone* — *phone*, *plane* — *aeroplane*, *margarine* — *oleomargarine*, *mum* — *chrysanthemum*, *blème* — *problème*, *crénom* — *sacré nom*, *troquet* — *bistroquet* ;

c) mixed clipping: *influenza* — *flu*, *cuke* — *cucumber*, *refrigerator* — *fridge*, *gater* — *alligator*, *pram* — *perambulator*, *script* — *prescription*, *frigo* — *appareil frigorifique*).

Apocope or final clipping is just what the term implies: cutting off or clipping the last syllable or some syllables of a word to make the clipped term. In phonology apocope is a type of elision, which is defined by D. Crystal as “the omission of sound or sounds in connected speech” [3, p. 166].

We may also distinguish: a) integrated apocopes: they are no longer perceived as such and the term that gave them birth is often hardly used anymore: *ciné*, *cinéma*: *cinématographe*; *cinema*: *cinematography*; *кіно*: *кінематограф* (Ukr);

— *radio*: *radiodiffusion* (Eng, Fr); *радіо*: *радіодифузія* (Ukr);

b) apocopes in spoken language lexicalized in words like: *chimp* (*chimpanzee*), *cig* (*cigarette*), *con* (*confidence trick*, *convention*, *convict*), *intro* (*introduction*) (Eng); *bide* (*bidon*), *bon app'* (*bon appétit*), *mater* (*maternelle*), *occase* (*occasion*), *p'tit déj* (*petit déjeuner*), *aprèm'* (*aprèsmidi*), *beauf'* (*beau-frère*) (Fr); *універ* (*університет*), *док* (*доктор*), *комп* (*комп'ютер*), *клава* (*клавіатура*) (Ukr);

c) apocopes in proper names, which are often double apocoped: *Boul'Mich'* (*Boulevard Saint-Michel*), *Sébasto* (*boulevard Sébastopol*), *the Vel'd'hiv* (*Winter Velodrome*), *the Maub* (*Maubert district*), *the Mouffe* (*Mouffetard district*), *Stras* (*Strasbourg*), *Gus* (*Gustave*), *Alex* (*Alexandre*), *Momo is Maurice and Monique*, *Fred is Alfred and Frédéric*, *Коля* (*Микола*), *Таня* (*Тетяна*).

Apocope is a term in historical linguistics. From the older stages, when English was a heavily inflected language, apocope stands out in writing. For example, Old English *tellan* led to *tell*, Middle English *kepen* gave us modern *keep*. Another indication that apocope took place is silent letters at the end of the words, e.g. ‘n’ in *column* and *hymn* or ‘b’ in *numb* and *thumb*. Shortenings have been recorded since 15th century and shortening is more and more productive now [2, c. 59].

In the Northern Lemki dialects (Ukraine), the apocope resulted from accent and phonetic processes, with the final [y] lost in the verbs of the imperative mood of the 2nd person singular: *бер* instead of *бери* “take”, *воз* instead of *вози* “carry”, *роб* instead of *роби* “do” [1, c. 170].

Thus, apocope is not a dominating feature of the Ukrainian language, although it can be frequently found in Ukrainian slang, mostly in the language of

young people being mostly characteristic of nouns. In contrast to the Ukrainian language, apocope is quite typical of French and English, where it can be used at different language levels.

While clipping in messengers makes today's correspondence look ridiculous, many experts believe that it does not affect the purity of speech, either written or spoken. This is just one of the facets of the language.

Through a constant use in speech or the urgent incentive of economy, the final sounds of many words in many languages eroded gradually over time. In this sense, it is an original mechanism for creating new words and even neologisms. Moreover, both in literature and poetry, the use of apocope contributes to extending the phenomenon of connotation and symbolic resources.

Literature

1. Гнатюк М. Терміни на позначення фонетичних процесів: теоретичний і практичний аспекти (на матеріалі північнолемківських переселенських говірок). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2012. № 733. С. 166-173.

2. Ільєнко О. Л., Каменєва І. А., Моштаг Є. С. Лексикологія англійської мови: навчальний посібник. Харків: ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 218 с. (Англ. мовою).

3. Crystal D. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. (6th ed.). Oxford: John Wiley & Sons, 2011. 560 p.

4. Verhovtsova O. M., Ishchenko O. V., Kutsenko O. V. Word clipping as a current language trend. *Закарпатські філологічні студії* 2022. № 26 (1) С. 163-167 <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.1.31>

PRAGMATIC POTENTIAL OF POLITICALLY CORRECT EUPHEMISMS

Olena Mukhanova

Senior lecturer

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Olena Shepeleva

Senior lecturer

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Politically correct lexical units arose as euphemisms and intended to avoid the use of words that emphasize certain cases of inequality between people, such as racial, gender inequality, physical or mental disabilities. However, the main distinguishing feature of political correctness is its extreme prevention – not just offensive actions are condemned, but everything that can be potentially offensive. Euphemisms are units of secondary nomination with a relatively positive connotation, utilized to replace direct notions, which are considered undesirable for socially or psychologically determined reasons. Among the main reasons for the use of modern euphemisms is the by speakers’ desire to be polite (showing respect, the desire to sound “aristocratically”, the desire to soften an unpleasant fact or avoid discrimination) and the desire to veil the negative aspects of reality within a certain professional, social or age group [1, p. 51]. According to the sphere of distribution, euphemisms are subdivided into the following functional and pragmatic categories: commonly used euphemisms, argot euphemisms and euphemisms of “political incorrectness” [2, c. 95].

In the context of the study, we are particularly interested in euphemisms of “political incorrectness”, the primary motivational factor of which is politeness [1-5]. This group includes words and phrases that mitigate various types of discrimination. In the field of euphemisms to mitigate age discrimination, it is worth mentioning the existence of the term “ageism” – oppression of people of certain age. Not to offend people of a respectable age, the word “middleescence” (analogy with “adolescence”) has appeared in the language of recent decades – this is the period of life from 40 to 65. The period of life from the age of 65 onwards

has been called “third age”. Instead of the word “old”, such euphemisms as “senior”, “mature” and “seasoned” are widespread nowadays [4].

The reason for the emergence of euphemisms to mitigate property discrimination has been the desire of officials of various ranks to smooth out the problems of people’s property inequality (e.g., the compound “the poor” is replaced with “the needy”, “the ill-provided”, “low-income people”). Euphemisms that exclude discrimination based on physical and mental disabilities deserve no less attention: e.g., the word “fat” is substituted for “big-boned”, “differently sized” [2, c. 95].

The second level of euphemistic vocabulary is built on the principle of reducing fear of such phenomena as illness and death. For example, the death of a patient in the hospital is conveyed by the euphemisms “terminal episode”, “therapeutic misadventure” or “negative patient care outcome”. The tendency to create new euphemisms that strengthen the prestige of certain professions has noticeably increased. So, for example, a cosmetologist began to be called a “beautician”. Cemetery workers, who were traditionally called “undertakers”, in recent years received the name “funeral directors”. The word “garbage collector” is replaced with “sanitation engineer”, and the euphemism “environmental hygienist” is nothing more than the name of the profession of a janitor [2, c. 96].

Another group of euphemistic vocabulary is euphemisms that divert attention from negative phenomena of reality [2; 3; 4; 5]. This group can be subdivided as follows:

1) euphemisms that veil aggressive military actions and terms (e. g., the words “involvement” and “conflict” are substituted for “aggression”) [2, c. 96];

2) euphemisms that are associated with negative consequences in the socio-economic sphere (e. g., the notion of capitalism has acquired, over the last decades, a number of new substitutes, undoubtedly of a euphemistic nature: “the system of free enterprising”, “open society”, “economic humanism”;

3) euphemisms that are related to crime (e. g., the euphemisms “correctional facilities”, “correctional institution” are used instead of the word “prison”; prisoners are now called “guests in a correctional institution”, “guests of correctional institutions”, “clients of correctional system”, etc.

Thus, the pragmatic factor in the use of politically correct euphemisms is the desire to avoid discrimination based on age, profession, gender, physical ability, ethnic, racial affiliation, socio-economic status, mental adequacy, intellectual abilities, family status, education, etc. Euphemisms are mostly utilized to replace

socially or psychologically unacceptable direct nominations and facilitate the process of transmitting information in certain areas of human activity.

Literature

1. Великорода В. Б., Небелюк Л. Р. Концептуальні характеристики евфемізмів на позначення негативних дій політиків. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2013. № 68. С. 51-54.
2. Вишнівський Р. Й. До питання про мотиви вживання евфемізмів (на прикладі сучасної англійської мови). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. № 13. С. 95-97.
3. Завадська О. В. Особливості розвитку і функціонування лінгвопрагматичної стратегії політкоректності на пострадянському інформаційному просторі. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство»*. 2010. № 11. С. 119-127.
4. Зайко Л. В. Політкоректна лексика сучасної англійської мови як різновид евфемізмів. Буча, 2016. 10 с.
5. Каптюрова О. В. Релізація концепту «політична коректність» в мас-медійному дискурсі. Київ: Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 146 с.

SPRACHLICHE EINFLUSSMITTEL IN DEN REDEN VON UKRAINISCHEN UND DEUTSCHEN POLITIKERN

Zinaida Tschepurna

Hochschullehrer

Nationale Technische Universität der Ukraine

“Thor Sikorsky Kiewer Polytechnisches Institut”

Die Einzigartigkeit von Methoden der sprachlichen Beeinflussung des Empfängers besteht darin, die einzigartigen Merkmale des Empfängers zu motivieren und aufzudecken, ohne spezifische Anweisungen oder Ratschläge zu geben. Das Ergebnis einer solchen Tätigkeit ist ein strukturierter Text (Rede), der sich durch eine kommunikative und pragmatische Ausrichtung auszeichnet und darauf abzielt, den Rezipienten zu informieren und zu beeinflussen [1, c. 223-224]. Auf dieser Grundlage können wir davon ausgehen, dass die oben genannten Eigenschaften auch Politikern innewohnen sollten.

Als Material unserer Recherche gelten die Äußerungen des ukrainischen Präsidenten Wolodymyr Selenskyj, des deutschen Bundeskanzlers Olaf Scholz und der ehemaligen deutschen Bundeskanzlerin Angela Merkel in deutschen Zeitschriften, Einzelpublikationen und Interviews.

Anhand von Redebeispielen berühmter Politiker werden Sprachmerkmale und Mittel zur Beeinflussung des Zuhörers oder Lesers betrachtet. Als ein Beispiel ist ein Interview mit der deutschen Zeitschrift “Bild am Sonntag” vom 5. Februar 2023 zu betrachten, in dem der Bundeskanzler Olaf Scholz erklärt:

“Deutschland ist ein Land mit einer wirtschaftlichen und einem sehr gut funktionierenden Sozialstaat. Es mangelt uns aber etwas an Tempo. Wir brauchen mehr Schwung bei Innovationen und für die Modernisierung unserer Industrie, damit wir 2045 klimaneutral wirtschaften können” [2]. Wie der Kontext beweist, besteht die Aufgabe des Sprechers darin, einen Kontakt herzustellen und die Aufmerksamkeit des Zuhörers oder Lesers zu gewinnen. Durch die Verwendung von Nomen wie *Leistungskraft*, *Schwung*, *Modernisierung* gelingt es Scholz, dem Leser den unbestreitbaren Fortschritt Deutschlands zu versichern, aber mit dem Ausdruck, *es mangelt uns aber etwas an Tempo*, verweigert er sich nicht, darauf hinzuweisen Mängel, was beim Leser ein gewisses Maß an Vertrauen hervorruft.

Die Komponenten, die auf die Umsetzung solcher Aufgaben abzielen, vermerken wir im folgenden Beispiel, bei dem der Sprecher die Strategie der Sprachbeeinflussung in Form der häufigen Verwendung von Komplex-Konjunktiv-Sätzen anwendet:

“Mir ist wichtig: Die Bundeswehr ist eine großartige Truppe, die für die Sicherheit unseres Landes sort. Wenn es darum geht, mögliche Angriffe auf Nato-

Territorium in Europa abzuwehren, spielt die Bundeswehr mit ihrer konventionellen Kampfkraft eine wichtige Rolle” [2].

Während eines offiziellen Besuchs in Indien erklärte der deutsche Bundeskanzler den Medien am 25.02.23:

“Wir sind überzeugt, dass eine umfassende internationale Zusammenarbeit und Geschlossenheit von entscheidender Bedeutung sind, um die Folgen des russischen Angriffskriegs zu bewältigen” [3]. Um die größtmögliche Wirkung auf die Leser zu erzielen, verwendet O. Scholz die Verben *umfassend* und *entscheidend*, die auch im Ukrainischen eine betont expressive Färbung haben.

Der Einsatz des argumentativen Diskurses vom Präsidenten W. Selenskyj ist derzeit vielleicht die effektivste Methode, Alliierten zu überzeugen, insbesondere im Zusammenhang mit umfassender Invasion von Russland auf die Ukraine.

Mit dem Vergleich *wie* erreicht der Sprecher das Ziel gehört zu werden:

“Die Wel braucht die britische Führung ebenso wie den Mut der Ukraine” [4].

In einem anderen Beispiel beobachten wir ein Wortspiel: *“In Großbritannien ist der König ein Luftwaffenpilot, und in der Ukraine ist jeder Pilot ein König!” [5],* was in vielen Sprachen ein charakteristisches lexikalisches Einflussmittel ist.

Der vom Präsidenten der Ukraine geäußerte Ausdruck *“Kampffjets für die Ukraine sind Flügel für die Freiheit!” [4],* sind derzeit der Kategorie der Schlagworte zuzuordnen.

In Anlehnung an die Allegorie *“Wir haben Freiheit, geben Sie uns bitte Flügel, um sie zu schützen!” [4]* wird dem Zuhörer die Notwendigkeit von der Hilfsbedürftigkeit bestmöglich vermittelt.

Zusammenfassend können wir also den Schluss ziehen, dass das Vorhandensein lexikalischer, syntaktischer und stilistischer Mittel einen erheblichen Einfluss auf das Publikum hat und ein progressives Phänomen bei der Verbesserung öffentlicher Reden ist.

Literaturverzeichnis

1. Селіванова О. О. Мовленнєвий вплив в комунікативній взаємодії. *Психолінгвістика*. 2012. Вип. 10. С. 223-229.
2. Olaf Scholz Im Interview Mit Der Bild Am Sonntag. <https://olaf-scholz.spd.de/aktuelles/detail/news/olaf-scholz-im-interview-mit-der-bild-am-sonntag/05/02/2023/> (дата звернення: 02. 03. 2023).
3. Mit Indien verbinden uns die grundlegenden Werte der Demokratie. <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/interview-times-of-india-2167952> (дата звернення: 02. 03. 2023).
4. Wolodymyr Selenskyj. <https://www.faz.net/aktuell/politik/thema/wolodymyr-selenskyj> (дата звернення: 23.02.2023).

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Г. М. Усик

старший викладач

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

На сьогодні модальність є одним з найдосліджуваних явищ у лінгвістиці. Як і в більшості лінгвістичних понять, визначення модальності є неоднозначним і трактується науковцями по-різному. У першу чергу така тенденція зумовлена тим, що модальність є поняттям не суто лінгвістичним. Так, наприклад, як зазначає Л.П. Войналович, поняття модальності застосовувалося Аристотелем у логіці [2, с. 28].

Модальність розглядали також і як філософське явище, де вона тлумачиться як спосіб існування будь-якого об'єкта або протікання якогось явища (онтологічна модальність) або ж спосіб розуміння, судження про об'єкт, явище чи подію (гносеологічна, або логічна модальність) [4, с. 2].

Більшість вітчизняних і зарубіжних лінгвістів визначають граматичні, лексичні та синтаксичні засоби вираження модальності. Так, наприклад, І. В. Корунець виокремлює такі засоби вираження модальності:

- 1) фонологічні засоби (наголос та інтонація);
- 2) лексико-граматичні засоби (модальні дієслова);
- 3) лексичні засоби (модальні слова та модальні вирази), що передають суб'єктивну модальність [3, с. 308].

У своїй монографії Т.К. Варенко подає низку способів реалізації модальності, зокрема: 1) граматичні (спосіб дієслова), 2) лексичні (модальні слова); 3) лексико-граматичні (модальні дієслова) та 4) інтонаційні [1, с. 138].

Ф. Р. Палмер, у свою чергу, хоч і не класифікує засоби вираження модальності за лексичними чи граматичними ознаками, однак його бачення реалізації модальності є ширшим. Британський лінгвіст виділяє такі засоби вираження модальності: модальні дієслова та слова з модальним значенням (це можуть бути і іменники, і прикметники, і прислівники), ідіоматичні вирази з модальним значенням, а також частки, прислівники способу дії та сукупність фонетичних засобів [5, р. 4].

Із вищезазначеного, відповідно, можна вивести такі способи реалізації модальності:

- 1) фонетичні (наголос, інтонація)

- 2) лексичні (слова з модальним значенням)
- 3) лексико-граматичні (модальні дієслова)
- 4) граматичні (способи дії дієслова).

За допомогою фонологічних засобів передають найтонші смисли: пропозиції, зауваження, припущення, сумнів, впевненість тощо [3, с. 307]. До фонетичних засобів реалізації суб'єктивної модальності належать фразовий та логічний наголос, а також інтонація.

До лексичних засобів вираження модальності відносять слова з модальним значенням. Модальність виражається не тільки за допомогою модальних дієслів, але й за допомогою інших частинах мови, які у своєму лексичному значенні містять семи модальності. Англійській мові притаманне вживання прислівників, прикметників, іменників та дієслів з модальним значенням. Саме такі лексичні одиниці допомагають мовцю висловити свою думку стосовно тієї чи іншої екстралінгвальної ситуації, а тому слугують засобами реалізації модальності висловлення мовця.

До граматичних засобів реалізації модальності відносять способи дієслів. В англійській мові спосіб дієслова є граматичною категорією, яка показує ставлення мовця до дії, яка виражається дієсловом, з погляду її реальності. Тобто, мовець оцінює, зважаючи на спосіб дієслова, реальність чи ірреальність дії. Відповідно виокремлюють *дійсний (indicative)*, *умовний (subjunctive)* та *наказовий (imperative)* способи дієслова. Можна стверджувати, що до засобів вираження модальності належать дієслова, що маркують зазначені способи дії. Дійсний спосіб відображає зв'язок модальності з реальністю, умовний – з нереальністю, а наказовий – зв'язок модальності висловлення з мовцем.

Література

1. Варенко Т. К. Мовні засоби вираження модальності у жанрі фентезі. *Лінгвостилістика і лексикологія. Вісник ХНУ*. 2012. № 1022. С. 136-140.
2. Войналович Л. П. Модальність як багатоаспектна лінгвістична категорія. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія: Філологічні науки*. 2013. Кн. 3. С. 28-32.
3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця: Нова книга, 2001. 448 с.
4. Ралдугіна К. О. Модальність як логіко-філософська та лінгвістична категорія. *Вісник Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2008. №1. С. 156-161.
5. Palmer F. R. *Modality and the English Modals*. London: Taylor & Francis, 1990. 256 p.

КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНОГО КОНТЕКСТУ В ПОЛІТИЧНОМУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ (НА ПРИКЛАДІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ США)

Ю. О. Білокобильський

аспірант

*Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов
НАН України*

Як стверджує Т. ван Дейк, політичний дискурс – це клас жанрів, визначених політичною сферою [1, с. 30]. Він охоплює широкий спектр комунікативних дій, включаючи промови, дебати, інтерв'ю, новини, політичну рекламу, публікації в соціальних мережах тощо. Мова, яка використовується в політичному дискурсі, часто є риторичною й спрямована на переконання, інформування та мобілізацію окремих осіб і груп для підтримки певного політичного руху.

З розвитком цифрових технологій, зокрема мережі Інтернет, у межах віртуального простору виник окремий вид політичного дискурсу, який можемо називати політичним інтернет-дискурсом [2]. На відміну від класичного дискурсу, політичний інтернет-дискурс відрізняється неможливістю безпосереднього сприйняття справжніх емоцій співбесідника, а також чинником анонімності (можливістю приховати власну ідентичність, використовуючи цифровий аватар або використанням вигаданого імені або нікнейма). На сьогоднішній день, майже 5 мільярдів людей використовують інтернет на денній основі, у тому числі й як засіб комунікації.

Протягом останніх років, гендерне питання є однією з провідних тем у світовій політиці, зокрема у політичному дискурсі представників демократичної й республіканської партій США. З метою боротьби проти соціальної нерівності, представники обох партій активно обговорюють заходи зі збільшення у державних й професійних сферах кількості жінок, представників ЛГБТК+ спільноти й представників так званої «третьої статі». Так, наприклад, згідно зі статистикою, загальна кількість представників ЛГБТК+ спільноти 118 Конгресу США є найбільшою за увесь період його існування [3].

Постає питання: яким чином політичні партії використовують гендерний контекст і яку роль відіграє гендер у їхній політиці?

З метою відповісти на це запитання, дослідження пропонує корпусний аналіз двох мовних корпусів, створених за допомогою онлайн-програми Sketch Engine на основі матеріалів вебсайтів democrats.org (вебсайт демократичної партії США) й logcabin.org (веб-ресурс, що належить республіканській партії й присвячений представленню питань ЛГБТК+ спільноти), які містять у собі усі офіційні звернення й прес-релізи обох партій. Використовуючи конкорданс і порівняльний аналіз, було розглянуто контекстуальне використання таких слів-ключів як “gender”, “gay”, “LGBTQ”, “lesbian”, “equality”, що мають найбільшу частотність у корпусах. Загальна кількість слів у аналізі становить 1.214.000 одиниць.

У процесі порівняння випадків використання гендерно-маркованих слів двома партіями, було виявлено наступні характерні риси:

1. На відміну від республіканців, демократична партія у своїх зверненнях підкреслює важливість рівності прав кожного американця, незалежно від того, до якої партії індивід належить. Наприклад: “*As Democrats, we ... recommit ourselves to doing all we can to make **LGBTQ** people feel safe, welcomed, and valued.*”

2. Республіканці у своїх зверненнях, на противагу, акцентують увагу здебільшого на представниках ЛГБТК+ спільноти, що належать саме до республіканців. Наприклад: “*If we want to win, we need to be a party worthy of the 21st century. A party where diversity of view, race, ethnicity, **gender** and religion are relished and promoted and nourished.*”

3. У своїх зверненнях республіканці прибігають до конкурентної комунікативної стратегії за моделлю Томаса-Кілмана [4], ставлячи під сумнів політику демократичної партії. Наприклад: “*Tucker Carlson took the Human Rights Campaign head on and exposed how the Leftist, partisan organization pivoted to pushing a radical redefinition of **gender** in order to justify more fundraising to support the Democrat Party*”

4. Аналогічно до республіканців, демократи згадують представників іншої партії у здебільшого негативному контексті, характеризуючи діяльність їхніх представників як негативну. Наприклад: “*But challenges remain, including a Republican state House speaker who doesn’t believe in **equality***”.

5. Порівняно з демократичною партією, республіканці у своїх прес-релізах роблять більший акцент на фігурі свого лідера, Дональда Трампа, роблячи акцент на його персональній залученості у справах з гендерного

питання, що асоціюється із її успіхом. Наприклад: “*Mr. Trump’s unprecedented and repeated overtures to “the LGBTQ community” were invariably lauded by our organization... ”*”.

Враховуючи вищенаведені приклади, можливо зробити висновок, що гендерне питання відіграє важливу роль у політиці імідж-білдингу обох провідних партій США. Обидві партії у своїх виступах намагаються довести, що вплив опозиційної їм партії має руйнівний характер у контексті гендерного питання, роблячи акцент на конкретних ситуаціях, що негативно характеризують діяльність усієї організації в цілому. Також можна стверджувати, що республіканці, окрім створення позитивного іміджу своєї партії у контексті гендерних питань, намагаються також побудувати позитивний імідж свого політичного лідера шляхом виокремлення його імені у гендерно-маркованих ситуаціях й позитивне сприйняття його діяльності усіма представниками партії. Дані спостереження можуть слугувати основою для подальшого аналізу гендерного аспекту у межах політичного інтернет-дискурсу.

Література

1. Dijk van T. A. What is Political Discourse Analysis? *Belgian Journal of Linguistics*. 1998. No.11. P. 11-52.
2. Білокобильський Ю. О. Політичний інтернет-дискурс як предмет лінгвістичного дослідження: дефініція й характерні риси. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2022. С. 129-143.
3. Members of 118th Congress include many notable firsts in LGB representation [Електронний ресурс]. PEW RESEARCH CENTER. 2023. https://www.pewresearch.org/fact-tank/2023/01/11/118th-congress-breaks-record-for-lesbian-gay-and-bisexual-representation/ft_23-01-03_lbgcongress_2/.
4. Thomas K. W., Kilmann R. H. Thomas-Kilmann Conflict Mode Instrument: Profile and Interpretive Report. 2007. Available from: https://www.researchgate.net/profile/Ralph-Kilmann/publication/265565339_Thomas-Kilmann_conflict_MODE_instrument/links/558c15d908aee43bf6ae1917/Thomas-Kilmann-conflict-MODE-instrument.pdf.
5. Glava G., Nanni F., & Ponzetto S. P. Crosslingual classification of topics in political texts. *Proceedings of the Second Workshop on NLP and Computational Social Science*. 2017. DOI: 10.18653/v1/W17-2906
6. Devaney H. Perceptions of media bias: viewing the news through ideological cues. A Senior Honor Thesis Submitted to the Department of Political Science, University of California, San Diego April 1, 2013. 70 p. Available from: Microsoft Word - rough draft of thesis.docx (ucsd.edu)

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ

Ю. В. Приймачук

здобувачка

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Дослідження текстів соціальної реклами неможливе без дослідження лінгвістичної прагматики, адже мовленнєві стратегії впливу в рекламі загалом і в текстах німецькомовної соціальної реклами зокрема є безпосередньо її аспектом та частиною.

Термін «прагматика» походить від грецького слова *справа* і застосовується у вивченні «мови в дії», тобто в живому її функціонуванні.

Селіванова О. О. визначає лінгвістичну прагматику, як галузь мовознавства, яка займається дослідженням мовних знаків у процесі комунікації мовця й адресата [3].

Прагмалінгвістичний підхід у лінгвістиці зосереджується на вивченні залежності структури тексту від комунікативної мети та використання засобів для досягнення цієї мети.

Найважливішою причиною для розгляду реклами з погляду теоретичних положень прагматики є те, що будь-яка комунікативна діяльність у вигляді реклами є мотивованою й цілеспрямованою. Більше того, при конструюванні текстів соціальної реклами завжди переслідується певна комунікативна мета.

Здійснення цієї мети та комунікативного впливу на споживача соціальної реклами реалізується через використання комунікативних стратегій і тактик. Комунікативні стратегії та тактики в соціальній рекламі – це набір підходів, методів та технік, які використовуються для залучення уваги, формування позитивної думки та переконання аудиторії при просуванні соціально значущих проблем, продуктів або послуг.

Комунікативна стратегія є однією з ключових складників рекламного дискурсу. Використання комунікативних стратегій у рекламі дає можливість створювати ефективні та цілеспрямовані рекламні повідомлення, які здатні викликати бажану реакцію у споживачів та побудувати рекламний дискурс таким чином, щоб він був зрозумілим, цікавим та привабливим для аудиторії.

Комунікативна стратегія тісно пов'язана з комунікативною тактикою. За Ф. С. Бацевичем, комунікативна тактика – це визначена лінія поведінки на певному етапі комунікативної взаємодії, спрямованої на одержання бажаного ефекту чи запобігання ефекту небажаного: мовленнєві прийоми, які дають змогу досягнути комунікативної мети [1].

Стратегія та тактика в рекламі, як і, зрештою, у будь-якій іншій комунікації, співвідноситься як ціле і його частина. Рекламна стратегія відображає глобальні комунікативні підходи, тоді як рекламна тактика окремий підхід до реалізації якоїсь стратегії [4].

У нашому дослідженні ми, спираючись на класифікацію комунікативних стратегій О. В. Дзикович, розглянемо на прикладах реалізацію таких стратегій у текстах німецькомовної соціальної реклами. До них належать стратегія актуалізації інформації, стратегія встановлення контакту з реципієнтом, стратегія пошуку «спільної платформи» та стратегія утримання тематичної напруженості [2].

Стратегія актуалізації інформації є однією з ключових стратегій впливу в соціальній рекламі. Вона базується на забезпеченні аудиторії актуальної, переконливої та достовірної інформації про певну проблему або соціальну ініціативу. Це може бути досягнуто за допомогою різноманітних комунікативних тактик. Наприклад, тактика фактизації, яка полягає у тому, щоб надати аудиторії чітку та перевірену інформацію про проблему або ініціативу, яку просуває реклама.

“Plastikmüll bedroht die Umwelt, die Meere und am Ende auch uns, deshalb müssen wir jetzt handeln: Einwegverpackungen müssen teurer werden, Recyclingfähigkeit von Verpackungen belohnt werden...” [9]

Тактика наочності є ще однією важливим складником стратегії актуалізації інформації у соціальній рекламі. Вона полягає у тому, щоб надати аудиторії конкретні та зрозумілі приклади того, як проблема впливає на людей та суспільство. Ця тактика може бути реалізована за допомогою використання фотографій, відео або реальної статистики, наприклад:

“...Wer betrunken Auto fährt, setzt nicht nur sein Leben, sondern auch jenes unbeteiligter Dritter aufs Spiel. Und viel zu oft wird aus diesem Spiel blutiger Ernst: 53 Tote und 3.653 Verletzte im vergangenen Jahr sind die traurige Bilanz von Alkohol am Steuer...” [7]

Тактика діахронії у соціальній рекламі використовується для показу зміни якоїсь проблеми чи ситуації з часом. Використання цієї тактики

допомагає аудиторії зрозуміти, що їхні дії можуть мати вплив на майбутнє, і заохочує їх до зміни поведінки на краще. Вона є корисним інструментом для соціальних рекламних кампаній, які прагнуть привернути увагу до актуальних проблем.

“Wälder – Schatzkammern des Lebens. Wälder bedecken knapp vier Mrd. Hektar und damit rund 30 Prozent der Landoberfläche der Erde. Vor 10.000 Jahren war es noch doppelt so viel. SCHÜTZEN SIE DIE WÄLDER DER WELT MIT EINER SPENDE” [9]

Стратегія встановлення контакту з реципієнтом у соціальній рекламі передбачає створення емоційного зв'язку з аудиторією та виявлення спільності інтересів з нею. Ця стратегія дозволяє привернути увагу аудиторії до рекламного повідомлення та зробити його більш ефективним. Цю стратегію реалізують за допомогою тактик іронізації, солідаризації, діалогізації тощо.

Тактика іронізації ґрунтується на використанні гумору, сатири або іронії з метою залучення уваги аудиторії та спонукання до дії. Наприклад, реклама може використовувати смішні ситуації або несподівані звернення до проблеми, щоб привернути увагу до неї, наприклад:

“AUF EINEM BEIN KANN MAN NICHT STEHEN. AUF ALLEN VIEREN AUCH NICHT. ALKOHOL? Kenn dein Limit.” [5]

Тактика солідаризації передбачає встановлення зв'язку з аудиторією за допомогою використання спільної ідентичності, цінностей, переконань або досвіду. За допомогою цієї тактики рекламна кампанія намагається створити відчуття спільності з аудиторією, щоб надихнути її діяти відповідно до запропонованої ідеї або поведінки. Часто ця тактика реалізується за допомогою використання займенника “wir”, “uns” тощо. Наприклад:

*“Verpackungswahnsinn verüllt die Meere. **Wir** produzieren global viel zu viel Plastikmüll und recyceln viel zu wenig – auch in Deutschland. STOPPEN SIE DIE PLASTIKFLUT!”*

*“Noch ist alles drin. Holen **wir** es raus. **Gemeinsam** schaffen wir die Plastikwende!”* [9]

Тактика діалогізації базується на взаємодії з аудиторією шляхом діалогу з нею. Реклама може використовувати звернення до глядачів з запитаннями або проханнями про відгук, а також запрошувати їх до участі в акції або розмові про проблему. Це сприяє залученню уваги аудиторії та зміцненню зв'язку з нею.

“Soll das allein sein, was wir hinterlassen? Plastik belastet die Umwelt bis zu 400 Jahre. Auf GREENPEACE.ORD zeigen wir dir, was du selbst dagegen tun kannst.” [6]

Стратегія пошуку «спільної платформи» в соціальній рекламі передбачає знаходження спільних цінностей або потреб між рекламодавцем і аудиторією. Головною метою цієї стратегії є залучення уваги та підтримки аудиторії, побудова відносин на основі спільності цінностей та інтересів.

Тактика генералізації полягає в узагальненні поведінки або проблеми, що порушується, на всю аудиторію. Рекламна кампанія може намагатися переконати аудиторію, що проблема, яка порушується в рекламі, є загальною і потребує уваги та дії кожної людини. Наприклад:

“...Je mehr Menschen die Notwendigkeit erkennen, sofort entschlossen zu handeln, um so größer sind unsere Chancen. Werden Sie mit Ihrer Spende jetzt Teil der Lösung!” [9]

“Immer mehr Kinder in Deutschland sind übergewichtig. Bewegungsmangel und Essgewohnheiten zählen zu den Hauptursachen – hier sollten Eltern aktiv werden.” [8]

Тактика звернення до образів та кліше полягає у використанні відомих образів і стереотипів для залучення уваги реципієнтів та сприйняття рекламного повідомлення. Ця тактика базується на тому, що образи та кліше є вже знайомими для більшості людей, тому вони швидше сприймаються та запам'ятовуються. Наприклад, у цій соціальній рекламі автори звертаються до образу кота на картинці, яка супроводжує текст, адже слово “Kater” має два значення в німецькій мові – «кіт» та «похмілля».

“DAS LETZTE BIER WAR SCHLECHT. MEINT MEIN KATER. ALKOHOL? Kenn dein Limit.” [5]

Стратегія утримання тематичної напруженості в соціальній рекламі використовується для збереження інтересу аудиторії до теми реклами і забезпечення її емоційної залученості до проблеми, яку вона ставить. Ця стратегія передбачає використання таких тактик як драматизація та конфліктність.

Тактика драматизації полягає у бажанні викликати сильні емоції в аудиторії, щоб залучити увагу та зробити вплив на поведінку реципієнта. Ця тактика зазвичай використовується для створення соціально значущих інформаційних повідомлень про проблеми, які потребують негайного вирішення. Наприклад:

“Das Ausmaß dieser Katastrophe lässt sich nur mit entschlossenen, globalen Maßnahmen in den Griff kriegen und wir müssen sofort handeln, bevor es zu spät ist.” [9]

Тактика конфліктності використовується для привернення уваги аудиторії шляхом відображення протистояння між двома протилежними сторонами, іноді з використанням драматичних елементів. Ця тактика може бути використана для стимулювання обговорення теми або показу того, що для вирішення певної проблеми потрібне активне втручання в конфлікт. Наприклад:

“Eine Stimme für die Wälder Gesetze müssen endlich durchgesetzt werden: Der WWF will die paradiesischen Zustände für die Holzmafia beenden. Helfen Sie uns dabei. Jetzt!” [9]

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2009. 376 с.
2. Дзикович О. В. Лінгвопрагматичний аспект телевізійного дискурсу (на матеріалі текстів німецькомовних анонсів ток-шоу). Дис. канд. філол. наук: 10.02.04, Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2014. 200 с.
3. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля – К, 2011. 844 с.
4. Семенюк Т. П. Когнітивно-семантичні та прагматичні особливості німецьких полікодових текстів (на матеріалі комерційної реклами): дис. канд. філол. наук : 10.02.04 Луцьк, 2017. 257 с.
5. Alkohol: Kenn dein Limit – eine Kampagne der BZgA. <https://www.kenn-dein-limit.de/> (date of access: 13.04.2023).
6. Gerdes C. Die besten Kampagnen gegen Plastikmüll. *PAGE online*. <https://page-online.de/kreation/die-besten-kampagnen-gegen-plastikmuell/> (date of access: 13.04.2023).
7. Pin von Hannes Ziehm auf Kampagne/Werbetext | Alkohol am steuer, Kampagne, Alkohol. *Pinterest*. <https://www.pinterest.de/pin/460211655644757009/> (date of access: 13.04.2023).
8. Startseite. *Ruhr Nachrichten*. <https://www.ruhrnachrichten.de/> (date of access: 13.04.2023).
9. WWF Deutschland – Organisation für Natur- und Artenschutz. *W* <https://www.wwf.de/> (date of access: 13.04.2023).

LANGUAGE IN MOTION: EXPLORING THE ROLE OF CODE SWITCHING IN EDUCATIONAL VIDEOS

T. S. Shumska

*Post-graduate student,
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

Language helps us communicate our thoughts to others, bridge the gaps that connect us to each other, and create truly inspiring ideas and thoughts. Because of the globalization era and technology information development, it is difficult to escape not using two or more languages in the same conversation, such as utterance in social media, daily conversation, and also in the educational field of knowledge. The process of communication is complex and is determined by many variables. One of such variables is a process of code switching. **Code switching** is a language phenomenon of shifting several languages in a single conversation or discourse. The transition occurs, when there is an opportunity to convey a more precise message, however the types of interference with a language can vary.

There are other definitions of code switching, introduced by experts in the field of linguistics. For instance Vogt suggests, that *‘code switching in itself is perhaps not a linguistic phenomenon, but rather a psychological one, and its causes are obviously extra-linguistic. But bilingualism is of great interest to the linguist because it is the condition of what has been called interference between languages’*. (Vogt, 1954 p. 368).

The term code switching first came into popular use in 1977 when Carol Myer-Scotton and William Ury defined code switching as *‘use of two or more linguistic varieties in the same conversation or interaction’* (Scotton & Ury, 1977, p. 5). Both of these definitions made it clear that the choice and ability to alter the linguistic rules were determined by situational awareness, and both of these definitions also referred directly to language choice, but not in an educational setting.

Gal states that *‘Code Switching is a conversational strategy used to establish, cross or destroy group boundaries; to create, evoke or change interpersonal relations with their obligations.’* Gal (1988, p. 247).

It is a conventional wisdom, that code switching mostly happens in bilingual or multilingual society. However, it has a much wider range of applications. We will look at it from the educational perspective. Code switching can occur in educational settings where students learn a second language. Teachers or tutors are

inclined to use code switching to bridge the gap between the student's native language and the target language. For example, a teacher may use a phrase or word from a student's native language to help them understand a new concept in the target language. The process of providing instruction is another common case of implementing code switching as a source of clarification.

With the development of online education, its flexibility and convenience, the number educational online courses is gradually growing. Advances in technology have made online courses easier and more affordable. This includes using video conferencing tools, learning management systems, and other digital tools that make it easier for students to access and interact with course materials. Thus, the objective of the paper is to give an overview of code switching in educational environment and demonstrate the complexity and nuances of this linguistic phenomenon.

When the course aims to teach English as a second language to Ukrainian learners, the usage of code switching is inevitable. The speakers occasionally incorporate Ukrainian words or the whole utterances into the presentation stage of the lecture to help students process the material easier. Similarly, a video that teaches Ukrainian to foreigners may use code switching by implementing English explanations to facilitate learning.

Overall, the implementation of code switching in educational videos will depend heavily on the target audience, the subject matter, and the language policies of the educational institution or organization producing the video material. The implication of this study is to explore the outcomes of code switching and its effects on the learner's perception.

Literature

1. Gal S. The political economy of code choice. In M. Heller (ed.), *Codeswitching*, Berlin: Mouton de Gruyter, 1988. 247 p.
2. Scotton C. M. & Ury W. Bilingual strategies: The social functions of codeswitching. *Linguistics*. 1977. No. 15(193). P. 5-20.
3. Vogt H. Language contacts. *Word* 10. 1954. No. 2-3, P. 365-374, DOI: 0.1080/00437956.1954.11659533.

Секція 2. КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ, МОВЛЕННЯ Й ТЕКСТУ У ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЕКСИКИ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ІНТЕРВ'Ю З ВІЙСЬКОВИМИ ЕКСПЕРТАМИ

І. А. Гаман

кандидат філологічних наук

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

В. С. Грицик

студентка 3 курсу

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

З початком повномасштабного вторгнення російських військ в Україну кількість виступів та інтерв'ю з військовими експертами у медіа просторі значно зросла. Суспільство отримує експертний аналіз подій у військовому середовищі через медіатекст – створений для масової комунікації текст з метою передачі конкретної інформації для впливу та переконання [2, с. 187]. Однією з характеристик сучасного медійного тексту, яка відрізняє його від тексту взагалі, є поєднання вербальних, візуальних, аудитивних компонентів в єдиному смисловому просторі тексту так, щоб повною мірою вплинути на адресата. Визначення медіатексту виходить за рамки традиційного погляду на текст як на послідовність слів і містить голосові, звукові параметри та візуальні образи, тобто медіатексти втілюють технології, які використовуються для їх створення й поширення [3; 5].

Військові експерти вживають військову лексику для формування інформаційного повідомлення, пов'язаного зі своїм професійним спрямуванням. На прикладі чотирьох проаналізованих відеоматеріалів розглянемо класифікацію термінів залежно від ступеня спеціалізації значення. Згідно з думкою Л.П. Білозерської [1, с. 22-23] поділяємо терміни на загальнонаукові, які вживаються практично у всіх галузевих термінологіях, і вузькогалузеві терміни, характерні лише для певної галузі. Наприклад, до першої групи уналежнюємо терміни *das System, die Politik, die Verhandlung*, а до другої – терміни військової галузі, як-от *die Truppen, der Krieg, der Soldat, der Friedensschluss, die Annexion, das Militär*.

Досліджений лексичний матеріал було поділено на такі тематичні групи, як-от «перемога та поразка», «військова техніка», «людський ресурс»; зазначені лексеми були вжиті у кожному з проаналізованих інтерв'ю [4; 5; 6; 7].

Перемога та поразка. До цієї групи належать лексичні одиниці, які використовувались для висвітлення програшного або виграшного потенціалу сторони у військовому конфлікті та для передачі особистого суб'єктивного ставлення військового експерта до результатів збройного конфлікту. Лексеми *der Gewinn*, *der Sieg* і *der Erfolg* використовуються у кожному інтерв'ю, як і негативно конотовані *die Niederlage* і *der Verlust*. Через вживання цих лексем реалізується стилістичний прийом контрасту.

Військова техніка. Ця група складається зі слів на позначення назв та видів зброї *der Tank*, *die Maschinenpistole*, *die Fliegerabwehr*, *die Waffe* та похідні від нього *die Angriffswaffe*, *die Waffenlieferung*, *Waffenstillstand*, *die atomare Waffe*, *das Waffenlager*. Під час інтерв'ю військові експерти надають дефініцію вищезгаданих термінів для досягнення найвищого рівня прагматичної концепції.

Людський ресурс. Цю групу складають слова на позначення військових звань в лавах збройних сил *der Soldat*, *der General*, *der Oberst*, *der Oberleutnant* для структурованого сприйняття глядачами уявлень про роботу та організацію військового процесу.

Військові експерти послуговуються різноматематичною лексикою з метою висвітлення певної інформації та формування відповідного ставлення глядача до розглянутих проблем. Вживання вузькоспеціалізованих термінів підвищує рівень довіри реципієнта до експерта, загальновживаних термінів – не перевантажує реципієнта в умовах асиметричної комунікації «експерт-аматор», а лексеми з позитивною чи негативною конотацією апелюють до емоцій адресата.

Література

1. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад. Навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця: Нова книга, 2010. 232 с.
2. Медіалінгвістика: Словник термінів і понять / [за ред. проф. Л. І. Шевченко]. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2013. 240 с.
3. Чайковська О. Ю. Особливості сучасного медіатексту. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2014. Вип. 12. С. 225-230.
4. Militärhistoriker Neitzel: Keine Verhandlungslösung zwischen Russland und Ukraine in Sicht. <https://www.youtube.com/watch?v=uIzSVa7IGpA> (дата звернення 10.03.2023)

5. Geleakte US-Geheimdokumente: Was sie für den Ukraine-Krieg bedeuten | ZDFheute live. <https://www.youtube.com/watch?v=eU5OKiEBRk8> (дата звернення 13.04.2023)

6. phoenix tagesgespräch mit Egon Ramms & einer militärischen Analyse des Ukraine-Konfliktes. <https://www.youtube.com/watch?v=Hiq05hkmn6Y> (дата звернення 8.03.2023)

7. Kampfjets für die Ukraine? Militärexperte: «Krieg wird auf Schlachtfeld entschieden». <https://www.youtube.com/watch?v=IFtOQyXRetc> (дата звернення 9.03.2023)

DIE PROBLEMATIK DES KOMMUNIKATIONSPROZESSES ZWISCHEN ARZT UND PATIENTEN

Iryna Haman

*Nationale Technische Universität der Ukraine
“Thor Sikorsky Kiewer Polytechnisches Institut”*

Die Professionalisierung der Ärzteschaft, die Modernisierung und Institutionalisierung der Medizin (Ende des 19. – Anfang des 20. Jahrhunderts) hat das paternalistische Model der Arzt- Patienten- Beziehungen wieder durchgesetzt. Nichtsdestotrotz wurde im Laufe des 20. Jahrhunderts das Augenmerk immer mehr auf den Patienten bzw. auf sein Recht auf Entscheidung über Behandlungsformen, operative Eingriffe oder Therapien gerichtet. Als Schlüsselmoment in der Entwicklung einer patientenorientierten Medizin gilt die Charta der Patientenrechte (Patient Bill of Rights, 1972, USA), nach der die “Patientengesetze” in verschiedenen Ländern Europas verabschiedet wurden. Die Festlegung der Patientenrechte hatte zum Ziel, die Arzt- Patienten- Beziehungen partnerschaftlich zu machen (Partnerschaftsmodell). Es wurde eine erfolgreiche Kooperation zwischen Arzt und Patient (“Compliance”) erwartet, in der beide Parteien die Verantwortung für den Krankheitsausgang tragen [1, S. 26-27].

Demzufolge wird den Patienten neben der Verantwortung auch mehr Autonomie gewährt. Um autonome Entscheidungen zu treffen, muss der Patient sehr gut über alle Einzelheiten seiner gesundheitlichen Lage durch den Arzt informiert werden. Im Aufklärungsgespräch sind solche Aspekte wie Dringlichkeit, Tragweite, Risiken, Nebenwirkung, Erfolgsaussicht und Alternativen anzugeben [3, S. 50]. Diese Notwendigkeit durch das aufklärende Gespräch, einen Kranken zum gut informierten Patienten (informed consent) zu machen, löst wahrscheinlich bei vielen Ärzten Unzufriedenheit oder sogar Empörung aus. Diese Reaktion ist teilweise berechtigt, wenn man daran denkt, wie hoch die an den Arzt gestellten Anforderungen hinsichtlich der Patientenaufklärung sind.

Erstens beanspruchen solche Gespräche viel Zeit, Zeit die besonders in ernstesten Fällen wie akuten chirurgischen Operationen fehlt. Zweitens muss der Arzt über sehr gute kommunikative Fähigkeiten verfügen [3, S. 49]. Es kann wohl schwierig sein, den Patienten über seine Krankheit und über Heilungsalternativen eingängig und ausführlich zu informieren, ohne komplizierte Fachsprachelexik zu verwenden, oder – in einigen Fällen – den Patienten von der Notwendigkeit des

medizinischen Eingriffs zu überzeugen. Drittens wird vom Arzt verlangt, den Patienten nicht nur zu informieren, sondern sich zu vergewissern, dass der Kranke alles richtig verstanden hat und seine Entscheidung völlig freiwillig ist. Viertens führt das Aufzeigen von Behandlungsalternativen dazu, dass der Patient evtl. nicht die kostenintensive und aus diesen Gründen vom Arzt präferierte Behandlungsmethode wählt, sondern sogar den behandelnden Arzt und von der Apparate- zur Alternativmedizin wechselt.

Aus dem oben Gesagten lässt sich schließen, dass es im modernen medizinischen System höchstwahrscheinlich ist, dass die Aufklärungspflicht vom Arzt in vollem Umfang erfüllt wird. Was aber die Ärzte tun können (und sollen), ist, mehr Kommunikationsbereitschaft zu zeigen und den Patienten zu ermutigen, nicht aufzugeben und zusammen mit dem Arzt nach Heilungsmethoden zu suchen. Um den Patienten zu einer konstruktiven Mitarbeit am Genesungsprozess anzuspornen, muss der Arzt bestimmte Fähigkeiten haben, zu denen in erster Linie Empathie (Mitleid), aktives Zuhören, Respekt vor der Entscheidungsfreiheit des Patienten und Toleranz gehören. Die Empathie ist eng mit der Achtung vor den Bemühungen des Patienten, sich von seinem Leiden zu befreien, verbunden. Toleranz richtet sich auf das Verständnis für das seelische Drama des Kranken. Selbstverständlich gilt die kommunikative Kompetenz als eine bedeutsame fachliche Eigenschaft eines Arztes, weil die therapeutische Zusammenarbeit schon mit dem ersten Gespräch mit Patienten beginnt [2, S. 146].

Berufliche Misserfolge (Verschlechterungen, Todesfälle) haben einen negativen Einfluss auf den Ruf im Kollegenkreis und unter den Patienten [4, S. 68]. Deswegen ist es für den Arzt von höchster Bedeutung, ein starkes Vertrauensgefühl beim Patienten zu schaffen. Der Kommunikationsprozess zwischen Arzt und Patienten wird wesentlich von der primären psychologischen Einstellung des Patienten beeinflusst. Eine positive Einstellung zeigt sich in dem erhöhten Vertrauen zum Arzt und in der Bereitschaft, seine Ratschläge auf Treu und Glauben anzunehmen. Häufig wird die positive Einstellung zu einem Arzt durch Äußerungen anderer Patienten oder durch den beruflichen Status des Arztes (Professor, Wunderheiler) hervorgerufen. Ärzte verstehen sehr wohl, dass gegenseitiges Vertrauen höhere Chancen für schnelle Genesung beinhaltet und als Folge den eigenen Ruf verbessert. Vertrauen aber kann man nur durch emotionalen Kontakt schaffen. Sorgfältige körperliche Untersuchung und rücksichtsvolles Verhalten lösen beim Patienten das angestrebte Vertrauensgefühl aus.

Es ist selbstverständlich, dass die Ärzte sich angenehme, zutrauliche, zugängliche Patienten wünschen. Die Mediziner können aber selbst einen guten Patienten gestalten, indem sie die Beziehungen schaffen, die auf gegenseitigem Vertrauen, Respekt, Achtung und Empathie beruhen. Eben solche Beziehungen erweisen sich als partnerschaftliche Arzt- Patienten- Beziehungen.

Література

1. Boschung U. Zwischen Selbst- und Fremdbestimmung – Aus der Geschichte des Patienten. In Ausfeld-Hafter B. (Hrsg.), Medizin und Macht. Die Arzt-Patienten-Beziehung im Wandel: mehr Entscheidungsfreiheit? Bern: Lang, 2007. S. 11-31.
2. Riggensbach B. Achtung, Freiheit und Macht in der Arzt-Patienten-Beziehung. In Ausfeld-Hafter B. (Hrsg.), Medizin und Macht. Die Arzt-Patienten-Beziehung im Wandel: mehr Entscheidungsfreiheit? Bern: Lang, 2007. S. 131-149.
3. Riha O. Ethik in der Medizin: Eine Einführung. Aachen: Shaker, 1998. 169 S.
4. Wettreck R. Arzt sein – Mensch bleiben: Eine qualitative Psychologie des Handelns und Erlebens in der modernen Medizin. Münster: Lit Verlag, 1999. 416 S.

МЕТАФОРА У СКЛАДІ НІМЕЦЬКОГО МЕДІАДИСКУРСУ

В. А. Котвицька

доцент, кандидат філологічних наук

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

А. О. Семененко

студентка 2 курсу факультету лінгвістики

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Мова є ніби живим організмом, який постійно видозмінюється та розвивається. Водночас вона є тим фундаментальним елементом, який безпосередньо впливає на формування та розуміння світобачення [1, с. 201].

Метафори – надзвичайно важливий чинник у розвитку будь-якої мови. Вони постійно виникають у мові, у різних сферах діяльності і є незамінним інструментом мислення, пізнання, опису навколишнього світу та його характеристик, засобом передачі особистих емоцій і переживань.

Термін «медіадискурс» слід тлумачити як розширено, так і звужено. У найширшому розумінні він проявляється як репрезентація фізичної та соціальної реальності переконливого характеру, що створює особливий спосіб сприйняття світу та концептуалізації реальності. Це соціальна взаємодія між аудиторією та, з іншого боку, своєрідна конструкція реальності. Сформовані таким чином знання мають відносну істинність, а їх значимість визначається дискурсивним контекстом. У вузькому розумінні медіадискурс – це сукупність текстово-візуальних повідомлень, зорієнтованих на формування суспільної думки [2, с. 356].

Критерієм для класифікації метафор у медіадискурсі може слугувати сфера запозичення назви об'єкта, покладеного в основу того чи іншого метафоричного переносу.

Метафори використовуються та активно вживаються у таких сферах суспільного життя:

– **політична:** *die Flüchtlingswelle, die Merkeldämmerung, das Meinungskartell;*

– **економічна:** *das Wirtschaftsgesicht, die Finanzklemme, der Finanzjongleur, der Schuldenberg, der Geldregen;*

- **соціальна:** *die Rentnerschwemme, der Mietenstopp, die Mietenflaute*;
- **духовна:** *das Wissensmanagement*.

Частотним явищем є утворення метафор з оцінними конотаціями (превалює негативна оцінка), зокрема через перетворення «тварин на людей». Назва тварини, що вживається в метафоричному значенні, набуває оцінного значення, наділяє людину певними (не)специфічними ознаками, оцінює її вчинки, спосіб життя, потреби тощо.

Прикладом зооморфної метафори може слугувати словосполучення *Generation Maulwurf* – покоління кротів (так називають представників молодого покоління, які через надмірне використання гаджетів мають проблеми із зором):

Demnach nutzen 96 Prozent dieser Altersgruppe regelmäßig digitale Medien. Im Durchschnitt verbringen sie 2,6 Stunden am Tag damit, Nachrichten zu schreiben oder zu lesen, Videos anzuschauen oder sich im Internet umzusehen. Die Folgen sind in den Optikerläden zu beobachten: 28 Prozent der Jüngeren bis 18 Jahre tragen nach den Umfragedaten bereits eine Brille. Trendforscher brauchen dafür einen Namen und sprechen daher von der „Generation Maulwurf“ [3].

Метафоричні інновації часто дають поштовх для подальших словотвірних процесів, пор., напр.: *Jamaika* (коаліція партій, символічні кольори яких (чорний, зелений, жовтий) присутні на прапорі Ямайки) – *Jamaika-Falle, Jamaika-Töter, Ja-Maika, Neinmaika* тощо [4, с. 71].

Особливий вид становлять метафори, побудовані на відповідних іменах, наприклад, іменах відомих людей. Такі оказіональні утворення відзначаються образністю і зазвичай вживаються іронічно (*guttenbergen* – списувати, за прізвищем міністра оборони Карла-Теодора Гуттенберга, якого звинуватили у плагіаті під час написання дисертації; *verscholzen* – роз'єднувати, за прізвищем діючого канцлера ФРН Олафа Шольца; *Merkeldämmerung/Merkel-Dämmerung* – (завуальований) натяк на можливе (і бажане) завершення перебування Ангели Меркель на посаді канцлера ФРН).

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що метафори виступають репрезентантами конвенційних для німецького медіадискурсу метафоричних концептів. Це ефективний інструмент збагачення словникового складу мови, креативний засіб вторинної номінації, оригінальний спосіб впливу на реципієнта.

Література

1. Шавlach Ю. В., Лазебна О. А., Хоменко О. А. Німецькомовний ювенальний медіадискурс як фрагмент картини світу підлітка: лінгвокогнітивне дослідження. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70), №3 (1). С. 200-204. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.3-1/36>
2. Пірог І. І. ЛОГІКА VS. ЕМОЦІЇ: концептуалізація аргументації в німецькому медіадискурсі. Концепти і контрасти. Одеса, 2017. С. 355-362.
3. Die Welt. https://www.welt.de/print/welt_kompakt/webwelt/article181735926/Generation-Maulwurf.html
4. Капуш А. Німецькі метафори в актуальному суспільно-політичному дискурсі. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Вип. 10. Том 1. С. 68-72.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ ПЕРІОДИЦІ

О. А. Лазебна

*завідувач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови,
доцент, кандидат філологічних наук
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

А. Є. Щербак

*студентка 4 курсу факультету лінгвістики
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Процес появи новотворів, заповнення мовних лакун новими поняттями й виразами, що невинно й повсякчас з'являються у будь-якій мові, що перебуває в динаміці й характеризується безперервним розвитком, є, звісно, результатом наукового прогресу. Німецька мова не є винятком.

Актуальність порушеної теми зумовлено підвищеною увагою сучасних мовознавців до вивчення мовних фактів в аспекті кореляції взаємозв'язку мови і мовлення у рамках когнітивно-дискурсивної парадигми та антропоцентричного підходу до вивчення мови як засобу пізнання й комунікації, а також необхідністю вивчення особливостей функціонування неологічних лексем у сучасній німецькій мові на матеріалі періодичних видань.

Як справедливо зазначає Ю. В. Теглівець [1, с. 34], «мова як живий організм та основний інструмент комунікації перебуває в постійному розвитку, реагуючи на різні суспільні обставини та історичні події, у яких перебуває її носій. На кожному етапі існування розвиваються саме такі засоби й способи вираження мови, які найбільше відповідають новим особливостям суспільно-політичного процесу та умовам мовленнєвої комунікації. Звідси випливає одне із найважливіших завдань мови – забезпечити потреби суспільства у висвітленні інформації на ті чи інші події, а також продемонструвати ставлення до них носіїв мови. Така динамічність лексики зумовлює виникнення *неологізмів* – інноваційних лексичних одиниць, які збагачують словниковий запас та впливають на культуру мовлення».

Х. Буссманн подає таке визначення неологізму: «новоутворена мовна одиниця (слово чи вислів), яка щонайменше в одній частині мовної

спільноти, якщо не в багатьох, сприймається як відома та вживається для позначення нових концептів у політиці, культурі та науці» [3].

Ю. В. Теглівець наголошує на тому, що «слово, що набуло нового значення, часто, крім нової функції, наповнення новим психологічним змістом, супроводжується стилістичною емоційно-експресивною конотацією» [1, с. 35]. Повністю погоджуємось із цим, тож наведемо приклад неологізму, дібраного з німецького періодичного видання, який підтверджує справедливність цієї тези:

*Und dann hat die Welt wieder aufgemacht, erst langsam, dann wirkte es beinahe wie ein Wettrennen, welcher Ministerpräsident die laxesten Regeln zu bieten hat. Schulen. Strände. Restaurants. Das erste vorsichtige **Distanzbier** mit Freunden.* (Süddeutsche Zeitung, 08.08.2020).

Зазначена вище номінація вперше з'явилася у 2020 році в газеті *Süddeutsche Zeitung* й слугує для позначення пива, яке можна пити в товаристві з іншими людьми, однак лише із дотриманням під час спалаху коронавірусної інфекції у 2019 році рекомендацій фізичного дистанціювання [6].

З. М. Циганкова слушно наголошує, що «експресивність неологізмів відрізняється від експресивності стилістичних прийомів тим, що стилістичний прийом привертає увагу читача своєю образністю, а неологізм — своєю «незвичністю», «новизною». Нові слова також з'являються через потребу в нових емоційно-експресивних позначеннях незвичних явищ. Вживання й створення нових слів із метою вираження або посилення експресивності особливо характерне для художніх творів. Стилiстично маркованi неологiзми впливають на читача» [2, с. 302].

Наведемо приклад неологізму, дібраного з німецької газети *“Hamburger Abendblatt”*, де чітко простежується експресивна функція аналізованої неологічної одиниці *Corona-Kinder* (у перекладі з німецької мови: інфіковані коронавірусною хворобою малолітні діти):

Nach der Krise, wenn der Schreck verfliegen ist und alle wieder aus ihren mit Toilettenpapier und Nudeln vollgepackten Wohnungen schlüpfen, wird die Kritik am Staat wieder laut werden. [...] Aber etwas Positives wird das aufgrund der Krise veränderte Freizeitverhalten hervorbringen: Ende des Jahres werden die Medien über die Corona-Kinder jubeln. Wir können uns also über ein geburtenstarkes Jahr freuen [4].

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що в роботі, услід за І. Маречковою [5, С. 131], послуговуємось таким визначенням поняття «неологізм», як: «лексична одиниця або значення, яке виникає в комунікативній

спільноті на певному етапі розвитку мови, що поширюється, є загальноприйнятим як лінгвістична норма та сприймається як нове на цьому етапі розвитку більшістю користувачів мови протягом певного періоду часу».

Література

1. Теглівець Ю. В. Неологізми суспільно-політичної лексики. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 22. Т. 2. С. 33-37.
2. Циганкова З. М. Функції неологізмів в англомовних романах жарту “Чикліт”. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2014. Вип. 4. С. 300-304.
3. Bußmann H. Lexikon der Sprachwissenschaft. 2. Aufl. Stuttgart: Alfred Kröner. 1990. 904 S.
4. Hamburger Abendblatt.<https://www.abendblatt.de/leserbriefe/article228697423/Briefe-an-die-Redaktion-16-Maerz-2020.html>
5. Marečková I. Neologismus in den Presstexten. Zum Konzept des Neologismus in diesem Beitrag. *Germanica Wratislaviensia. Acta Universitatis Wratislaviensis*. № 3308. Wrocław. 2011. S.131-143.
6. Online-Wörterbuch zur deutschen Gegenwartssprache. <https://www.owid.de/docs/neo/listen/corona.jsp#distanzbier>

ENGLISH INFORMATION TECHNOLOGY DISCOURSE AS A PROFESSIONAL DISCOURSE TYPE

L. V. Shchyhlo

*Associated Professor, PhD in Philology
Sumy State University*

M. O. Padalka

*master student
Sumy State University*

Information technologies are a necessary component of business, science, technology, everyday life of people, etc. The total globalization processes and integration cause to rapid development of information and communicative technologies, which in turn makes for permanent enriching of scientific terms corpus in various spheres of knowledge. That is why study of terminological systems development is leading within the modern linguistic science.

As evidenced by the analysis of scientific research in the sphere of terminology today, the prerogative of the study is terminography, the problems of unification of terms and terminology in the context of scientific knowledge integration.

The information technology discourse includes texts of various types, such as software, technical documentation and other materials that are related to the mentioned discourse.

It should be noted that the main features of the information technology discourse terminological system are:

- integrity: terminological system is a continuum of terms for the implementation of a single concept;
- structure: terminological system is characterized by structural relations between elements, represented through terminological fields, series, hierarchical dependencies, as well as genus-species and other relations; it must also be part of a higher-order system, as the terminology is a part of the language system as a whole;
- elementality: the terminological system should be a set of elements isolated in a certain way;
- functionality: terminology is used to express any area of human activity [2, p. 151].

We should emphasize that today's science is characterized not only by the cooperation of different fields of knowledge, but also by the use of the methodology of some disciplines for the study of objects in other fields of knowledge. In particular, scientists say that "authentic synergetics as a theory of self-organization of systems has an extremely broad object of research, considering all material and ideal systems of an extremely complex nonlinear nature" [1, с. 15].

The terminology of the English-language information technology discourse, it is worth noting, is a complex dynamic system consisting of terms as units with a special status, the dominant method of analysis of which makes it possible to choose an interdisciplinary linguosynergistic approach in its components such as attractor, bifurcation and fluctuation.

As a conclusion, it can be said that the interdisciplinary dimension of scientific investigations in modern linguistics is expressed in the integration of different approaches. Therefore, we believe that the study of terminological systems of professional discourse in the context of the synergistic paradigm of scientific knowledge is a promising area of further linguistic research.

Literature

1. Дорофєєва М. С. Дискурсивні помилки у синергетиці спеціального перекладу. *Філологічні трактати*. 2016. Том 8, № 3. С. 15-25.
2. Shchyhlo L. V., Chaika Y. I., Chaika T. Y. Terminology as an object of professional discourse research. *Філологічні трактати*. 2021. Том 13, № 1. С. 147-156 [https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2021.13\(1\)-15](https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2021.13(1)-15).

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ *ЩАСТЯ* В НІМЕЦЬКИХ ПАРЕМІЯХ

Н. П. Башук

ст. викладач

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

У сучасному мовознавстві в останні роки значно зросла кількість досліджень культурних концептів та способів їх вербалізації, оскільки концепт вибирає в себе культурні нашарування, образи, асоціації, колективний досвід.

Концепт *щастя* є одним з найбільш універсальних абстрактних концептів, саме тому він займає чільне місце у німецькій лінгвокультурі та досить широко представлений у німецькій пареміології. Паремії відображають найбільш важливі для етноспільноти моральні цінності, поведінкові норми, стереотипи, традиції та звичаї, менталітет.

Паремійні одиниці засвідчують швидкоплинність та непостійність *щастя* у німецькій свідомості, адже воно часто асоціюється з мінливою весняною погодою: *“Das Glück ist unbeständig wie schönes Wetter im Frühling”*; *“Das Glück ist wie Aprilwetter”*; *щастя* може навіть мати жіночу натуру, постійно змінюватись і бути закоханим в молодість: *“Das Glück hat Weiberart, liebt die Jugend und wechselt gern”*.

Щастя у німецькій мові персоніфіковане і може діяти як людина, тобто посміхатися, капризувати, насвистувати, подавати пальця: *“Wem das Glück lacht, der gewinnt im Traum”*; *“Wem das Glück aufspielt, der tanzt auf einem Bein”*; *“Wem das Glück den Finger reicht, der soll ihm die Hand geben”*; *“Wem das Glück pfeift, der tanzt wohl”*. При вербалізації концепту за допомогою метафор *щастя* набуває ознак птаха: *“Das Glück hat Flügel”* або скла: *“Glück und Glas, wie leicht bricht das”*.

На думку німців, найбільше щастить дурням: *“Die Dümmersten haben das meiste Glück”*; *“Narren haben das meiste Glück”*; *“Je weniger Verstand, desto mehr Glück”*, *щастя* допомагає сміливим: *“Das Glück bietet seine Hand dem Kühnen”*, гарним хлопцям: *“Je toller Kerl, je besser Glück”*. Тим, кому щастить, навіть півні несуть яйця: *“Wer's Glück hat, dem legt der Hahn Eier”*, а запечені качки самі залітають до рота: *“Wer's Glück hat, dem fliegen die Enten gebraten ins Maul”*, щасливчики з почуттям гумору можуть керувати половиною світу: *“Wer Glück hat und eine Nußschale voll Witz, der kann die halbe Welt regieren”*. Вдача та випадок може перетворити жебрака на короля і

навпаки: *“Das Glück macht aus Bettlern Könige und aus Königen Bettler”*, коли ж фортуна від когось відвертається, то його полишають навіть друзі: *“Wen das Glück verlässt, den verlassen die Freunde”*.

Щастя не можна успадкувати: *“Glück erbt nicht”*, його потрібно завойовувати: *“Das Glück muss man erobern”*, адже кожна людина є творцем своєї долі, свого щастя: *“Jeder ist seines Glückes Schmied”*; *“Das Glück hilft keinem, der sich selbst nicht hilft”*; *“Man darf nicht schlafen, wenn das Glück vor der Tür steht”*; *“Wer sein Glück nicht sucht, versäumt es”*.

В уявленнях німців щастя і розум разом не ходять: *“Glück und Vestand gehen nicht Hand in Hand”*, хоча їх поєднання часто слугує оптимальної передумовою для досягнення успіху. Навіть трішечки щастя та талану переважають мудрість: *“Ein Quentlein Glück ist besser als von Weisheit ganze Fässer”*; *“Ein Quentlein Glück ist besser als ein Pfund Weisheit”*.

Паремійні одиниці інтерпретують також щастя як емоцію, яку небажано переживати у великій кількості, це може бути навіть небезпечно: *“Bei großem Glück ist große Gefahr”*; *“Zuviel Glück ist Unglück”*.

Отже, концепт щастя у свідомості німців завдяки образно-метафоричним та асоціативним зв'язкам набуває різних значень та дозволяє краще зрозуміти абстрактне поняття.

Література

1. Кулішенко Л. А., Яременко Л. М. Асоціативне поле концепту «щастя» (на основі фразеологічних одиниць). *Філологічні трактати*, 2019. Т.11. №1. С. 49-56.
2. Beyer H., Beyer A. *Sprichwörterlexikon*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1989. 392 S.

THE CONCEPT “CIVIL SOCIETY” AND ITS COMPONENTS

A. Kaptiurov

PhD student

Research and Educational Centre of Foreign Languages

National Academy of Sciences of Ukraine

The beginning of the 21st century is marked by the necessity to reinterpret the issues of existence and activities of civil society caused by global social and economic processes, characterised by the increasing participation of the state in private lives of its citizens and cultural institutions. Thus, for instance, the web site of the U.S. Department of State mentions civil society 18 times in the context of events which took place during the three-day March 2023 Summit for Democracy [9]. This concept is rooted in the ancient Greek philosophy; current perception of civil society is the result of the evolution of the notion in the political, philosophic and sociological studies. Civil society encompasses non-governmental organisations and institutions advocating interests of citizens and expressing their will as well as individual citizens and their alliances. The core of civil society, according to the German philosopher Jürgen Habermas, comprises a “network of associations that institutionalizes problem-solving discourses on questions of general interest inside the framework of organized public spheres” [5, p. 367]. In this framework it is sensible to analyse the concept of “civil society” in its relation to certain cultural and historic circumstances and intellectual context of the epoch. We consider it relevant to consider civil society as an ideological construct and cultural concept created and reinterpreted, constructed and reconstructed by people in certain historical, social and cultural contexts. According to *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, “concepts are psychological entities, taking as its starting point the representational theory of the mind (RTM). According to RTM, thinking occurs in an internal system of representation. Beliefs and desires and other propositional attitudes enter into mental processes as internal symbols” [6]. Scholars state that concepts can be discriminated based on the shared knowledge and associations across the individuals. Highly shared features constitute the core of a concept, whereas less-shared become its periphery [2]. The combination of the core layer, additional cognitive attributes and cognitive layers (main and peripheral ones) constitutes the concept volume and determines its structure [7, p. 354]. Only those phenomena of real life that become the object of evaluation serve as the basis for concept formation, since for evaluation a human has to process the object, and the

operation of processing and evaluating is exactly the procedure of concept formation. The classical theory of concept structure argues that “a lexical concept *C* has definitional structure in that it is composed of simpler concepts that express necessary and sufficient conditions for falling under *C*” [6]. The structure of the “civil society” concept makes up an ideal micro model of culture and includes such sub concepts as “freedom”, “law”, “interests”, “rights”, “association”, “society”, “nation”, “civil initiatives”, “party”, “grassroots movement”, “diversity”, “pluralism”, “individual”, “liberalism”, which are imbued with a real cultural, ideological and existential sense in communicative practices or discursive interactions that focus on the importance of meaning-making [4, p. 105]. For example, Council of Europe published a brochure “Civil Society and Human Rights” containing a chapter “National legal framework and political and public environment to protect and promote civil society space” [1]; United Nations’ “Practical Guide for Civil Society” encloses recommendations on promotion of human rights, free flow of information and legal standards relating to civil society work [8]. More examples in the speech of the US political sociologist and leading contemporary scholar in the field of democracy studies Larry Diamond: “To be part of civil society, groups must meet some other conditions as well. In a democracy, civil society groups have respect for the law, for the rights of individuals, and for the rights of other groups to express their interests and opinions. Part of what the word “civil” implies is tolerance and the accommodation of pluralism and diversity” [3].

The main findings of the study reveal that “civil society” is a concept that encompasses a number of sub concepts. The concept dates back to the ancient times and has undergone significant change since then. For the determination of the core and periphery elements of the concept it is necessary to analyse its verbalisation in the definite historical era.

Literature

1. Civil Society and Human Rights: Council of Europe. <https://rm.coe.int/civil-society-and-human-rights-3-recommendations-/1680a409f9> (date of access: 12.04.2023).
2. Describing the structure of concepts through different feature levels / J. Vivas et al. Journal of Cognitive Psychology. 2021. P. 1-15. <https://doi.org/10.1080/20445911.2020.1858840> (date of access: 12.04.2023).
3. Diamond L. What Civil Society Can Do to Develop Democracy. <https://diamond-democracy.stanford.edu/speaking/speeches/what-civil-society-can-do-develop-democracy> (date of access: 12.04.2023).

4. Gruber S. Strategies for Successful Multilingual Online Learning: Multimodal Project Design, Peer Feedback, and Formative Assessment. *Handbook of Research on Fostering Social Justice Through Intercultural and Multilingual Communication*. IGI Global, 2023. P. 100-118.
5. Habermas J. Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy. Translated by William Rehg. Massachusetts: MIT Press, 1998. 676 p.
6. Margolis E., Laurence S., Concepts. In Zalta E.N., Nodelman U. (eds.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2022 Edition). <https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/concepts/> (date of access: 12.04.2023).
7. Pesina S., Solonchak T. Concept and its structure. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2015. No.192. P. 352-358.
8. Practical Guide for Civil Society: Civil Society Space and the United Nations Human Rights System: United Nations. https://www.ohchr.org/sites/default/files/CS_space_UNHRSystem_Guide_0.pdf (date of access: 12.04.2023).
9. Summit for Democracy 2023: U.S. Department of State. <https://www.state.gov/summit-for-democracy-2023/> (date of access: 12.04.2023).

ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ТА ІНШІ СПОСОБИ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ

Т. Б. Маслова

аспірантка

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

На сучасному етапі розвитку мовознавчих наук спостерігається посилення інтересу до вивчення окремих термінологічних систем і чинників, які впливають на формування та розвиток галузевих термінологій.

Як відомо, при формуванні термінів можуть використовуватися способи словотворення, характерні для певної національної загальноживаної мови, «популярні», тобто стандартизовані, продуктивні моделі термінотворення, або відбувається запозичення іншомовної термінологічної одиниці.

Більш детально способи та моделі термінотворення виокремлюються різними авторами залежно від їх підходу до вивчення термінів. Наприклад, О. О. Реформатський розрізняє запозичення, переклад усталеного терміна, термінологічну специфікацію загальноживаного слова та деривацію. Натомість Г.-Р. Флук пропонує таку класифікацію способів термінотворення: специфічне використання загальноживаних слів; застосування іншомовних слів у вигляді запозичення або калькування; деривація; утворення складних термінів шляхом словоскладання і словосполучення; скорочення [4, с. 183].

Д. Лотте розглядає три способи утворення термінів, які призводять до:

- 1) виникнення нових слів (похідні слова, відсічені та складноскорочувані слова, словосполучення та складні слова, аббревіатури, утворені з початкових літер словосполучень тощо);
- 2) зміни значення існуючих слів;
- 3) запозичення іншомовних термінів.

Вважаючи, що у термінотворенні продуктивними є ті самі способи, що й в загальній лексиці, В. Даниленко виділяє морфологічний спосіб, який включає процеси деривації і словоскладання, семантичний спосіб, який полягає в переосмисленні слів загальноживаної мови, та синтаксичний спосіб, який репрезентує словотворення термінологічних словосполучень [2, с. 58].

Схожим чином, у своїх працях А. Л. Міщенко розподіляє продуктивні способи термінотворення на:

- семантичні, які включають в себе термінологізацію слів загальноновживаної лексики та транстермінологізацію/ретермінологізацію;
- синтаксичні, які полягають, наприклад, у складанні словосполучень різних типів в одне ціле та в інших перетвореннях форми мовних одиниць (композиція, терміносполучення, контамінація та скорочення слів);
- морфологічні, які призводять до продукування термінів за допомогою префіксів, суфіксів, основ і цілих слів, аббревіації тощо;
- запозичення.

Найбільш поширеними семантичними способами творення термінів є процеси термінологізації та ретермінологізації. Термінологізація, основу якої становить метафора, метонімія та функціональний перенос, полягає у тому, що загальноновживане слово набуває ознак терміна і, зокрема, отримує спеціальне значення. У результаті термінологізації найменування одного предмета включає в себе найменування іншого, причому основне та похідне значення пов'язані відношенням включення на основі схожості, суміжності або асоціації [4, с. 184]. Слід зазначити, що семантичний спосіб творення допомагає задовольнити зростаючі потреби в нових термінах за рахунок внутрішніх ресурсів мови, адже зазнавши певних семантичних перетворень, новостворений термін отримує інші граматичні та лексичні характеристики і швидко пристосовується до спеціальної сфери вживання [2, с. 60].

Зворотнім процесом є детермінологізація, яка полягає в розширенні значення термінів і їхньому переході в систему загальнолітературної мови та проникненні в узус розмовного, художнього й публіцистичного слововжитку. Детермінологізація лексичних одиниць зазвичай зумовлена лінгвальними та екстралінгвальними факторами. Лінгвальні виникають через системні зв'язки самої мови, а екстралінгвальні зумовлені зростанням ролі науки та техніки в житті суспільства [3, с. 218-219].

Насправді, зараз, коли світ науки та техніки розвивається дуже динамічно і з'являються все нові явища, об'єкти та процеси, які потребують власних імен, у терміносистемах різних галузей знань має місце ретермінологізація [4, с. 187]. Під ретермінологізацією розуміють перенесення фахового терміна з однієї сфери використання в іншу з повним або частковим його переосмисленням та перетворенням у міжгалузевий омонім. Цікаво, що процеси термінологізації, детермінологізації і ретермінологізації відбуваються в декілька етапів, так що той самий термін

може піддатися детермінологізації, увійти до складу іншої терміносистеми, і повернутися в ту саму систему в новому значенні [3, с. 216].

Зазначимо також, що міграцію терміна з однієї терміносистеми в іншу називають ретермінологізацією, транстермінологізацією, вторинною термінологізацією, трансспеціалізацією, перетермінологізацією тощо. На думку М. І. Вус, назва «транстермінологізація» краще підходить для позначення переходу термінів з однієї терміносистеми в іншу з різними семантичними й функціональними змінами, оскільки префікс *транс-* містить вказівку на перехід, перенесення, переосмислення певного об'єкта [1, с. 156-157].

Література

1. Вус М. І. Транстермінологізація як чинник динаміки біологічної терміносистеми. *Лінгвістичні дослідження*. 2019. № 41. С. 155-160.
2. Каратінцева К. П., Стегніцька Л.В. Продуктивні способи творення термінів на позначення інфекційних захворювань ротової порожнини. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2021. №15. С. 57-61.
3. Куш Е. О. Семантичні аспекти міграції та способи перекладу англійської термінологічної лексики. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. Запоріжжя, 2010. № 1. С. 215-221.
4. Міщенко А. Л. *Лінгвістика фахових мов та сучасна модель науково-технічного перекладу: монографія*. Вінниця : «Нова книга», 2013. 448 с.

СЕКЦІЯ 3. КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНІ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ, МОВЛЕННЯ Й ТЕКСТУ В ХУДОЖНІЙ ТА МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧІЙ СФЕРАХ

МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ІДІОСТИЛЮ ТУНИ КІРЕМІТЧІ

І. М. Борбенчук

доцент, кандидат філологічних наук

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

З. М. Корнєва

професор, доктор педагогічних наук

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ідіостиль в лінгвістичних студіях охоплює поняття мовної картини світу, естетичного сприйняття, світобачення й когнітивного простору митця, що відображається у творчості як формі авторської реальності. Вивчення ідіостилю широко представлено у працях українських дослідників (І. Голубовська, С. Єрмоленко, О. Костецька, Л. Коткова, Л. Ставицька, О. Переломова тощо) та розглядається в межах різних підходів: системно-структурному, образно-комунікаційному, домінантному, комунікативно-когнітивному, естетично-маркованому.

Роман відомого турецького письменника Туни Кіремітчі «Молитви лишаються незмінними» (2007) відображає культурологічні, інформаційно-комунікативні й світоглядні орієнтири автора, для вираження яких було застосовано характерний мовно-виражальний інструментарій. Номінативний простір письменника представлений такими сферами ідіостилю, як Стамбул, турецька мова, молитва. Для реалізації творчого задуму письменник використовує наступні лексико-семантичні засоби: формування географічного простору здійснюється через **хороніми** (міста – Стамбул, Ізмір, Париж, Афіни; країни – Туреччина, Німеччина, Франція, Греція), й **гідроніми** (панорама Босфору, Чорне море, пристань Сарайбурну, берег Кадикьоя). Прив'язкою до міста Стамбула є **урбаноніми** (райони Стамбула – Етілер, Галата, Айаспаша, Бейоглу, Тепебаша, Токатлія; квартал Куле-дібі, кладовища Ашіян, і Караджаахмет, башта Киз-Кулесі, вокзал Хайдарпаша,

палац *Топкапи*), а також зображення душевних переживань і ностальгії персонажів: *«Стара жінка, яку ви бачите перед собою, провела в Стамбулі свої найкращі, найдивовижніші роки, але водночас найгіркіші та найважчі роки... Кожен мій крок, кожен подих, зроблений у Стамбулі, для мене сповнений особливого змісту»* [3, с. 18]. Фактично, місто є своєрідним спомином, що *«зближує дві самотні душі, які вважають його пам'яттю, найкращими роками життя, містом, де можна закохатися»* [2, с. 270].

Для реалізації смислового навантаження автор використовує **антропоніми**, які формують картину зацікавлень героїв й тематику бесід про кіномистецтво (*Джордж Клуні, Том Круз, Бред Пітт*), спорт (*Штеффі Граф, Мартіна Хінгіс*), літературу (*Ієгуда Аміхай, Юнус Емре, Ахмет Хашім*), музику (*Курт Кобейн, Брайан Молко*) та окреслюють коло дійових осіб (*Розелла, Пелін, Альдо, Саркіс, Енвер Ріган, Зельда, Ренгін*). Ім'я легендарного турецького винахідника і льотчика із Стамбула автор згадує, щоб протиставити надзвичайну хоробрість чоловіка жіночій слабкості: *«Можна сказати, що і ви, і я не варті нігтя славетного Хезарфена Ахмета Челебі. – Авжеж ... У нас немає його крил»* [3, с. 55].

Питання турецької мови гостро стоїть у романі, вона, власне, і стала причиною зустрічі головних героїнь: *«Шукаю людину, яка знає турецьку мову. Оплата гідна. Досвід не має значення. Перевага надається тим, хто не палить»* [3, с. 17]. Бажання говорити, слухати музику й дивитися фільми турецькою – все що завгодно, аби лише пам'ятати: *«...спогади про ті роки життя нерозривно пов'язані з турецькою мовою, вони тісно переплетені. Я страшенно боюся забути цю мову, адже тоді безслідно зникнуть дороги для мене спогади»* [3, с. 19]. Одним із дієвих прийомів автора є використання **вторинної цитації**. Сумний настрій дощового дня підсилено словами з вірша Рільке: *«Самотність на дощ так схожа, вона йде та береги тривожить»* [3, с. 36]. У роздумах про молитви згадується єрусалимський поет Амігуда Аміхай, який у свій час сказав, що *«боги приходять і йдуть, утім, молитви лишаються незмінними»* [3, с. 77]. Молитва є важливим елементом життя головних героїнь, *«...а відтак концентрацією духовних, філософських й естетичних переконань самого автора»* [1, с. 131]. У роздумах про Бога і молитву розкривається світовідчуття письменника: *«Усі молитви абсолютно однакові. Геть різні люди приходили до тієї церкви на острові, яка, по суті, вважалася єврейською, та різними мовами просили у Бога одного й того ж. Господи, дай мені здоров'я і благополуччя... Допоможи мені вдало вийти*

заміж або одружитися... Даруй мені здорових дітей... Не дозволь мені зганьбити мою родину... Нехай усі мої справи будуть успішно завершені... Люди, котрі мислили ширше і глибше, просили ще у Господа якнайшвидшого закінчення війни, щоб усі люди жили по-братськи» [3, с. 128]. У молитовних зверненнях розкриваються найпотаємніші бажання й прагнення, і не важливо, чи це заупокійні молитви, чи прохання у якійсь справі, чи розкаяння у вчиненому.

У романі «Молитви лишаються незмінними» Туна Кіремітчі зумів втілити філософсько-естетичні задуми та випрацювати спектр мовно-виражальних засобів, обумовлених тематикою, жанровою специфікою твору та, звичайно, індивідуально-авторським стилем письменника.

Література

1. Борбенчук І. М., Корнєва З. М. Ідейно-естетичні погляди Туни Кіремітчі та їх втілення в романі «Молитви лишаються незмінними». *VI Конгрес сходовознавців: зб. матеріалів*, Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. Львів-Торунь: Liha-Press. 2022. С. 130-132.
2. Борбенчук І. М., Корнєва З. М. Образ Стамбула у романі Туни Кіремітчі «Молитви лишаються незмінними». *XXIV Сходовознавчі читання А. Кримського: матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 30-річчю Інституту сходовознавства імені А. Ю. Кримського НАН України*. Київ: ВД «Гельветика», 2021. С. 268-270.
3. Кіремітчі Т. Молитви лишаються незмінними. Запоріжжя: АЛЕМАК, 2016. 182 с.

DAS KONZEPT WASSER IN DEUTSCHEN SPRICHWÖRTERN UND REDENSARTEN

I. Mamedova

außerordentlicher Professor, PhD

des Lehrstuhls für Zweitsprachenunterricht

Nationale Universität Saporischschja, Ukraine

Das Objekt von unserer Arbeit sind Sprichwörter und Redensarten, die mit solch einem Naturphänomen wie Wasser verbunden sind, und **das Thema** ist die Analyse des Konzeptes WASSER im deutschsprachigen Weltbild. Das Konzept als Einheit der kognitiven Linguistik wird von vielen Linguisten auf vielfältige Weise interpretiert. G. Vorkachev betrachtet das Konzept als eine Einheit des kollektiven Wissens (Bewusstseins), die zu den höchsten spirituellen Werten sendet, einen sprachlichen Ausdruck hat und durch ethnokulturelle Besonderheiten gekennzeichnet ist [1, c. 69]. A. N. Prihodko charakterisiert es als eine ethno-sozio-psycho-linguo-kulturelle Einheit mit einer deutlich zum Ausdruck gebrachten valorativen Komponente [2, c. 80-102]. Wir verstehen das Konzept einer diskreten, mentalen Formation, die als Grundeinheit des mentalen Codes einer Person fungiert, eine relativ geordnete interne Struktur hat, das Ergebnis kognitiver Aktivität ist und komplexe, enzyklopädische Informationen über ein Objekt oder Phänomen enthält.

Das Konzept WASSER im deutschsprachigen Weltbild ist in den Texten deutscher Volkssprüche und Redensarten recht weit verbreitet. Darüber hinaus ist es eine konstituierende Einheit des Grundbegriffs NATUR. Das konzeptionelle Substrat wird als “transparente Flüssigkeit ohne Geschmack und Geruch” bezeichnet [3, S. 533].

So wird in den Texten deutscher Sprichwörter und Redewendungen das Konzept WASSER zweifach interpretiert: Einerseits ist Wasser ein physischer Bestandteil dieser Welt, ohne den die Existenz eines Menschen nur schwer vorstellbar ist; *Bei Wasser und Brot wird man nicht tot; Alles ist aus dem Wasser entsprungen*. Andererseits wird Wasser als philosophischer Begriff positioniert, wobei sich die semantischen Vektoren durch eine signifikante Vielfalt auszeichnen: *In großem Wasser fängt man große, im kleinen Wasser gute Fische; Das Beste aber ist das Wasser*.

Wasser spielt als integraler Bestandteil der Natur die wichtigste Rolle im menschlichen Leben, es bietet die Möglichkeit seiner Existenz: *Durst macht aus Wasser Wein*. Deshalb ist die Notwendigkeit der Wasserqualität in deutschen Sprichwörtern und Redewendungen bestimmt: *Es ist ein schlimmes Wasser, das den Durst nicht löscht; Das Wasser ist am besten an der Quelle*.

In den Texten deutscher Sprichwörter und Redensarten ist häufig das Konzept Wasser mit dem Konzept Mensch verbunden, denn Wasser ist an vielen physiologischen Prozessen beteiligt: *Blut ist dicker als Wasser; Ihm läuft das Wasser im Munde zusammen; Blut und Wasser schwitzen*. Es sollte beachtet werden, dass Wasser nicht nur eine positive, sondern auch eine negative Rolle im menschlichen Leben spielt, es kann gefährlich sein: *Wasser reich, Land arm; Stille Wasser fressen auch Grund*.

In allen Beispielen wurde Wasser in seiner direkten Bedeutung betrachtet. Die meisten Texte deutscher Sprichwörter und Redensarten betrachten es jedoch als philosophisches Konzept, als etwas, das nicht nur die Möglichkeit und Qualität menschlichen Lebens charakterisiert, sondern auch als Merkmal von Prozessen fungiert, die manchmal von einer Person unabhängig sind. Wasser ist also ein Merkmal menschlicher Armut: *Auch nur mit Wasser kochen; Arme Leute kochen mit Wasser*; der Verzweifelten Lage: *j-m steht das Wasser bis zum Hals; Bei Wasser und Brot sitzen; Den Wassertrinkern geht kein Schick an*.

Oft wirkt Wasser auch als Katalysator für menschliche Charakterzüge. Die Art und Weise, Wasser zu trinken, zeugt also in vielerlei Hinsicht von einer Person, Wasser soll und kann gierig und viel getrunken werden, wie Ochsen es trinken, und Wein – in kleinen Schlucken, wie es Könige tun: *Trink Wasser wie ein Ochs und Wein wie ein König*. Schweigende Menschen, wie stilles Wasser, machen anderen Angst: *Stillem Wasser und schweigenden Leuten ist nicht zu trauen*. Es kann auch ein Synonym für menschliche Faulheit sein: *Stehendes Wasser wird faul* oder Mangel an Willen, Unwilligkeit, irgendetwas im Leben zu ändern: *Wer auf dem Wasser fährt, hat den Wind nicht in der Hand; Dem Wasser seinen Lauf lassen*. Eine riesige Menge Wasser kennzeichnet eine Person, die sich mit Aktivitäten beschäftigt: *Jemandem steht das Wasser bis zum Hals*.

Zusammenfassend lässt sich also festhalten, dass der Begriff WASSER im deutschsprachigen Weltbild als physisches Kennzeichen von Naturphänomenen und als physisches und psychisches Merkmal einer Person fungiert. In diesem Artikel haben wir die verbalen Ausdrucksmittel und Eigenschaften dieser Begriffe nur am Beispiel der Texte deutscher Volkssprüche und Redensarten untersucht. Es

erscheint uns sinnvoll und vielversprechend, dieses Problem am Beispiel anderer Folklore-gattungen zu untersuchen.

Literatur

1. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании. Филологические науки. 2001. № 1. С. 64-72.
2. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008. 332 с. .
3. Der große Duden. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1986. 768 S.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЦІННІСНОГО СКЛАДНИКА КОНЦЕПТУ *BEAUTY*

О. В. Скобнікова

доцент, кандидат філологічних наук

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Уявлення про красу стосується не тільки естетичних та етичних аспектів людського буття, а його соціальних проявів. Краса – це не лише тілесне втілення, вона також має екзистенціальний, світоглядний та соціокультурний складники. Тому пізнання краси в особистісному та соціальному аспекті життя людини та культурі є конче необхідним та потребує міждисциплінарного вивчення, наприклад: використання епістемологічного потенціалу певних філософських наук і культурології [3, с. 11-12]. Варто зазначити, що концепт *BEAUTY* є однією з споконвічних ментальних одиниць культурної картини світу. На думку Л. Лисиченко, цей концепт пов'язаний із сукупністю знань про світ, а також є колективним для народів, які володіють однаковими знаннями [4, с. 129].

Історичну видозміну значення концепту *BEAUTY* розглядають переважно на матеріалі художнього дискурсу, який зберігає відбиток культури певної епохи. Дискурс – ускладнене мисленнєво-мовленнєве явище, плин і наслідок творення значень у процесі спілкування. Зазначимо, що матеріал художнього дискурсу має бути доцільним для відтворення картини світу певного часу й достовірним для простеження історичних видозмін цього концепту в межах розквіту культури, мови та мислення [2, с. 194].

Концепт *BEAUTY* розуміємо як багатовимірну ментальну одиницю з переважаючим ціннісним складником. Саме цінність виступає його ключовою ознакою, а у сфері культури ціннісний принцип є провідним. Дослідження можливостей поєднуваності різних лексем, що актуалізують концепт у мові, не тільки дозволяє виявити його чіткі компоненти, а й допомагає схарактеризувати засоби його категоризації [1, с.76-77].

В англомовному художньому дискурсі своєрідність реалізації концепту *BEAUTY* полягає у втіленні схвальної емоційно-естетичної оцінки і прагнення досягнення ідеалу: *“The ideal has many names, and beauty is but one of them”* (W. Somerset Maugham).

Досліджуючи вживання лексеми *beauty*, що є іменем концепту BEAUTY, доходимо висновку, що краса в уявленні представників цієї лінгвокультури містить і такі характеристики як безтурботність і свобода поведінки:

*A thing of beauty is a joy forever
Its loveliness increases; it will never
Pass into nothingness; but still will keep
A bower quiet for us, and a sleep
Full of sweet dreams, and health, and quiet breathing* (J. Keats)

Аналіз мовного матеріалу показав, що для досягнення краси необхідно докладати певні зусилля, тоді набута краса відобразить результат власної важкої роботи:

What they are doing is beauty, and it is hard work (Quotations Online);
*Beauty is not defined by the clothes you wear or the makeup on your face
BUT by the way you carry your struggles with smiles, hard work and love* (Lauren Jauregui).

Хоча, на противагу, в англійській мові, особливо у фразеологізмах та ідіомах, також наголошується на химерності та ефемерності краси:

Beauty always promises, but never gives anything (Simone Weil);
Beauty is the promise of happiness (Edmund Burke).

Отже, концепт BEAUTY співвідноситься з універсальним фізичним та емоційно-психологічним феноменом краси. У всі часи одним з головних критеріїв оцінки людини чи предметів залишалась краса. Хоча вимоги до людської краси змінювались з плином часу, її значення в суспільстві все ще залишається вирішальним та є предметом дослідження багатьох гуманітарних наук, таких як мовознавство, антропологія, мистецтвознавство, філософія, соціологія, етика тощо.

Література

1. Алефіренко Н. Ф. Лінгвокультурологія. Ціннісно-смысловий простір мови: навчальний посібник. [Електронний ресурс]. http://www.nnre.ru/kulturologija/lingvokulturologija_cennostno_smyslovoe_prostranstvo_jazyka_uchebnoe_posobie/index.php.
2. Довганюк Е. В. Еволюція концепту КРАСА в англomовному дискурсі XIV – XXI століть. Дис. ... канд. філол. наук. Харків, 2017. 259 с.
3. Крилова С. А. Краса людини в життєвих практиках культури. Досвід соціальної та культурної метаантропології і андрогін-аналізу: монографія. Видання 2-е, перероблене і доповнене. Київ: КНТ, 2019. 563 с.
4. Лисиченко Л. А. Мовна картина світу та її рівні. Збірник Харківського історико-філологічного товариства. Нова серія. Харків: Майдан, 1998. Том 6. С. 129-144.

ТЕКСТОВА РЕАЛЬНІСТЬ КРІЗЬ ПРИЗМУ ТЕОРІЇ МОЖЛИВИХ СВІТІВ

І. О. Чаюн

аспірантка

Київський національний лінгвістичний університет

У семантичному просторі мови можна виділити універсуми, які не є копіями того, що існує в реальному світі. Такі ментальні всесвіти називають *можливими світами*. Залишаючись логічною та модальною категорією, вони дозволяють встановити істинність чи хибність модальних висловлювань.

У формальній логіці існують уявлення про те, що *можливі світи* не існують поряд зі світом реальності, а загалом складають його. На думку американського філософа і логіка Рудольфа Карнапа, *можливі світи* постають як описи станів, множинності альтернативних світів або альтернативних станів світу [1, с. 229-232]. Реальний світ має фізичний характер, оскільки можливий, але не відображає реального стану речей, а тому не може бути альтернативою існуючому.

Інший американський філософ Девід Льюїс пропонує онтологію для інтерпретації *семантики можливих світів* у рамках теорії модального реалізму, основною тезою якої є припущення, що *можливі світи* настільки ж реальні, як і реальний всесвіт [3, р. 156-158]. *Можливий світ* актуалізується, оскільки можливість і реальність притаманні одному світу, а визначення того, що є реальним чи можливим даним всесвітом, залежить від контексту висловлення.

У сучасній лінгвістиці існує практика витлумачення художнього світу як різноманіття *можливих світів* в їх узагальненому логіко-філософському розумінні [1, с. 232]. Художні світи – це зовсім інші речі, ніж можливі всесвіти. Різниця полягає в тому, що вони постулюються як альтернативно можливі, але наслідки стану справ або ситуацій є неактуальними. *Можливий світ* сприймається як логічно можливий універсум і мислима версія дійсного ходу речей [1, с. 233]. Саме з цієї точки зору проявляється спорідненість між *можливим світом* і вигадкою, оскільки остання може стати одним із варіантів реальної світобудови.

Згідно з теорією Л. Долежеля, літературні світи творить поетика тексту. Художній світ – це створене людиною буття, яке не існує до акту його творення. Текст визначає художню зону, яка має відмінні від реальності

властивості, структуру та тип існування. Світ конструюється завдяки ілюкативній силі тексту, яка визначає його параметри мовними засобами [2, р. 239].

Отже, *теорія можливих світів* пропонує нову перспективу для розгляду текстового простору. Вона сягає своїм корінням у логічні та філософські дослідження, де *можливі світи* розглядалися як стан справ, можливий перебіг подій, породжені людським розумом, включаючи пам'ять та уяву.

Наразі *теорія можливих світів* претендує на роль глобальної теорії, яка не лише вирішує проблеми фікційної та референтної онтологій, а й пояснює механізми побудови художнього світу автора та зворотний процес перебудови світу художнього у розум читача. Не випадково існує твердження, що художній текст створює для читача новий реальний світ, який накладає свої закони на екологічні системи, визначаючи таким чином їхній власний горизонт можливостей.

Література

1. Савчук Р. І. Семіотика творення можливих світів у наративному просторі художнього тексту: (теоретичний аспект). *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія «Філологічні науки»*. 2016. Кн. 1. С. 229-234.
2. Doležel L. *Heterocosmica. Fiction and Possible Worlds*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1998. 352 p.
3. Lewis D. *De la pluralité des mondes*. Paris: Éditions de l'éclat, 2007. 410 p.

СЕКЦІЯ № 4. ІНТЕРМЕДІАЛЬНІ ТА МУЛЬТИМОДАЛЬНІ СТУДІЇ РІЗНОЖАНРОВИХ ДИСКУРСІВ У ДІАЛОЗІ КУЛЬТУР

PROSODIC MARKERS OF IMPLIED EVALUATION IN POLITICAL RHETORIC

T. I. Sayenko

Nagoya University, Japan

Despite general recognition of the importance of intonation and prosody in the direct construction of meaning in speech [1; 3; 4; 5], most studies on evaluative discourse exclude phonological analysis. Intonation and voice timbre, however, may add suggestive evaluative connotations that mark the message as positive or negative [2]. As Mikhail Bakhtin argues, “one of the means of expressing the speaker’s emotionally evaluative attitude toward the subject of his speech is expressive intonation, which resounds clearly in oral speech” [1, p. 85].

All political speeches are directly or suggestively evaluative. Maintaining a favorable image of his/her group and unfavorable image of the opponents, the speaker both signals and imposes his/her political and ideological identities, associations and dissociations upon the group s/he addresses.

This study focuses on the analysis of the prosodic markers of direct and implied positive and negative evaluation in three addresses delivered by American presidents: John F. Kennedy (*Inaugural Address* and “*Ich bin ein Berliner*” Address) and George H.W. Bush (*Remarks to Residence of Leiden, the Netherlands, July 17, 1989*). The study involves compositional-pragmatic, auditory, and instrumental-acoustic analyses of the recorded speeches. The data obtained support the hypothesis that there are some typical prosodic patterns that the speakers employ to express their positive or negative evaluative intent. The findings also support the idea that abstract political terms may get “emotionally loaded” and “reloaded” when marked by positive or negative expressive intonation.

Literature

1. Bakhtin M. M. The Problem of Speech Genres. *Speech Genres and Other Late Essays* (trans. by V. W. McGee). Austin: University of Texas Press, 1986. P. 60-102.
2. Gussenhoven C. *The Phonology of Tone and Intonation*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 355 p.

3. Ledochowski I. The Deep Trance Training Manual. Vol.1. UK-USA: Crown House Publishing, 2003. 177 p.
4. Sayenko T. Manifestation of the Sublime in Inspirational Rhetoric. In A. Pawelec, A. Shaw, G. Szpila (eds.), Text – Image – Music: Crossing the Borders. Intermedial Conversations on the Poetics of Verbal, Visual and Musical Texts. Berlin – Wien: Peter Lang, 2021. P. 471-484.
5. Sayenko T. Rhetorical message in words, images, and music. In E. Chrzanowska-Kluczewska, O. Vorobyova (eds.), Language – Literature – The Arts: A Cognitive-Semiotic Interface. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2017. P. 131-147.

HORRORGENRE IN MARIA GRANATSTEINS DEUTSCHEM GEGENWARTSDRAMA “WINTER” (INTERTEXTUELLER UND INTERMEDIALER KONTEXT)

Nataliia Yuhana

Professor, Doktor der Philologie

Instituts für Philologie und Übersetzung Kiewer Nationale Universität

Technik und Design

Marina Granatstein ist eine junge Dramatikerin aus Bonn. Sie schuf mehrere Bühnenwerke, die bekanntesten davon sind “Winter. Industrielle Tragödie” (2018) und “Fleisch” (2019). Diese Theaterstücke waren noch nicht Gegenstand wissenschaftlicher Forschung.

Im Stück “Winter” erhielt der Direktor einer Gesamtschule eine für ihn schockierende Nachricht: Morgen würde eine bestimmte Kommission in die Schule kommen, um eine Prüfung vorzunehmen, die viel später erwartet wurde. Es kommt zu einer Intrige und einem Leitmotiv: ein Zitat aus der Komödie “Der Revisor” von N. V. Gogol: “Ein Revisor kommt zu uns” [1, S. 6]. Im Laufe der Handlung erfahren wir, dass die Revisoren die “Gründerdamen” der Schule sind, die länger als 23 Jahre in der Bildungseinrichtung nicht gewesen sind [1, S. 16]. Der Direktor, die gesamte Mitarbeiterschaft und das Bedienungspersonal der Schule beginnen mit intensiven Vorbereitungen für den Empfang der Gäste: Der Direktor schreibt eine Rede, die Direktorassistentin bereitet mit den Schülern Applikationen und Schmücke für den Saal vor, eine junge Literaturlehrerin schreibt einen Wettbewerb unter Schülern aus, um einen Führer für die Gäste zu wählen, und die Wirtschaftsschwester und der Wächter erledigen hastig Säuberung und außerplanmäßige Ausbesserung. In der Schule herrscht eine ängstliche und sogar nervöse Atmosphäre.

Im Zentrum der Erzählung stehen Beziehungen im Lehrerteam: Vorlieben und Abneigungen, Intrigen und Feindschaften. Es erweist sich, dass eine neue Literaturlehrerin ein gefälschtes Diplom hat, in Wirklichkeit aber sie Wärterin in einer Jugendstrafanstalt ist. Wie Chlestakow aus Gogols “Der Revisor” stellt sich die Lehrerin als jemand anderes dar, versucht, Kollegen auszubooten und sich in Direktors Vertrauen einzuschleichen. Die Direktorassistentin hasst den Versager und Disziplinverletzer, den Oberstufenschüler Pascha Tschernow, sie will ihn zur Sonderschule schicken [1, S. 3, 15]. Eine junge Literaturlehrerin versucht, pädagogische Neuansätze aufzuzeigen: Sie organisiert eine Abstimmung unter den

Schülern für das Recht, einen Ausflug für Gäste durchzuführen, berücksichtigt jedoch nicht, dass Kinder Provokateure sein und für ein behindertes Mädchen stimmen können, um ihr mehr weh zu tun.

Granatstein schildert das Kinderteam und die Beziehungen darin: Freundschaft, Konflikte, erste Verliebtheit. Eines der zentralen Probleme des Bühnenstücks ist das Schikane-Problem. Alewtina Petrowa ist ein hinkendes und übergewichtiges Mädchen, sie wird von all ihren Klassenkameraden schikaniert:

“BÖSE MÄDCHEN, im Chor (an die Zuschauer gerichtet). Wir sind böse Mädchen. Wir sind gefühllos, seelenlos, wir haben kein Gewissen. Wir wählten die demütige Aletschka Petrowa als Hauptziel unseres Mobbens. Wir machen uns über ihr Hinken, ihren orthopädischen Schuh, ihr Übergewicht und ihr blasses Aussehen lustig. Wenn sie eine Pistole gehabt hätte, hätte sie uns getötet. Aber es gibt keine Pistole.

ALEWTINA PETROWA (an die Zuschauer gerichtet). Ich bin Alewtina Petrowa. Böse Mädchen verspotten mich endlos, machen sich über meine Lahmheit, meinen orthopädischen Schuh, mein Übergewicht und mein blasses Aussehen lustig. Wenn ich eine Pistole gehabt hätte, hätte ich sie getötet. Und wenn ich eine Säge hätte, würde ich sie in Stücke schneiden. Aber ich habe nichts!” [1, S. 7]. Nebenbei bekommt Alewtina im Finale eine Säge und sie zersägt die “böse Mädchen”.

Tonja Listjewa ist in den Schulraufbold Pascha Tschernow verliebt, der schlecht lernt, den Unterricht schwänzt, trinkt und raucht. Aber sie sieht in ihm einen Helden, sorgt und kümmert um ihn: sie versucht, vor den Schwierigkeiten zu warnen, die er in der Schule haben könnte [1, S. 7-8]. Zwei völlig gegensätzliche Charaktere Olja Wesnina (das klügste Mädchen der Schule) und Katja Ssolnzewa (das schönste Mädchen) sind sehr einsam [1, S. 20-22]. Sie werden Freundinnen, tauschen Dinge, Kleider, fühlen sich ineinander hinein.

Vor uns liegt eine typische “Schulkomödie” mit Farce-Elementen.

Zugleich sind Details und Hinweise im Text verstreut, die für den Leser/Zuschauer für eine Zeit lang unverständlich sind. Aus den Dialogen und Monologen erfahren wir, dass die Gründerdamen sehr selten und nur im Winter die Schule inspizieren; sie mögen keine Wärme (ihr Besuch wurde vor 18 Jahren abgesagt, weil plötzlich Tauwetter kam); vor ihrer Ankunft schneidet der Wächter die Batterien ab, damit die Räume kalt sind; der letzte Befehl dieser Damen war, alle lebenden Blumen in der Schule durch nicht lebende zu ersetzen [1, S. 12, 14, 16]. Für die Literaturlehrerin in der Schule wird es sehr kalt,

als wären alle Fenster offen [1, S. 16]; die Schulkinder bemerken, dass vor dem Lehrerzimmer immer schrecklich kalt ist: Dies passiert normalerweise, wenn leblose Kreaturen aus der Unterwelt in der Nähe sind.

Die Handlung bewegt sich rasch auf eine Auflösung zu: Die drei Gründerdamen erscheinen, und dies sind keine Menschen, sondern Monster: “Ihre Arme sind lang und fegen den Boden. Die Gesichter sind gepudert. Die Augen sind auf die Augenlider gemalt. Die Frisuren und Kleider sind altmodisch, aus dem frühen 20. Jahrhundert” [1, S. 16]. Komödie verwandelt sich in Horror. Die Damen greifen die Anwesenden an, beißen sie, trinken Blut. Die Gebissenen werden umgestaltet: Sie selbst beginnen, Menschen zu beißen sowie zu würgen und mit einer Säge zu schneiden. Negative Figuren (böse Mädchen, verbitterte Alewtina) schließen sich an jenseitige Kräfte an [1, S. 37-39]. Pascha Tschernow, der von der Direktorassistentin und anderen Figuren dämonisiert wurde und in den Tonja Listjewa verliebt ist, hat niemanden gerettet, nichts geändert, er wurde mit einer großen eisernen Grillzange getötet: “Da war Tschernow, da wurde Krasnow” [1, S. 39].

Die Gründerdamen ähneln einerseits Vampiren (sie beißen und trinken Blut, nach ihren Bissen werden Menschen zu Zombies) und aktualisieren damit die gesamte reiche Tradition des Vampirismus in Literatur und Filmografie [2]. So ähnelt die Situation des Bühnenstücks den Szenen des berühmten in den 1990er Films “From Dusk Till Dawn”: In einer Stripbar nahe der mexikanischen Grenze lebt ein Clan blutdürstiger Vampire, die alle Biker und Trucker töten, die dort absteigen. Im Stück und im Film gibt es keine Erklärung dafür, warum und woher die Werwölfe auftauchten, sie werden plötzlich aktiv und beginnen ein rücksichtsloses Gemetzel.

Andererseits erwecken diese weibliche Figuren Assoziationen zu den Bildern der Weißen Wanderer aus der auf George R.R. Martins Romanreihe “A Song Of Ice And Fire” basierenden Fernsehserie “Game of Thrones” (magische Geschöpfe, die ähneln vage den Toten, doch diese sind sie nicht; sie kommen nur im Winter, sie haben Angst vor Hitze; ihr Erscheinen wird von strenger Kälte begleitet). Der Name von Granatsteins Bühnenstück “Winter” ist genau mit dieser Eigenschaft von “jenseitigen Gästen” verknüpft. Die Handlung des Stücks wird von Anfang bis Ende von Gedichten oder Liedern über den Winter begleitet, sie werden zum Leitmotiv der Geschichte. Am Ende des Stücks setzt ein Schneesturm ein, die überlebenden Figuren finden keinen Weg aus dem umschlossenen Raum, sie begreifen, dass es keine Rettung gibt. Diese Technik ist typisch für Horrorfilme, in denen die Figuren im Kreis laufen, künstlich geschaffene “Sets”

nicht verlassen können und sterben (z. B. “Die Tribute von Panem – Flammender Zorn”, “Die Hütte im Wald”, “Zug nach Busan”, “Sieben in der Falle” usw.).

M. Granatsteins Horror-Thriller ist ein origineller intertextueller und medialer Dialog, der auf einer Komödie über das Schulleben basiert. Die Handlung der Komödie mit dem unerwartet katastrophalen Ende über Zombies und Vampire wird von Vertretern der Millennial- und Zoomer-Generation, die mit ähnlichen Inhalten wie Filmen, Computerspielen und Videoclips aufgewachsen sind, als vertraut und leicht erkennbar wahrgenommen.

Literatur

1. Granatstein M. Winter. *Neue Dramatik*. URL: [http:// www.goethe.de/kue/the/nds/nds/aut/may/stu/ru3160472.htm](http://www.goethe.de/kue/the/nds/nds/aut/may/stu/ru3160472.htm) (Zugriffsdatum: 07.03.2023).
2. Голубнича К. О., Юган Н. Л. Міфологема графа Дракули в сучасній англomовній літературі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації»*. 2018. Том. 29 (68). № 2. С. 122-127.

LINGUISTIC INDEXATION'S MULTIMODALITY IN ENGLISH MEDIATEXTS

Olga Demydenko

Associate Professor, PhD

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Liudmyla Vlasiuk

PhD student

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

In modern linguistics the term “multimodality” occupies the central place. Multimodality is defined as a combination of several sensory and communicative codes, for instance, sound, image, eyesight, print, video, music etc. that create a meaning in any message. Multimodality is a characteristic feature of mediatext – oral or written product of mass communication. The key aim of mediatext lies in conveying particular information to influence public opinion. To achieve its aim of influence, mediatext uses lots of multimodal means.

Multimodal means are used even in mediatexts in scientific discourse. Let's take a look at some of the examples:

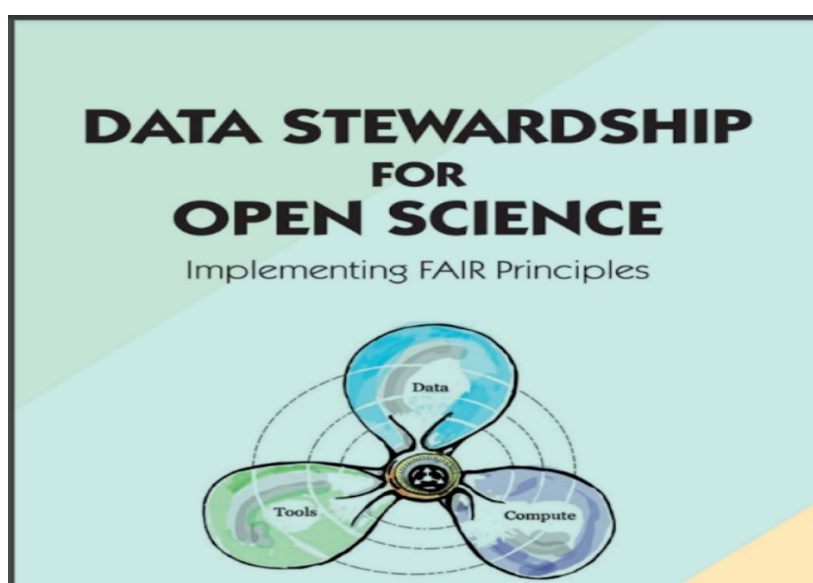

Fig. 1. Multimodal means in scientific discourse

The above picture (Fig. 1) represents the key components related to the concept of ‘open science’: 1) data – research results that need to be made public; 2)

tools – open science platforms that are widely used nowadays; 3) compute – methods and instruments used for implementing key principles of open science.

Apart from visual aids, lingual play can be traced: FAIR principles mean that the data that should correspond to the concept of findability, accessibility, interoperability and reusability what coincides with the leading idea of “open science”. This idea indicates that the access to the research data should be fair and open to everyone, especially taking into account the word ‘fair’ stands for honest and impartial.

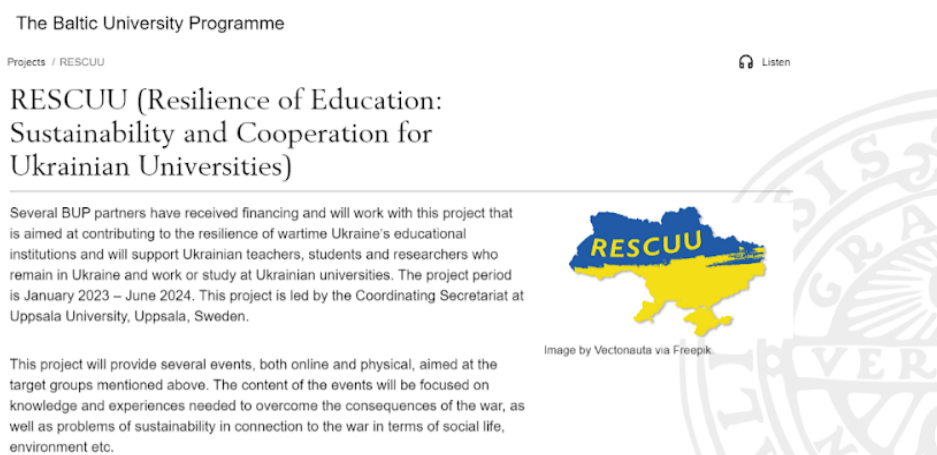

Fig. 2. The use of multimodal means

The picture (Fig. 2) represents the main project's aim of contributing to the resilience of wartime Ukraine's educational institutions and will support Ukrainian teachers, students and researchers who remain in Ukraine and work or study at Ukrainian universities. In this example lingual play is also used: project's acronym RESCUU is in tune with the verb ‘rescue’ and, thus, emphasizes that the project is set to aid Ukrainian education during the times of war.

Mediatext is an integrative, multilevel text which unites different semiotic codes (verbal, non-verbal, etc.) and demonstrates openness at the level of meaning and structure.

Literature

1. Bezemer J. Multimodality: a guide for linguists. London: Continuum, 2018. 210 p.
2. Hovy E. Extracting opinions, opinion holders, and topics expressed in online news media text. *Proceedings of the Workshop on Sentiment and Subjectivity in Text*. Sydney, 2006. <https://aclanthology.org/W06-0301.pdf>
3. Key M. The Relationship of Verbal and Nonverbal Communication. Berlin: De Gruyter Mouton, 2011. 270 p.

ПОЕТИКА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В ЕСЕ ТОМА ПОЛЕНА ПРО ТВОРЧІСТЬ ХАЙМА СУТІНА

Т. В. Луньова

доцент, кандидат філологічних наук

Полтавський національний університет імені В.Г. Короленка,

Університет м. Йорк

Есе Тома Полена про Хайма Сутіна [5], включене до збірки есе майстрів слова про творчість майстрів пензля, зосереджено на одній роботі митця – картині “Людина, що йде сходами” (1919–1922 рр., зберігається в Національній галереї Ірландії). Хайм Сутін – французький художник єврейського походження (1893/94?–1943), творча манера якого споріднена з експресіонізмом і відзначається унікальним індивідуальним стилем [1]. Том Полен – сучасний поет, драматург і критик, який народився в Англії, а виріс в Ірландії і в багатьох своїх творах відображає проблеми Ірландії [6].

Аналізоване есе має форму неримованої поезії і складається з текстових фрагментів двох типів: тих, які описують й інтерпретують зображене на картині, і тих, що надають додаткову культурно-історичну, художню, лінгвістичну та особисту інформацію. Характерною особливістю текстових фрагментів першого типу є наявність альтернативних описів і тлумачень, як, наприклад, у наступному фрагменті, у якому висловлюються три припущення щодо того, які саме дерева змальовано на картині: “... *well these // are wild poplars or beeches or chestnuts // – but maybe the poplar that rubbery tree is most likely?*” [5, р. 288]. Текстові фрагменти другого типу містять як подібну репрезентацію альтернатив (наприклад: “...*as Canetti points out the crowd has many symbols // – fire the sea rain rivers forests corn wind sandheaps // and treasure...*” [5, р. 288]), так і рефлексію над цією невизначеністю (наприклад: “*I suppose in both cases it’s just a mistranslation...*” [5, р. 289]). Таким послідовним використанням невизначеностей у презентації, тлумаченні й обговоренні мистецького твору есе Тома Полена про Хайма Сутіна вирізняється з-поміж інших творів, уміщених у зазначеній вище збірці. Метою розвідки є з’ясувати характерні риси поетики невизначеності в есе Тома Полена про Хайма Сутіна.

Методологічну основу роботи складають, з одного боку, дослідження екфразису як вербальної репрезентації візуальних художніх творів [2; 4; 9] і метакфразису як семантично й функційно пов’язаних з екфразисом описів та

роздумів [7], а з другого боку, когнітивно-поетологічні студії невизначеності [8] і нейробіологічні [10] та психологічні [3] дослідження особливостей оперування людиною невизначеністю в повсякденному житті, а також при знайомстві з художніми творами.

Проведене дослідження дозволило виявити широкий спектр лінгвокогнітивних засобів створення невизначеності в есе Тома Полена про Хайма Сутіна: 1) пропонування кількох альтернатив (“... *like a prisoner or a refugee this man’s been told – walk!*” [5, p. 289]), 2) встановлення інтерсеміотичного зв’язку з художнім твором, потенційно відкритим до різних інтерпретацій (“*remember Faulkner’s The Wild Palms?*” [5, p. 288]), 3) висловлення вагань, невпевненості, припущень (“... *which isn’t perhaps as farfetched as you might think...*” [5, p. 288]), 4) постановка відкритого питання (“... *and why // is it man walking which I read first as man climbing?*” [5, с. 289]), 5) експлікування невисокої ймовірності певної виявленої подібності (“... *almost as though he’s the Wandering Jew...*” [5, p. 289]), 6) висловлення припущення щодо гіпотетичних / уявних дій у минулому (“... *trees van Gogh or Kokoshka would’ve recognised...*” [5, p. 288]). Створена в есе невизначеність щоразу залишається нерозв’язаною (“... *so the trees are flames that’ll either attract a crowd / or represent already the crowd they attract...*” [5, p. 288]), завдяки чому читач есе інтелектуально й емоційно залучається до процесу з’ясування невизначеностей у ситуації споглядання, інтерпретації та обговорення картини Хайма Сутіна “Людина, що йде сходами”. У цьому процесі читач має можливість збагнути значущість мистецького твору саме для його, читача, життєвої ситуації, самостійно розв’язавши певну невизначеність.

Література

1. Chaim Soutine. Encyclopaedia Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Chaim-Soutine> (дата звернення: 10.03.2023).
2. Heffernan J. A. W. Entering the Museum of Words: Browning’s “My Last Duchess” and Twentieth-Century Ekphrasis. In P. Wagner (ed.), *Icons – Texts – Iconotexts: Essays on Ekphrasis and Intermediality*. Berlin, New York: de Gruyter & Co, 1996. P. 262-280.
3. Jakesch M., Leder H. Finding meaning in art: Preferred levels of ambiguity in art appreciation. *Quarterly journal of experimental psychology*. 2009. Volume 62 (11). P. 2105-2112.
4. Mitchell W. J. T. *Ekphrasis and the Other. Picture Theory*. Chicago: The University of Chicago Press, 1994. <http://www.rc.umd.edu/editions/shelley/medusa/mitchell.html> (дата звернення: 10.01.2019).
5. Pauline T. Chaïm Soutine. *Writers on Artists*. London, New York, Delhi, Sydney,

Munich, Paris, Johannesburg: DK Publishing, 2001. P. 288-289.

6. Tom Pauline. *British council. Literature*. <https://literature.britishcouncil.org/writer/tom-paulin> (дата звернення: 10.03.2023).

7. Vorobyova O., Lunyova T. Verbal and non-verbal facets of metaekphrastic writing: A cognitive study of John Berger's essays on visual art. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Trnava: University of SS Cyril and Methodius in Trnava. 2020. Volume V. Issue 2. December 2020. P. 335-381.

8. Vorobyova O. P. 'Haunted by ambiguities' revisited: in search of a metamethod for literary text disambiguation. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The Journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Warsaw: De Gruyter Open, 2017. Volume II (1). June 2017. P. 42-496.

9. Yacobi T. Ekphrastic double exposure and the museum book of poetry. *Poetics Today*. 2013. Vol. 34. Issue 1–2. P. 1-52.

10. Zeki S. The neurology of ambiguity. *Consciousness and Cognition*. 2004. Vol. 13 (1). P. 173-196.

ОСНОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В НІМЕЦЬКИХ МУЛЬТИМОДАЛЬНИХ ТЕКСТАХ

Т. В. Вераксич

аспірантка,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Гендерні студії можна назвати одним з провідних напрямів наукового дослідження ХХІ ст. Дослідники з багатьох галузей знань намагаються знайти відповіді на питання, чи такі вже різні жінки та чоловіки, в чому саме полягають відмінності та чим їх можна пояснити. Але найбільш яскраво стоїть питання гендерної рівності. Лінгвістика як наука також не стоїть осторонь науковий розвідок у цій царині. Зокрема цікавим та актуальним вважаємо дослідження того, якими мультимодальними засобами послуговуються сучасні німці для зображення гендерної рівності.

Перш ніж переходити до власне конкретних мультимодальних засобів, варто дати визначення самому терміну «мультимодальність». Отже, мультимодальність – це здатність людини поєднувати декілька шляхів пізнання світу та спілкування – вербальний, візуальний, кінетичний та інші; більше того, це теорія, яка розглядає, як люди спілкуються і взаємодіють між собою, не лише за допомогою письма, а й за допомогою мови, жестів, погляду та візуальних режимів. Термін мультимодальність охоплює декілька сенсорних та комунікативних кодів, таких як зір, звук, друк, зображення, відео, музика тощо, які формують сенс у будь-якому повідомленні [1]. Означивши загальне визначення мультимодальності, хочемо звернути увагу безпосередньо на мультимодальні засоби вираження гендерної рівності в німецьких текстах.

*Рис. 1. Фрагмент з інстаграм-допису сторінки Jenaer Nachrichten [4]
від 07.03.2023 р.*

На наведеному рисунку (див. Рис.1), вилученому з інстаграм-допису сторінки Jenaer Nachrichten [4] від 07.03.2023 р., бачимо одно-єврову монету на фоні блакитного-рожевого фону. Текст допису присвячений роботам з неповною занятістю та нерівній оплаті праці. Мультимодальний текст на цьому рисунку підкріплює вербальну частину допису. Перш за все, коли бачимо монетку, одразу розуміємо, що йдеться про гроші. Проте ця монетка символізує ще і чоловіків та жінок, оскільки від неї відходять символи Марса та Венери, які традиційно використовуються на позначення чоловіків та жінок. Оскільки символи поєднуються в одній монетці, можемо трактувати це як ознаку гендерної рівності, утім символ Марсу є помітно більшим, що вказує на більшу значущість чоловіка. Також про гендерні питання нам говорять кольори. Традиційно блакитний для чоловіків та рожевий – для жінок. Проте бачимо, що рожевого знову менше, що ще раз підкреслює, що жінка має менше значення.

Рис. 2. Фрагмент зі statmми Genderstern und sozialer Wandel: Geschlechtergerechtigkeit hängt nicht an einer Nachsilbe [3] від 19.03.2021

На цьому зображенні першим в очі впадає рожевий колір, який часто вживається у контекстах гендерної рівності та фемінізму, оскільки типово асоціюється з жінками та використовується для привертання уваги для жіночих проблем.

Тут бачимо слово *gender* та знак *. Слово гендер і рожевий фон у поєднанні натякають на питання гендерної рівності. Знак * у німецькій мові є одним з варіантів того, як передати іменник гендерно нейтрально, оскільки для німецької мови характерні роди і іменники жіночого і чоловічого роду відрізняються формою. Тому аби зробити іменник гендерно нейтральним часто використовують * перед закінченням жіночого роду: *Lehrer*in*, *Student*in*...

У поєднанні із заголовком, який перекладаємо «Гендерна зірочка та соціальні зміни: гендерна рівність залежить не лише від одного складу», розуміємо, про що йдеться у статті. Мало лише виділити зірочкою склад, потрібно міняти ставлення.

Рис. 3. Фрагмент зі статті *Das Queer-Lexikon: Was soll das Gendersternchen?* [2] від 19.02.2019 р.

На цьому рисунку (див. Рис. 3), що міститься у статті *Das Queer-Lexikon: Was soll das Gendersternchen?* [2] від 19.02.2019 р., стикаємося з аналогічною ситуацією: рожевий колір та знак *. До цього додається закінчення *-innen*, тобто закінчення іменників жіночого роду у множині.

Інтерпретувати можна так само, проте варто ще звернути увагу на контекст статті, у якому детально пояснюється, що таке і для чого використовується *. Крім того у статті звернено увагу ще й на те, що цей знак може означати не тільки чоловіків і жінок у бінарному розумінні, а і всіх людей, які відносять себе до інших гендерів поза бінарною системою. Рожевий колір теж може вказувати на це, оскільки часто асоціюється ще і з квір-спільнотою.

Отже, на прикладі трьох проаналізованих мультимодальних текстів бачимо, що, певно, найбільш поширеним засобом вираження гендерної рівності та гендерних питань в цілому можна віднести колір, а саме часте використання відтінків рожевого та блакитного. Крім того типовим є використання знаку *, який у німецькій мові використовується для утворення гендерно-нейтральних форм. Ще одним поширеним засобом є використання знаків Марса та Венери, які позначають чоловіків та жінок відповідно. Знаки можуть поєднуватись або стояти нарізно, проте контекст завжди подібний.

Література

1. Гаврилюк О. О., Білецька Т. О. Мультимодальність текстів сучасних англomовних журналістів-блогерів (на матеріалі блогів Філіппі де Франко та Арви Махдаві). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2022. Том 33 (72). № 2. Ч. 1. Київ. С. 87-93

2. Kühne A. Das Queer-Lexikon: Was soll das Gendersternchen? [Електронний ресурс] 2019. <https://www.tagesspiegel.de/gesellschaft/queerspiegel/was-soll-das-gendersternchen-4626487.html>
3. Schneider P. Genderstern und sozialer Wandel: Geschlechtergerechtigkeit hängt nicht an einer Nachsilbe [Електронний ресурс] 2021. <https://www.tagesspiegel.de/kultur/geschlechtergerechtigkeit-und-sprache-warum-wir-kein-gendersternchen-brauchen-117689.html>
4. Teilzeit-Jobs in Jena: 72 Prozent erledigen Frauen [Електронний ресурс]. 2023. <https://www.instagram.com/p/CpgM33qj48L/?igshid=MTIyMzRjYmRlZg%3D%3D>.

MULTIMODAL MEANS OF EXPRESSING PROHIBITION IN THE ENGLISH LANGUAGE

Olha Isniuk

PhD student

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

It is common knowledge that multimodal means play a significant role in depicting and transmitting the concept encoded. Generally, the implied information is transferred via 2-3 modi, such as verbal, graphical, different fonts and colours that create a complex unit with its particular aim [1, p. 209].

In the light of this, in this paper we make an attempt to outline possible ways of expressing prohibitions with the help of a set of verbal and non-verbal means. The material for research is pictures containing the phenomenon of prohibition (e.g., Fig. 1) selected from varied Internet resources.

Fig. 1. Emblem of the program ‘STOP the Violence – Students Taking on Prevention’

Commenting on the emblem [3], let us first pay attention to the fact that this program was launched by an American FCCLA organisation aimed at preventing bullying, violence and abuse against teenagers that is often dismissed by adults. Thus, its purpose is to provide informational resources for parents, teenagers as well as educators to enable to use the techniques on how to resist teen dating violence, in particular.

The designed emblem consists of a complex interplay of the following multimodal means:

- a) verbal: the inscription of the emblem and the comment under it. The first word of the inscription is a performative verb “stop” that immediately draws the attention and forces to action. The comment below ‘*Students Taking On*

Prevention’ reveals the actual meaning of the initiative – to prevent the violence.

- b) visual: the first letter of the word “*stop*” is depicted in motion due to a man with an outstretched hand that forbids doing some type of actions. The assertive power of this man is reinforced by a hexahedron instead of a head. This geometrical shape represents a traffic sign meaning that drivers must come to a complete stop.
- c) colour: the combination of black and red colours implies clear perception of the emblem. Bright, rather rich red colour highlights the problem of violence, while the black one simply outlines the key purpose of the program developed.

Overall, this emblem presents a complex image that holistically serves to decode the message of the initiative developed to help and protect teenagers in trouble.

The next example of prohibition is an eco-sticker that reminds people about all the eco problems our planet is constantly facing [4].

Fig. 2. Eco-sticker that urges people to save the Earth

The multimodality of the means that take part in conveying the idea of saving our planet clearly boosts the target audience to think over the information written. The white text against the black background adds more power and assertiveness to the message, while the letter in bold ‘N’ amplifies the importance of stopping doing the things we are used to. At the same time, the multimodal lexeme “*No*” made up by the substitution of the letter ‘o’ in the determiner “*no*” with an image of the Earth intensifies the main idea of the sticker. Thus, the decoded message of this image is to make the world population aware of the problems with ecology and force them to stop polluting the planet.

The third example of the prohibition expressed with the help of different verbal and non-verbal means is a week's cover of *The Economist* magazine [2].

Fig. 3. The front cover of *The Economist*

Here we may see the combination of graphical and lexical images. The background is the Russian flag as a symbol of the country's values. Verbally, the prohibition is expressed with the cautionary sentence "*Don't mess with Russia*", while the main semantic loading is carried by a graphical image of Putin with a gun for refuelling. The idea is that the president of the Russian Federation threatens to stop or skyrocket prices for the supply of gas and oil products.

Taking everything into account, we may say that prohibitions can be expressed in many different ways, including numerous graphical designs, variations of verbal means as well as colours that complement the picture thus creating a complete message and enforcing the overall pragmatic aim of the depicted image.

Література

1. Науменко У. В. Категорія мультимодальності в текстах наукових блогів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Том 32 (71), № 4 Ч.1. С. 207-212.
http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/4_2021/part_1/37.pdf (дата звернення: 14.03.2023).
2. Don't mess with Russia. *The Economist*: веб-сайт. <https://www.economist.com/leaders/2006/12/13/dont-mess-with-russia> (дата звернення: 15.04.2023).
3. Stop the violence. FCCLA Minnesota: веб-сайт. <https://mnfccla.org/category/stop-the-violence/> (дата звернення: 15.04.2023).
4. There is no planet B. Spreadshirt: веб-сайт. <https://bit.ly/43B6kTG> (дата звернення: 15.04.2023).

**СЕКЦІЯ 5. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО Й ПЕРЕКЛАД У
ПРОФЕСІЙНІЙ, ХУДОЖНІЙ ТА МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧІЙ
СФЕРАХ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**MITTEL ZUR WIEDERGABE DER HÖFLICHKEIT BEIM ÜBERSETZEN
DER DEUTSCHEN POLITISCHEN REDEN INS UKRAINISCHE**

I. M. Baklan

PhD in Sprachwissenschaften

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

A. Ye. Kovalska

Masterstudentin

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Die Höflichkeit ist ein unabdingbares Merkmal der politischen Reden, mit dessen Hilfe wirksame soziale Interaktion vor sich geht. Beim Übersetzen ist es wichtig, eine höfliche Abtönung zu behalten, wodurch eine pragmatische Wirkung auf den Empfänger geleistet wird. Denn die appellative Funktion ist zwar in den Texten der politischen Reden dominierend. Deshalb ist die Wiedergabe der gefühlsbetonten und inhaltlichen Ganzheit von Höflichkeitsmitteln eine Voraussetzung zur Erzielung der adäquaten Übersetzung der politischen Reden.

Die Höflichkeit kann ein Bestandteil der kommunikativen Strategie sein. Im politischen Diskurs sind 2 pragmatische Hauptstrategien der kommunikativen Höflichkeit zu unterscheiden [1, c. 127]: die Strategie der positiven Höflichkeit und die der negativen Höflichkeit. Die Strategie der positiven Höflichkeit wird durch zustimmende und sympathisierende Lexik, lexikalische Wiederholungen, Witztaktik und indirekte Komplimente realisierbar. Die Strategie der negativen Höflichkeit beinhaltet die Taktiken der Milderung der Erklärung bzw. der Behauptung, des absichtlichen Pessimismus und der absichtlichen Unterschätzung der Wichtigkeit einer Bitte, der absichtlichen Undeutlichkeit, Zweideutigkeit sowie Andeutung. Dazu gehören mehr Mittel zur Wiedergabe der Höflichkeit: Modalverben, Passiv, syntaktische Konstruktionen, Gebrauch von Pronomen “wir / ihr / Sie” statt “ich”, Tautologie, Metaphern, rhetorische Fragen usw. [1, c. 127-128].

Die Mittel zur Wiedergabe der Höflichkeit in den untersuchten Reden von Angela Merkel sind Anredeformeln. Beim Übersetzen ins Ukrainische geschieht der Registerwechsel der Lexik, beispielsweise, *Liebe Mitbürgerinnen, liebe Mitbürger* [3] – *Шановні співгромадяни* [2]. Das Attribut *lieber* (wortwörtlich “дорогий, любий”) wird neutralisiert und als ‘шановний’ übersetzt. Dabei wird das Übersetzungsverfahren der Mutation angewendet, während dessen man semantisch verschiedene Mittel gebraucht. Das Gendermerkmal geht auch in der Übersetzung verloren, indem man das Übersetzungsverfahren der Generalisierung benutzt. Die Wiederholungen werden beim Übersetzen beibehalten und erweitert. Zum Beispiel,

Millionen von Ihnen können nicht zur Arbeit, Ihre Kinder können nicht zur Schule oder in die Kita, Theater und Kinos und Geschäfte sind geschlossen, und, was vielleicht das Schwerste ist: uns allen fehlen die Begegnungen, die sonst selbstverständlich sind [3].

Мільйони з вас не можуть ходити на роботу. Ваші діти не можуть ходити до школи чи дитячого садка, театри, кінотеатри та магазини закриті, і (що, певно, найважче) нам усім не вистачає звичайних зустрічей [2].

Aus der o. g. Aussage wurde die Wiederholung “können nicht” in der Übersetzung durch das Verb “ходити” erweitert, was der politischen Rede eine Abtönung der stilistischen Anhebung verleiht. Es sei zu betonen, dass die Wiederholungen in der Übersetzung weggelassen werden können:

Natürlich ist jeder von uns in solch einer Situation voller Fragen und voller Sorgen, wie es weitergeht [3].

Звісно, кожного непокоїть питання: як діяти далі? [2]

Wegen der komplexen syntaktischen Transformation wird im Beispiel die Wiederholung ‘voller’ weggelassen. Die Pronomen als Mittel zur Wiederhabe der Höflichkeit können auch beim Übersetzen reduziert werden, beispielsweise, dt. *jeder von uns* – Ukr. *кожного*. Die rhetorische Frage “як діяти далі?” als Höflichkeitsmittel dient im Zieltext der Kontaktanknüpfung an den Empfänger durch sog. Dialogisierungswirkung.

Das besondere Merkmal in der Übersetzung der politischen Rede ist das Weglassen der höflichen Abtönung, die mit der Taktik der Milderung der Behauptung zu tun hat. Zum Beispiel, *Deswegen lassen Sie mich sagen: Es ist ernst* [3]. – *Перш за все хочу сказати: все серйозно* [2]. Die Konstruktion

“lassen Sie mich sagen” (wortwörtlich “з Вашого дозволу я скажу”) hat in der Übersetzung eine strikte Abtönung dank dem Modalverb ‘wollen’ (Ukr. хотіти).

Es lässt sich zusammenzufassen, dass die Höflichkeit in den politischen Reden von A. Merkel durch Anredeformeln, lexikalische Wiederholungen, Pronomen und grammatische Konstruktionen mit dem Modalitätsverb ‘lassen’ wiedergegeben ist. Beim Übersetzen ins Ukrainische ist die Neutralisierung der Höflichkeit durch die Übersetzungsverfahren der Generalisierung und Mutation zu beobachten. Die Höfliche Abtönung geht auch durch das Weglassen von Pronomen “wir / uns”, “Sie” und Konstruktionen mit Modalitätsverb “lassen” verloren.

Literatur

1. Кащишин Н. Є., Іващишин О. М. Реалізація стратегій ввічливості в англomовному дипломатичному дискурсі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2020. №3. Том 31(70). Ч. 1. С. 125-129. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.3-1/22>
2. Меркель А. «Наступні тижні будуть ще складнішими»: Меркель розповіла, як епідемія змінить життя всіх нас. *Європейська правда*. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2020/03/20/7107760/>
3. Merkel A. Fernsehansprache von Bundeskanzlerin Angela Merkel : Pressemitteilung 100. *Presse- und Informationsamt der Bundesregierung (BPA)*. <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/fernsehansprache-von-bundeskanzlerin-angela-merkel-1732134>

WORTBILDENDE BESONDERHEITEN VON DEUTSCHEN JURISTISCHEN TERMINI IN DER ÜBERSETZUNG INS UKRAINISCHE

I. M. Baklan

*PhD in Sprachwissenschaften
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

D. V. Samsonenko

*Bachelorstudentin
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

Der Terminus ist ein Wort oder eine Wortverbindung zur Bezeichnung eines speziellen Begriffs im bestimmten Wissensbereich. Der Begriff und seine Definition bilden ein geschlossenes System, welches durch hohe Informativität, Exaktheit und Eindeutigkeit gekennzeichnet ist [1, c. 11-12]. In der wissenschaftlichen Fallstudie von A. Grinenko und K. Dathe werden folgende produktive Wortbildungsverfahren von juristischen Termini aufgelistet: Zusammensetzung, Ableitung, Konversion, Entlehnung und Abkürzung [4, S. 24-27].

Aufgrund der Analyse von ausgewählten Einheiten aus dem deutsch-ukrainischen Wörterbuch der juristischen Termini [3] sind einige Besonderheiten beim Übersetzen ins Ukrainische einsehbar. Die zusammengesetzten Termini sind meistens zwei- oder dreigliedrig. Die Zusammensetzungen (Komposita) werden oft durch Explikation übersetzt, z. B. *die Jugendstrafe* ‘покарання, що призначається неповнолітнім злочинцям’, *der Kaufvertrag* ‘договір купівлі-продажу’, *das Amtsgericht* ‘суд першої інстанції’. Die Ableitung (auch Derivation genannt) ist durch die Wortbildung mittels Affixe (Präfigierung und Suffigierung) gekennzeichnet, beispielsweise *die Anfechtung* ‘оскарження’, *der Neutralismus* ‘нейтралізм’, *nachweisbar* ‘доказовий’, *der Mitschuldner* ‘співборжник’. In der Übersetzung werden die Ableitungen durch die mit den ukrainischen Affixen wiedergegeben. Die Konversion bedeutet einen Wortartwechsel, z. B. *die Nein-Stimme* ‘голос проти’, *das Naturrecht* ‘природне право’. Bei der Entlehnung geschieht die Wiedergabe von Termini durch zielsprachliche Mittel wie in den Techniken der (praktischen) Transkription, z. B. *der Kommanditist* ‘командитист’, *der Metist* ‘метист’, *das Servitut*

‘сєрвітут’, *das Minorat* ‘мінорат’, und Lehnübersetzung, z. B. *die Beweistheorie* ‘теорія доказів’, *die Mindestrente* ‘мінімальна пенсія’. Zum Kennzeichen der Fachkommunikation gehört Abkürzung, die als Zusammenziehen von Silben und / oder Initialbuchstaben der Bestandteile in der Wortverbindung vor sich geht, z. B. *GenStA* – Generalstaatsanwalt – генеральний прокурор, *GF* – Geschäftsführer – керуючий, комерційний директор. In den juristischen Unterlagen kann man eine Reihe von Kürzeln finden, z. B. *gez.* – gezeichnet – оригінал підпису, *gepr. u. gen.* – geprüft und genehmigt – перевірене і схвалене. Das Übersetzungsproblem von Initialwörtern besteht in seiner Homonymie. Dieselbe Abkürzung kann verschiedenartig entschlüsselt werden, z. B. *GG* – Gauß-Gesellschaft, Generalgouvernement, Generalgouverneur, Genesungsgeld, Gesamtgewicht, Geschäftsgang, Geschworenengericht, Gesundheitstechnische Gesellschaft, Getreidegesetz, Gleichstromgenerator, Goethe-Gesellschaft, Grauguss, Groß-Genau, Grundgesetz, Gütegemeinschaft, Gütergemeinschaft [6, S. 289-290]. Im deutsch-ukrainischen juristischen Wörterbuch kann die Abkürzung *GG* folgendes bedeuten: *das Grundgesetz* – основний закон [3, с. 181], *die Gütergemeinschaft* – майнова спільність (подружжя) [3, S. 185], *das Genossenschaftsgesetz* – закон про кооперативні товариства, *das Gewerbegericht* – промисловий суд [3, S. 560]. Die Übersetzung von Abkürzungen ist mit derer Entschlüsselung zu beginnen. Falls die Abkürzung genormt ist und ein Äquivalent in der Zielsprache hat, muss man diese Entsprechung beim Übersetzen gebrauchen, z. B. UNO – ООН, NATO – НАТО, BRD – ФРН. Ist die Abkürzung aus dem juristischen Fachbereich in der Zielsprache nicht kodifiziert, gibt es einige Übersetzungsmöglichkeiten. Zuerst muss man die Abkürzung richtig entschlüsseln und deren Bestandteile übersetzen. Danach kann man eine neue Abkürzung in der Zielsprache analog bilden, z. B. *GenStA* – **Generalstaatsanwalt** – генеральний прокурор – **генпрокурор** oder **Generalstaatsanwaltschaft** – генеральна прокуратура – **ГП**. Bei Möglichen Missverständnissen ist die Transplantation empfehlenswert, d. h. eine Übertragung der Abkürzung in der unveränderten Form, oft als Übersetzerischer Kommentar. Solches Hilfsverfahren wird meistens in den Verweisungen im Zieltext gebraucht, z. B. *siehe zum Vertrag zwischen der Bundesrepublik Deutschland und Österreich über den Betrieb des in Grenznähe gelegenen Flughafens von Salzburg* **BVerfGE** 72, 66 [5, S. 6] – див. про Договір між Федеративною Республікою Німеччина і Австрією щодо спільної експлуатації аеропорту Зальцбург у прикордонній області: **Федеральний Конституційний суд: BVerfGE** 72, 66 [2, с. 31].

Es ist zusammenzufassen, dass das juristische terminologische System anhand von solchen Wortbildungsverfahren wie Zusammensetzung, Ableitung, Konversion, Entlehnung und Abkürzung gebildet ist. Als Übersetzungsmöglichkeiten in der deutsch-ukrainischen Richtung agieren Explikation, lexikalischer Strukturwechsel, Wortartwechsel, lexikalische Entlehnung durch (praktische) Transkription und Lehnübersetzung sowie lexikalische Ersetzung, Neukodierung und Transplantation.

Literatur

1. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення: семантичні та соціолінгвістичні аспекти. Київ: Видавничий дім «KM Academia», 2000. 218 с.
2. Гердеген М. Міжнародне право / пер. з нім. Романа Корнути. Київ: «К.І.С.», 2011. 516 с.
3. Німецько-український словник юридичних термінів. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2017. 576 с.
4. Grynenko A., Dathe C. Die Terminologie des Gerichtswesens der Ukraine und Deutschlands im Vergleich: Eine übersetzungswissenschaftliche Analyse juristischer Fachbegriffe im Deutschen, Ukrainischen und Russischen. Stuttgart: ibidem-Verlag, 2007. 208 S.
5. Herdegen M. Völkerrecht. 9 überarbeitete und erweiterte Auflage. München Verlag C. H. Beck, 2010. 488 S.
6. Wörterbuch Abkürzungen: 50 000 nationale und internationale Abkürzungen und Kunstwörter / Hrsg. von Daniela Kronsender. Renningen: Garant Verlag GmbH, 2008. 752 S.

ЗАСТОСУВАННЯ МОВНОЇ МОДЕЛІ CHATGPT ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Л. С. Івашкевич

доцент, кандидат філологічних наук

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

З відкриттям доступу до мовної моделі ChatGPT перекладачі почали експериментувати з цим ресурсом у перекладацьких завданнях. У цих тезах я хочу окреслити деякі переваги та недоліки використання ChatGPT-4 у перекладі невеликих обсягів текстів, базуючись на власних експериментах, а також на матеріалах інтернет-ресурсів щодо оптимізації роботи з ChatGPT.

До виявлених переваг належать такі:

1. Гарна якість перекладу з української мови англійською — під час спроб з невеликими обсягами тексту була виявлена дуже незначна кількість помилок, текст сприймається плавно і його перевірка його за допомогою сервісу Grammarly показує високу коректність тексту.

2. ChatGPT можна задавати прагматичні параметри перекладу — потрібну стилістику, опис цільової аудиторії тощо [1]. Наприклад, якщо задати дитячий вік цільової аудиторії, у перекладі фігуруватимуть простіші та вживаніші слова. Також можна дати ChatGPT запит на реферативний переклад.

3. ChatGPT може слугувати альтернативою спеціалізованим ресурсам для автоматичного перекладу як от DeepL або Google Translate, для того щоб у деяких складних місцях тексту отримати ще альтернативний варіант перекладу. У частині випадків він може виявитися кращим.

Порівняно із загальнодоступним ресурсом для перекладу DeepL ChatGPT має, однак, деякі недоліки:

1. Користування ним видається менш зручним:

– потрібно щоразу писати вказівку «Переклади українською (або іншою) мовою» – тож, якщо потреби у зміні стилістики вихідного тексту немає, простіше скористатися спеціалізованим ресурсом для перекладу, особливо якщо в ньому – як у DeepL – уже за замовчуванням збережена ваша звичайна робоча мовна пара.

– ChatGPT, на відміну від DeepL, не пропонує інтерактивної взаємодії з текстом – можливості вибрати альтернативний переклад слова й відповідної перебудови речення після такого вибору.

– ChatGPT не дозволяє перекласти цілий текстовий файл, як це робить DeepL, тож широко використовуване форматування тексту (виділення, таблиці) майже повністю втрачається, з мого досвіду зберегти можна лише капіталізацію літер.

2. У роботі з ChatGPT у мене траплялися випадки, коли я отримувала на виході переклад не безпосередньо того фрагменту тексту оригіналу, який надавала для перекладу, а фрагмент, який уже переклала за допомогою ChatGPT трохи раніше, або ж інший текст на споріднену до тексту оригіналу тему. Припускаю, що інколи замість власне виконання завдання перекладу може спрацьовувати звичайний для ChatGPT механізм продовження тексту.

ChatGPT також має деякі недоліки, спільні з іншими відкритими ресурсами для перекладу, а саме:

1. У перекладі може порушуватися рід певних граматичних форм оригіналу – неправильний вжиток займенників (його/її, йому/їй), форм дієслів (часто чоловічі замість жіночих).

2. ChatGPT не стежить за консистентністю термінології у тексті або й навіть у його фрагменті. Той самий термін може бути перекладено по-різному, напр., німецьке *Filmlinette* (таблетка у плівковій оболонці) було перекладено як *плівкова таблетка* і *фільмова таблетка*; назва препарату *Dolormin extra* була перекладена як *Долормін Екстра* і *Долормін додатково*.

3. ChatGPT, як наразі й інші ресурси МТ, не завжди може гідно впоратися з перекладом ідіоматики. Більше про це можна дізнатися зі статті М. Тімоті [2].

4. ChatGPT допускає при перекладі істотні змістові неточності.

5. Як і багато інших загальнодоступних ресурсів, ChatGPT не забезпечує дотримання конфіденційності, що істотно обмежує сферу його застосування.

Варто також зазначити, що можливості аутпуту ChatGPT обмежені часовими рамками формування його датасету, через що можуть виникати труднощі зі змістовим перекладом складних текстів, пов'язаних з актуальними подіями.

Література

1. Nardo C. The Waluigi Effect (mega-post). <https://www.lesswrong.com/posts/D7PumeYTDPfBTp3i7/the-waluigi-effect-mega-post> (Дата звернення: 15.03.2023)
2. Timothy M. ChatGPT vs. Google Translate: Which Is Better At Translation? <https://www.makeuseof.com/chatgpt-vs-google-translate-which-is-better-at-translation/> (Дата звернення: 15.03.2023)

ISSUES IN THE TRANSLATION OF ENGLISH CLIMATE-RELATED TERMS INTO THE UKRAINIAN LANGUAGE

N. Kramar

PhD in Philology

Research and Educational Center of Foreign Languages, NAS of Ukraine

Nowadays, much international effort is being undertaken to develop ways of tackling the exacerbating climate crisis, primarily under the aegis of the UN. As one of the signatories of the Paris Agreement, Ukraine has also stepped up its climate initiatives, having made the pledge to reduce greenhouse gas emissions substantially by 2030 in its Nationally Determined Contribution. Creation of new climate legislation in Ukraine, as well as the development of ecological projects and solutions by Ukrainian corporations, raises the question of translation of English climate-related terms into Ukrainian. In this paper, we aim to outline some translation issues in this field, particularly addressing the lexical units which show a high extent of variation in translation. For this purpose, we analyzed available glossaries [1; 2], Ukrainian legislation in the field of climate policy [4], as well as Ukrainian mass media texts related to climate change and sustainable development. The results are briefly presented below.

The bulk of terminology in the field of climate policy is constituted of two- or three-componential units with the word “climate” (e.g., “climate refugee”, “climate policy / climate change policy”). They are chiefly translated into Ukrainian with calques (e.g., “climate justice” – «кліматична справедливість»). In some cases, however, transposition is necessary: e.g., “climate adaptation” is mostly rendered as «адаптація (пристосування) до зміни клімату» rather than «кліматична адаптація»; climate resilience – «стійкість до зміни клімату» rather than «кліматична стійкість», though the latter variant is also featured in web-based sources. With some units, though, more profound semantic variation is observed. Thus, in Ukrainian regulations the term “climate (change) mitigation” is translated either as «пом’якшення (наслідків) зміни клімату» (use of semantically equivalent noun paired with expansion) or «запобігання зміні клімату» (a less literal translation, which conflates the notions of mitigation and prevention). In particular, the latter variant is used in Ukrainian Concept of Public Policy in Climate Change for the period up to 2030 [3] in situations when the notion of mitigation is meant. Compound adjectives with the component “climate”

(such as “climate-related”, “climate-driven”) are inevitably translated into Ukrainian with expansion (e.g., «пов’язаний зі зміною клімату», «зумовлений зміною клімату»). Some variation is noticeable in the rendition of the term “climate-smart”, which is growing in popularity today. Although in mass media one can come across its literal translation as «кліматично-розумний», a more common (and obviously more apt) translation is «кліматично-орієнтований».

Modern environmental discourse also abounds with two-componential units with “carbon”. Most of them do not present any challenge in translation, being simply rendered by calques (e.g., “carbon tax” – «вуглецевий податок»; “carbon footprint” – «вуглецевий слід»). Just as with the units with “climate”, in some cases transposition is necessary (e.g., “carbon offsetting” – «компенсація викидів вуглецю» rather than «вуглецева компенсація»). Also, within media and corporate discourse, units with “carbon” are occasionally rendered as «карбон» and its derivatives (e.g., carbon sequestration may be translated as «секвестрація карбону» instead of the more typical variant «секвестрація вуглецю»). Such variation is attributed to the fact that this chemical element has two names in Ukrainian: both the traditional Ukrainian one (вуглець) and the international one (карбон). However, in official documents only words «вуглець» and «вуглецевий» are applied to carbon dioxide. Furthermore, there is no agreed-upon Ukrainian equivalent for the term “carbon negative” (i.e., removing or offsetting more carbon dioxide than is generated), which is rendered either as «вуглецево негативний» or «вуглецево від’ємний». Besides, both options can be either hyphenated or not in today’s usage, as the orthographic conventions in this domain are not yet settled.

The “greenspeak” related to the process of decarbonization may also cause some confusion in translation. “Net zero (emissions)” is commonly rendered into Ukrainian as «чистий нуль (викидів)», while sometimes translators feel the need to expand it to «чистий нульовий рівень (викидів)» to make it more understandable. The sectors of industry where decarbonization is the most challenging are often labeled as “hard-to-abate sectors”: in Ukrainian it can only be translated by means of explication of the kind «сектор, який важко піддається декарбонізації». “Renewable energy” is commonly rendered as «відновлювана енергія», though the variant «поновлювана енергія» is also widely represented in web-based sources. Sometimes the variation is minor (e.g., “circular economy” – «економіка замкнутого циклу» / «економіка замкненого циклу»), but it can still create hurdles for researchers and translators applying corpus tools.

Therefore, Ukrainian climate terminology is still in a state of flux and shows a high extent of variation, especially within lexical units with the words “climate” and “carbon”. With regard to Ukraine’s ongoing efforts to harmonize its climate policy with the EU legislative basis, it is important to unify the terminology in this field.

Literature

1. IPCC. Annex I: Glossary. Global Warming of 1.5°C. IPCC Special Report on Impacts of Global Warming of 1.5°C above Pre-industrial Levels in Context of Strengthening Response to Climate Change, Sustainable Development, and Efforts to Eradicate Poverty. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. P. 541-562.

2. Девіс О. Українсько-англійський глосарій термінів зі зміни клімату та сільського господарства. Німецько-український агрополітичний діалог. Київ, 2019. https://apd-ukraine.de/images/2020/Glossary_on_Terms_of_Climate_Change/ukr_01-web.pdf (дата звернення: 02.04.2023).

3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-%D1%80?lang=en#Text> (дата звернення: 02.04.2023).

4. Українська кліматична мережа. Законодавча база України щодо боротьби зі зміною клімату. 2022. <https://ucn.org.ua> (дата звернення: 02.04.2023).

GEOGRAPHICAL NAMES: SEMANTIC AND FUNCTIONAL REPRESENTATION IN TRANSLATION

I. P. Suima

*Associate Professor, Candidate of Philological Sciences
Oles Honchar Dnipro National University*

Nowadays there are many various ways of translation, translational systems, translational transformations and even more fields of studying these means. Geographical names and proper names have always been very controversial when it came to their translation, to transformations which should be applied and so on. The root of this problem is deeply rooted in the history of proper names. Every single proper name has its unique origin, they appeared to identify people, objects, or phenomena. Even though possessing a proper name does not imply being unique, common names which define a whole class of things or phenomena making them a priori conventional sometimes are similar to respective geographical names, which is a matter of coincidence.

Therefore, translation of proper names requires a profound analysis of their meanings, origins, and styles or types of literature these names were used in. A particular place in translation of geographical and proper names is occupied by technical literature where no aberration is allowed. Due to complexity of the problem, there exists different approaches to translating proper and geographical names applicable to various contexts.

Proper name is usually a noun that identifies a single entity, being used to refer to that entity as distinguished from a common noun, which is a noun that refers to a class of entities (city, planet, person, corporation) and may be used when referring to instances of a specific class. Proper names and proper nouns are regarded as synonymous definitions [1, c. 213].

Proper nouns may indicate different classes of objects and phenomena, existing as well as non-existing ones.

The most typical and customary transformations used while translating geographical and proper names are transcription, transliteration, calque and omission. They can be applied in different situations and none of them is considered to be universal for the translation of geographical and proper names.

As a rule, most English geographical names are translated by way of transcription, e.g., Capetown – Кейптаун, Dundee – Данді, Freetown – Фрітаун, Newfoundland – Ньюфаундленд. But many English proper names are also

reproduced by transcription and partly by transliteration. It can be observed in two-syllable geographical names, such as Birmingham – Бірмінгем, Brighton – Брайтон.

Some geographical names have a traditionally established form that does not in any way refer to their pronunciation or their actual orthographic form in English, e.g., the Arctic Ocean – (Північний) Льодовитий океан; Maine – Мен; Mexico – Мехіко; New Orleans – Новий Орлеан; Ulster – Ольстер; Texas – Техас (штат США), Lake Superior – Озеро Верхнє.

The names of seas, oceans, gulfs, archipelagos, isthmuses, straits, canals, administrative territories and countries that are structured as word combinations are always translated word for word, e.g., the Atlantic Ocean – Атлантичний океан, Pacific Ocean – Тихий океан, New South Wales – Новий Південний Уельс, Gibraltar – (Магелланова) Гібралтарська протока, Карпатські гори – the Carpathians.

Literature

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2004. 574 с.
2. Gile D. Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training. Amsterdam: John Benjamin's Publishing Company, 2009. 101 p.
3. Haverkate H. The Syntax, Semantics, and Pragmatics. Amsterdam: John Benjamins Publishers Co, 2002. 235 p.

WARTIME HUMOR IN UKRAINE: PRAGMATIC, STYLISTIC AND TRANSLATION ASPECTS

O.V. Yemets

*Professor, Candidate of Science in Philology
Khmelnytskyi National University*

Humor and war seem to be opposite notions, the title word ‘wartime humor’ sounds oxymoronic. However, in difficult and bitter periods humor helps people to survive. Sasha Chornyi, a well-known poet, used to say that laugh, humor is majestic alcohol. Naturally, historically humor in the period of war can be different. If we compare the American humor in the period of the Vietnam war and the wartime jokes in the current period of the Russian aggression against Ukraine, we can see that their pragmatic effect differs.

The USA was waging an aggressive war against North Vietnam for nearly ten years, the war was unjust and aroused much criticism worldwide as well as inside the country. Therefore, the jokes and anecdotes were directed against the military authorities, against officers who were described as stupid and ignorant people. Many young people were opposed to the draft (mobilization), and so mocked the draft officers, like in the following joke.

At the draft board a man was interviewed: “What’s your education?” – “I studied in Berkley, Los Angeles, at the Princeton and Columbia University. I have a doctor’s degree, an MS and a BA.” Said the draft officer to the clerk: “Put down – can read and write.” [1, p. 8-9]. Having analyzed 30 jokes of that time, we can see that the main stylistic devices are antithesis and play of words.

On the contrary, the Ukrainian wartime humor has the external enemy as its object. Having analyzed only 10 anecdotes, we can single out such stylistic devices used:

a. The effect of defeated expectancy;

b. Reversed parallelism; c. antithesis; d. play of words based on polysemy.

One of the most ironic texts contains the implicit idea of living with dangerous neighbors.

When God created Eastern Europe he carved three big nations: a dull gray valley called Germany, an endless white tundra called Russia, and between them a field of yellow flowers called Ukraine. The Ukrainian people couldn’t believe their good fortune because of the richness of the soil, the crisp air of the mountains and the glimmering Black Sea. And they asked the God why they deserved such bounty,

such gift. And the God said to the Ukrainians: “Let me introduce you to your neighbors” [2].

If we keep to the maxims of Grice, then we can see the violation of the quantity maxim, i.e. there is shortage of information at the end of the story. However, the implication and the allusion to the historic and present wars is clear and very bitter, thus creating some antithesis between a peaceful nation and the aggressive neighbors.

Other jokes refer to the inadequate reaction of the European countries to the events of 2014, the sarcastic comment on the defeats of the russian troops during the so-called special military operation, and the proclaimed absurd aims of this operation. The false essence of this aim is ironically realized in the final phrase of the Ukrainian: “I’m scared the russians will come save me!” The paradoxical combination of two words *scared* and *save* reveals the depth of negative pragmatic reaction of our nation to the so-called denazification and saving russians in Ukraine.

Some humorous texts create a challenge to translators. One of the jokes contains a conversation of two people. “Who was the winner of war in the Donbas?” – “The statues of Lenin.” The first possible variant of translating the question can be literal translation with the use of morphological substitution: «Хто переміг у війні на Донбасі?» However, my Master students suggested another variant with synonymic substitution: «Хто вистояв у війні на Донбасі?» In such case, certain play of words is produced, as the Ukrainian verb *вистояв* is polysemantic and means “did not fall” and “did not surrender”.

Another ironic text involves pun where the two meanings of the polysemantic noun *occupation* are realized.

A russian arrives at the Ukrainian border. The Ukrainian border guard asks: “Name?” – “Dimitri.” The border guard asks: “Occupation?” The russian answers: “No, just visiting” [2]. The pragmatic effect is produced by exposing the hypocrisy of the russian “tourists”, as the events of 2014 show us. While discussing the translation of the border guard’s question, two second-year students suggested such variant:

«Захоплення?» Thus, the play of words is realized in the target text and irony is foregrounded. In this case, the polysemantic word nearly coincides, so the equivalent is easy to find. In case of homonymy we can render play of words applying the transformation of synonymic replacement.

References

1. Humor in Uniform (compiled by G. Sadzilovsky). K.: Voenizdat, 1970.
2. Lichtman J. Laughing at the Enemy: How Ukrainians Weaponize Jokes in the Face of Danger. *LitHub Daily*. April 11, 2023.

УМОВИ РОБОТИ УСНОГО ПЕРЕКЛАДАЧА У ВОЄННИЙ ЧАС

С. А. Назарчук

здобувачка

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Перекладацька діяльність була й досі залишається актуальною упродовж усієї історії людства та в усіх її сферах. У роки загострень збройних воєнних конфліктів значно виріс попит на професійних перекладачів, які беруть участь в усних перекладах текстів військової тематики. У свою чергу, специфіка такого виду діяльності ставить чимало труднощів та викликів для перекладачами.

За визначанням С. Є. Максимова [3, с. 16], усним перекладом називають процес міжмовної та крос-культурної комунікації, під час якого здійснюються аналіз вихідного тексту та створення на його основі тексту мовою перекладу. Процес усного перекладу передбачає виконання процедур, які за певними параметрами відрізняються від письмового, що відповідно зумовлює особливості роботи письмового перекладача та усного.

На думку М. С. Смирнової та В. Є. Хоровець [4, с. 16], до спільних рис для усного та письмового перекладу належать опанування мовами оригіналу та перекладу на високому рівні та уміння здійснювати перетворення вихідного тексту в еквівалентний текст із використанням мовних засобів цільової мови. Проте ролі та умова праці для письмових та усних перекладачів відмінні.

По-перше, послідовний, синхронний та інші види усного перекладу мають більш спонтанний характер, ніж письмовий. Попри те, що підготовка до усного перекладу передбачає створення тематичного глосарію, дослідження інформації на тему майбутнього перекладу, перекладач не має часу та можливості на аналіз доцільності використання тієї чи іншої лексики, на консультування зі словниками тощо. Перед перекладачем постає завдання негайно реагувати на повідомлення мовця і трансформувати його в адекватне та рівнозначне за смисловим наповненням повідомлення для реципієнта.

Синхронний переклад традиційно вважають одним із найскладніших для виконання видів перекладацької діяльності, що пов'язано з низкою факторів. Насамперед, рівень спонтанності та непередбачуваності надзвичайно високий, це пов'язано з механізмом синхронізації, тобто процеси аналізу тексту, його

обробки та продукції перекладу відбувається за лічені секунди. З цього витікає потреба в застосуванні механізму імовірнісного прогнозування, який полягає в передбаченні розвитку висловлювання [2, с. 64].

Зважаючи на специфіку роботи перекладачів під час воєнного стану, варто зазначити, що окрім труднощів, пов'язаними з особливостями виконання усного перекладу, перекладач стикається з проблемами, зумовленими специфікою воєнного стану. Зокрема, момент емоційної напруги, викликаний екстремальними чинниками, має прямий вплив на мовну поведінку перекладача [5, с. 279]. Мовець відчуває труднощі у підборі релевантних мовних засобів, активно використовує мовні кліше та слова-паразити, неспроможний чітко та структурно оформити переклад, логічно закінчити речення через втрату концентрації.

Варто зазначити, що в контексті перекладу повідомлень воєнного дискурсу говоримо про категорії цивільного та військового перекладача, діяльність яких суттєво відрізняється. Зокрема, цивільний перекладач може брати участь у перекладах текстів на військову тематику, але працює в цивільних умовах: перекладає конференції, зустрічі політиків тощо. Військовий усний перекладач належить до фахового перекладу і працює у воєнних умовах: штаби, військові підрозділи та навіть на полі бою. Військовий перекладач повинен опанувати три складові компетентності військового перекладача: філологічну, військову та громадянську [7, р. 22-23].

Іншою проблемою для усного військового перекладача, який працює безпосередньо на лінії фронту, називають етичними та моральними викликами. Нейтралітет, лояльність, неупередженість, конфіденційність – ці й інші поняття становлять базис етичного кодексу перекладача. Проте, коли мова йде про роботу в зоні конфлікту, перераховані поняття моралі ускладнюють задачу усного перекладача, адже окрім проведенню мовної частини перекладу (перцепція-аналіз-продукція перекладу), він повинен водночас враховувати принципи професійної етики [8, р. 497].

На думку Т. Росадо [9, para. 14], вирізняльна особливість діяльності військового перекладача зумовлена екстралінгвальними чинниками, зокрема стосунками перекладача та реципієнта. Йдеться про відсутність нейтральності під час перекладу, що зумовлено базисами та моральними принципами військової діяльності. Військові працюють на благо твоїх побратимів, командування, держави і тому в умовах співпраці з ворожою стороною такий переклад певною мірою упереджений. П. Снеллмен [10, р. 266] зазначає, що

люди з військовою освітою здобувають фах військового перекладача, а тому вони в першу чергу сприймають себе як солдатів, а не як перекладачів, саме тому їхнє розуміння поняття нейтральності в перекладі різниться. Водночас, дослідниця зауважує, що хоча для військового перекладу характерний обмежений рівень нейтральності, це поняття попри все повинно залишатись керівним принципом у роботі усного перекладача.

Висококваліфікований перекладач повинен постійно розвивати у собі певні навички та компетентності, задля того, аби якісно та ефективно займатися своєю діяльністю. Для нівелювання труднощів, пов'язаних з характерними особливостями усного перекладу, перекладач повинен опанувати перекладацькі компетентності. До спільних компетентностей для цивільного та військового усного перекладача належать досконале знання цільової та вихідної мови; здатність до аналізу, абстрактного мислення, синтезу інформації; уміння проводити дослідження на високому рівні та вести комунікацію з нефахівцями своєї галузі [6, р. 51].

Окрім цього, важливу роль в усному перекладі відіграють просодичні засоби. Для усного перекладача характерним є опанування риторикою як мистецтвом мовлення, що особливо важливо за умов воєнного часу. Не лише вдале використання мовних засобів, а й тембр голосу, інтонація, мелодика тощо усного перекладача мають передавати впевненість, стійкість, не піддаватися паніці, адже мовленнєва поведінка перекладача обумовлює значною мірою кінцевий результат комунікації.

Доцільно зауважити, що діяльність військового усного перекладача передбачає опанування набору загальних та спеціальних практичних навичок, необхідних для якісної роботи фахівцям цієї сфери. Отже, військовий перекладач повинен вміти працювати в небезпечних та непередбачуваних умовах, бути готовим приймати спонтанні рішення, застосовувати знання на практиці за відсутності повного обсягу інформації, бути здатним до критики та самокритики, знати і розуміти стандарти військового управління, галузеву військову термінологію, розуміння факторів впливу на комунікацію, здатність діяти з соціальною відповідальністю та громадською обізнаністю [1, с. 39; 6, р. 51].

Література

1. Балабін В. В. Визначення компетентності військового перекладача. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2018. № 1. С. 37-41.
2. Кочубей О. С. Загальні психологічні засади усної перекладацької діяльності у процесі підготовки студентів-філологів. *Наукові записки Національного ун-ту «Острозька академія». Сер. «Психологія і педагогіка.*, 2013. № 24. С. 62-67.
3. Максимов С. Є. Усний двосторонній переклад (англійська та українська мови). Теорія та практика усного двостороннього перекладу для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: Навчальний посібник. Видання друге, виправлене та доповнене. Київ: Ленвіт, 2007. 417 с.
4. Смирнова М. С., Хоровець В. Є. Основи усного перекладу: Навчальний посібник для студентів спеціальності 035 Філологія. Переклад (англійська), ОС «Магістр». Маріуполь: МДУ, 2020. 121 с.
5. Соловей О. А. Психолінгвістичні особливості усного мовлення особистості в ситуації емоційної напруги. *Психологічні перспективи*. 2014. № 23. С. 276-287.
6. Balabin V. V. Military interpreter's general competences. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2018. Vol. 3-4 (8). P. 49-52.
7. Balabin V. V. Professional competence of the military interpreter. Linguistic and conceptual pictures of the world. *Collected papers of the Taras Shevchenko National University of Kyiv*. 2002. No. 7. С. 20-23.
8. Moneus A. Ethical issues of military interpreters in the front lines: Challenges and borders. *Social Science Journal. Res Militaris*, 2023. Vol. 13, No. 1. P. 494-517. <https://resmilitaris.net/menu-script/index.php/resmilitaris/article/view/1251/1011>
9. Rosado T. Military interpreting: For many interpreters the least known part of the profession. *The Profesional Interpreter*. 2014 (November 10). [Web log post]. <https://rpstranslations.wordpress.com/2014/11/10/military-interpreting-for-many-interpreters-the-least-known-part-of-the-profession/>
10. Snellman P. Constraints on and dimensions of military interpreter neutrality. *Linguistica Antverpiensia, New Series: Themes in Translation Studies*. 2016. No. 15. P. 260-281.

ДИСКУРС СПРОТИВУ В АНГЛОМОВНИХ ЗМІ: ДЕФІНІЦІЯ, МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

М. О. Якимович

здобувач ступеня доктора філософії (PhD)

Національний технічний університет України «Київський

політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Дискурс спротиву в англomовних засобах масової інформації є важливою темою дослідження в лінгвістиці та медіастудіях. Він охоплює сферу мови, яку використовують групи або особи, що протистоять чомусь чи комусь або формують ідеології, інститути або практики, що домінують. Дискурс спротиву має різноманітні форми, такі як протести, гасла, дописи в соціальних мережах, новинні статті та есе. Цей дискурс є важливим складником демократичних суспільств, оскільки він дозволяє маргіналізованим групам висловлювати свої погляди, незгоду та подекуди обурення, а також допомагає владним особам відповідати за свої дії. Однак переклад дискурсу спротиву з англійської на українську мову спричинює низку проблем, включаючи дефініцію такого дискурсу, а також визначення методів дослідження та специфіки перекладу.

Проблема дефініції дискурсу спротиву впливає з його широкої та динамічної природи. Дискурс спротиву може виникати в різних контекстах та мати різні форми, що робить його складною для дослідження та аналізу темою. Проте вже були спроби дати визначення дискурсу спротиву.

Норман Фейрклаф тлумачить дискурс спротиву як «такий, що протистоїть домінуючому дискурсу, виступає проти його репрезентації світу та способу мислення» [1, р. 2]. Згідно з цим визначенням, дискурс спротиву може бути різними формами опозиції, що використовуються групами або особами, які виступають проти домінуючого дискурсу.

Т. ван Дейк визначає дискурс спротиву як «мовленнєву дію, що спрямована на зміну соціальних умов, які викликають обурення, інтерес або бажання громади» [4, р. 356]. Згідно з цим визначенням, дискурс спротиву містить мовленнєві дії, що мають на меті змінити соціальні умови та відображають інтереси громади.

Методи дослідження дискурсу спротиву включають різноманітні підходи, такі як когнітивний аналіз, критичний дискурс-аналіз та мультимодальний аналіз.

Когнітивний аналіз спрямований на вивчення мислення та сприйняття мови людиною [2, р. 65-68]. У межах критичного дискурс-аналізу досліджують різні рівні дискурсу, такі як текст, власне дискурс та соціальні практики, що охоплюють інтерпретацію та критичну оцінку взаємозв'язку мови та влади [1, р. 225]. За посередництва мультимодального аналізу вивчають способи використання різних видів медіа, таких як текст, зображення та звук, що слугують для передачі повідомлень та їх сприйняття глядачами [3, р. 21]

Переклад дискурсу спротиву є складним завданням через його комплексний характер та специфіку впливу на аудиторію. Оскільки дискурс спротиву зазвичай з'являється в контексті конфлікту та соціальної напруги, перекладач повинен зберігати емоційну та інформаційну насиченість тексту, а також враховувати культурні та соціальні реалії, що впливають на його сприйняття українською аудиторією.

Отже, для успішного перекладу дискурсу спротиву на українську мову необхідно враховувати декілька аспектів. Перш за все, перекладач повинен досконало володіти англійською та українською мовами, а також мати розуміння політичного та соціального контексту, в якому виникла проблема, що стала об'єктом дискурсу спротиву. Крім того, перекладач повинен бути в змозі передати емоційну та інформаційну насиченість тексту, зберігаючи при цьому його структуру та логіку. Важливим аспектом є також використання еквівалентних лексичних та граматичних засобів української мови, що відповідають смислового навантаженню англійського тексту.

Література:

1. Fairclough N. Discourse and Social Change. Cambridge: Polity Press, 1992. 259 p.
2. Gee J. P. An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method. London: Routledge, 1999. 185 p.
3. Kress G. & Van Leeuwen T. Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication. London: Hodder Arnold, 2001. 142 p.
4. Van Dijk T. A. Elite Discourse and Racism. Newbury Park, CA: Sage, 1993. 336 p.
5. Lakoff R. Language and Woman's Place. New York: Harper and Row, 1995.
6. Reisigl M. & Wodak, R. The discourse-historical approach (DHA). In Methods of Critical Discourse Analysis. London: Sage, 2009. P. 87-121.
7. Pennycook A. The Cultural Politics of English as an International Language. London: Routledge, 2017. 390 p.

СЕКЦІЯ № 6. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ

КОРПУСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЖАНРОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ АКАДЕМІЧНИХ ЦІЛЕЙ

В. В. Жуковська

професор, кандидат філологічних наук

Житомирський державний університет імені Івана Франка

У зв'язку із зростанням інтернаціоналізації університетів та утвердженням англійської мови як *lingua franca* міжнародної академічної та наукової комунікації навчальні курси з академічного письма набувають все більшої ваги в освітніх програмах. Уміння розуміти та продукувати наукові тексти англійською мовою, зокрема статті та тези, є ключовим складником науково-дослідної компетенції студентів магістратури, як у гуманітарних, так і технічних галузях.

В останні роки спостерігається підвищений інтерес до використання технологій корпусної лінгвістики у навчанні іноземної мови, що відображається у значній кількості наукових розвідок та навчально-методичних посібників, укладених як вітчизняними, так і закордонними дослідниками. Крім того, залучення дидактичних матеріалів, розроблених на основі даних корпусів, у курсах з академічного письма набуває все більшого поширення. Жанрово-аналітичний підхід також стає дедалі популярнішим у навчанні англійської для академічних цілей. Попри поширеність зазначених підходів у західній освіті, вони лише починають проникати в навчальні програми українських університетів.

Метою презентованих тез є огляд дослідницько-дидактичних можливостей триангуляції корпусо-базованого підходу (*corpus-based approach*) до навчання мови, навчання на основі даних (*data-driven learning*) та жанрово-аналітичного підходу (*genre-analytic approach*) у викладанні курсу англійської мови для академічних цілей.

На сьогодні лінгвістичні корпуси постають одним із найпоширеніших мовно-інформаційних ресурсів, що застосовуються у навчанні та вивченні

іноземної мови. Жоден словник чи граматика не здатні повністю описати всю мову [4], тому корпус покликаний заповнити цю прогалину, надаючи у розпорядження користувачів дані, які б вони не змогли отримати з традиційних підручників і довідникових матеріалів. У результаті *корпусо-базований підхід* є ефективним для опанування рідною та іноземною мовою.

У рамках підходу «навчання на основі даних» використання лінгвістичних корпусів на заняттях дає можливість аналізувати закономірності вживання певних лінгвістичних моделей та одиниць у реальних текстах, а також створювати вправи та завдання на основі корпусних даних [4]. Суть «жанрово-аналітичного аналізу» [2] полягає в описі комунікативних цілей тексту шляхом категоризації дискурсивних складових за їх комунікативними функціями, відомими як риторичні ходи. За допомогою структури ходів, у комплексі з мовними рисами, які відповідають їм на текстовому рівні, відображаються комунікативні цілі структурних частин текстів певних жанрів.

Для покращення навичок наукової писемної комунікації студентів під час викладання курсу англійської мови для академічних цілей здійснюється на основі *корпусо-базованої та жанрово-аналітичної моделі розвитку наукової писемної компетенції студентів*. Поетапна реалізація цієї моделі покликана навчити магістрантів продукувати наукові статті англійською мовою у відповідній галузі із застосуванням корпусних ресурсів, зокрема спеціалізованих галузевих корпусів [3] та вільно поширюваного програмного забезпечення обробки корпусних даних *AntConc* [1]. Запропонована модель складається із п'яти етапів, що включають:

Етап 1. Ознайомлення із визначальними характеристиками лінгвістичного корпусу як інформаційно-дослідницького інструментарію вивчення мови.

Етап 2. Огляд наявних корпусів академічних текстів англійською мовою та тестування програмних корпусо-базованих засобів, що використовуються для написання наукових текстів.

Етап 3. Розгляд структури та лінгвальних конвенцій жанру англомовної наукової статті в термінах жанрово-аналітичної концепції риторико-композиційних ходів Дж. Свейзла [див. 2].

Етап 4. Укладання галузевого мінікорпусу наукових статей.

Етап 5. Виконання керованих викладачем та самостійних завдань на основі галузевого корпусу із застосуванням програми *AntConc 4.1.4* (частотні

списки лексики, аналіз конкордансів, колокації та колігації тощо) для встановлення прототипних лексико-граматичних патернів, вживаних у конкретних риторико-композиційних ходах галузевої наукової статті.

Досвід впровадження запропонованої інтегрованої моделі підтверджує її ефективність для удосконалення навичок наукової писемної комунікації англійською мовою студентів магістратури. Разом з тим, серед ключових викликів, слід вказати необхідність спеціалізованої підготовки викладачів і студентів до застосування корпусів та комп'ютерних програм для їх обробки. Переконані, що системне впровадження апробованої моделі може значно покращити навички академічного письма як англійською, так і українською мовами, надаючи студентам доступ до широкого спектра автентичних мовних даних і допомагаючи їм розвинути більш досконале розуміння жанрових конвенцій.

Література

1. Anthony L. AntConc (Version 4.1.4) [Computer Software]. Tokyo, Japan: Waseda University. 2022. Available from <https://www.laurenceanthony.net/software>
2. Cotos E., Huffman S., Link S. Furthering and applying move/step constructs: Technology-driven marshalling of Swalesian genre theory for EAP pedagogy. *Journal of English for Academic Purposes*. 2015. No.19. P. 52-72.
3. Dong J., Lu X. Promoting discipline-specific genre competence with corpus-based genre analysis activities. *English for Specific Purposes*. 2020. No. 58. P. 138-154.
4. Flowerdew L. Application of Swalesian genre analysis to academic writing pedagogy: A corpus perspective. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*. 2022. No.15 (1). P. 1-9.

RAISING THE QUALITY OF PROFESSIONALLY-ORIENTED FOREIGN LANGUAGE LEARNING IN HIGHER EDUCATION

O. Yu. Kuznetsova

*Professor, Doctor of Pedagogical Sciences
Yaroslav Mudryi National Law University*

L. A. Shtefan

*Professor, Doctor of Pedagogical Sciences
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University*

Standards in higher education, defined in Ukraine as a set of requirements for the content and results of teaching and learning activities of higher educational institutions and scientific institutions for each level of higher education within each speciality, serve as a guide to the aims to be achieved by every higher educational institution. As such they establish requirements for the content, scope and level of educational and professional training and constitute the basis for assessing one's educational and educational-qualification level.

The state standards for those getting higher legal education determine as an obligatory general competence for both Bachelor and Master degree graduates the ability to communicate in a foreign language, thus stressing the importance of the given competence for every future lawyer and professional in the sphere of law.

The standard for the bachelor level of education defines this competence as the ability to communicate in a foreign language and the standard for the master degree level specifies it as the ability to communicate in a foreign language in one's professional sphere both orally and in written form [1; 2]. However, FLT at both levels of education reflects direct specific professional orientation. On the one hand, it has become a tradition in higher education FLT in Ukraine, on the other hand, it corresponds to the defined goals and existing requirements for higher education graduates.

The study of scientific and pedagogical sources proves that raising the quality level of professionally-oriented FLL is closely interrelated with the quality of university academic staff and their ability to ensure certain pedagogical goals. To help students master the skills essential in the 21st century academics have to be involved in appropriate professional development programmes. Numerous studies point out that such programmes have to be an integral systematic

component of the professional activity in the sphere of pedagogy, providing the academic faculty with advanced teaching experience and data [3; 4; 5; 9].

A number of scientific publications point out the relevance of collaborative professional development programmes and emphasize that the collective participation, based on common pedagogical objectives, creates conditions for active learning and professional development promoting understanding of educational goals, awareness of new pedagogical technologies and teaching methods, and successful pedagogical practices [6; 8]. Besides, scholars agree that the study of the examples of pedagogical practice is the best way to analyse, reflect and improve one's own pedagogical activity.

Our research activity has assured us of clear didactic benefits of participation in the collaborative professional development programmes for university academic staff, especially those developed for the academic staff of a certain subject-area department [7]. Our analysis of the data on collective professional development programmes has proved that such programmes are characterised by: improvement of cooperation and collaboration with other colleagues on specific tasks and problem solving; mutual support and assistance; encouragement to analyse and apply new teaching methods, enabling mutual learning; creating opportunities for sharing pedagogical experience and searching for best solutions. Besides, the participation in collective professional development programmes helps the department academic staff be timely informed about the changes in educational priorities and get adapted to them, allows for continuous development in the positive professional environment. In case of professionally-oriented FLT in higher education, the fact that collective professional development programmes for the FL department academic staff provide more and better opportunities for communication with the academic staff of students' professionally oriented disciplines, for discussing with them and making decisions on the relevant professionally-oriented communication situations, arising priorities and changing demands is even more important. The institution-based form of collaborative professional training prompts and stimulates speedy modernization of the teaching process, ensures continuing professional development of the academic staff and contributes to a high level of education acquired by students.

Literature

1. Стандарт вищої освіти. 08 Право. 081 Право. Бакалавр. Київ, 2022. https://www.law.vnu.edu.ua/_files/ugd/65dd18_1a030bd5cadd4346adf80eaad76d6115.pdf
2. Стандарт вищої освіти. 08 Право. 081 Право. Магістр. Київ, 2022. https://www.law.vnu.edu.ua/_files/ugd/65dd18_aed2d076a51e4cf588e0265c03c1e398.pdf
3. Desimone L.M. Improving impact studies of teachers' professional development: toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*. 2009. No. 38(3). P. 181-199.
4. Garet M., Porter A., Desimone L., Birman B., Yoon K. What makes professional development effective? Results from a national sample of teachers. *American Educational Research Journal*. 2001. No. 38 (4). P. 915-945.
5. Guskey T. R. Planning professional learning. *Educational, School, and Counseling Psychology Faculty Publications*. 2014. No. 15. https://uknowledge.uky.edu/edp_facpub/15
6. Huijboom F., Van Meeuwen P., Rusman E. & Vermeulen M. How to enhance teachers' professional learning by stimulating the development of professional learning communities: operationalising a comprehensive PLC concept for assessing its development in everyday educational practice, *Professional Development in Education*. 2020. No. 46 (5). P. 751-769.
7. Kuznetsova O., Shtefan L., Matvieieva O., Fazan V. & Simonok V. University Academic Staff Professional Development: Didactic Aspect. *Journal of Positive School Psychology*. 2022. Vol. 6(6). P. 4206-4219.
8. Stoll L., Bolam R., McMahon A., Wallace M., Thomas S., Hawkey K. & Smith M. Creating and sustaining effective professional learning communities. 2005. <https://dera.ioe.ac.uk>
9. Whitworth B. A., Chiu J. L. Professional development and teacher change: The missing leadership link. *Journal of Science Teacher Education*. 2015. DOI: 10.1007/s10972-014-9411-2

INTERPRETING THE UNTRANSLATABLE IN LITERARY NARRATIVES

S. D. Chugu

*Associate Professor, Candidate of Philological Sciences,
Vinnytsia Language Centre FREEDOM CLC +*

This paper discusses pitfalls of translating narrative texts in the cognitive-interpretative framework. The latter is known to aim at modeling translation activities, grounded on the consideration of major cognitive procedures and effective ways of conveying the potential of culture specific linguistic elements within the narrative to ensure its adequacy and equivalence in the final translation product. Current translation studies highlight crucial importance of non-linear conceptual, semiotic, and linguistic aspects of the alternative worldview represented in literary text, calling for accurate choice of translation means to reveal cultural specificity of the narrative, the latter being predetermined by the conceptualization and categorization particularities of the nation's world perception, to ensure their meaningful transfer.

Recent advances in the cognitive paradigm of translation studies necessitate further deepening of the interpretative approach to representing an extremely elaborate system of conceptual, communicative and socio-cultural aspects of linguistic meanings within the literary narrative. Their significance concerns providing correlation between the source and target texts through exercising the dichotomy principles of universality vs uniqueness, simplification vs complication, extension vs limitation. The postulate regarding comparable correspondence with the original text and its translation as based not so much on resemblance but rather on difference is indisputable. J. Derrida claims, “Nothing can be wholly untranslatable or wholly translatable. The translatability is premised on what is untranslatable and vice versa. It is in the gaps arising from this conflict that the traces that generate meaning emerge – perhaps not a closed meaning, but the possibility and promise of as well as a yearning for meaning. Just as untranslatability becomes a condition for translatability, ‘mistranslation’ is a condition for translation” [1, p. 178].

Another significant assumption emphasizes pivotal components of the text content that are revealed in the linguistic cognitive formations, which are to be studied in the framework of conceptual analysis. Undoubtedly, this approach focuses not only on the scope of functional and semantic modifications in a

particular semantic system but is designed to ensure translation adequacy [5]. Given that the interpretative cognitive model takes into account different meanings and functions of linguistic units, it helps to get insights into mechanisms of verbalizing conceptual categories and concrete notions that are represented by culture specific meanings in the literary narrative [2; 4]. Moreover, the interpretative algorithm proves to be relevant as it employs effective translation tools to provide accurate transfer of realia in the intercultural context and offers reliable mechanisms for effective translation practices.

Obviously, some text elements require expertise and use of special techniques in order to transfer their semantics properly. The content “loading” and expressiveness of the realia in the following excerpt from a famous social comedy by D. Lodge, published in 1988 but still acutely relevant at present, exemplifies the complexity of the task.

*You and I, Robyn, grew up in a period when the state was smart: **state schools, state universities, state-subsidized arts, state welfare, state medicine** – these were things progressive, energetic people believed in. It isn't like that anymore. **The Left** pays lip-service to these things, but without convincing anybody, including themselves. The people who work ion state institutions are depressed, demoralized, fatalistic. ... It's no use blaming **Thatcher**, as if she was some kind of witch who has enchanted the nation. She is riding **the Zeitgeist**. When trade unions offer their members **discount subscriptions to BUPA**, the writing is on the wall for **old-style socialism**. [3, p. 311].*

Most of the highlighted culture specific elements require implementation of a complex procedure of transferring the conceptual potential into the linguistic dimension, which encompasses a number of stages to consider cognitive, semantic, pragmatic, socio-cultural, and language constraints. Thus application of a sophisticated algorithm to convey the message is relevant and significant. Realia attributes constitute an integral part of most narratives, so an accurate and meaningful approach to their translation ensures transfer of their pragmatics and semantics into the context of target language and culture adequately within the cognitive translatology framework, designed to deal with a range of concepts actualized in different cultural settings.

Summing up, untranslatable devices relate to the semiotics of culture specific symbols and elements, so to deal with the socio-cultural and conceptual dimensions of literary narrative texts properly translation practices should enfold a number of complex procedures that consider particularities of knowledge

structures and formats, verbalized in the worldview manifested in literary text. It is essential for ensuring precise interpretation and meaningful translation choices to represent fundamental pillars of national and cultural codes accurately, for transferring the message, content and particular pragmatic and semantic characteristics of the alternative world of the literary work.

Literature

1. Derrida J. What is a “relevant” translation? *Critical Inquiry*. 2001. No. 27(2). P. 174-200.
2. Fauconnier G. & Turner M. *The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities*. New York: Basic Books, 2002. 464 p.
3. Lodge D. *Nice Work*. London: Penguin Books, 1988. 384 p.
4. Shields K. Challenges and possibilities for world literature, global literature, and translation. *Comparative Literature and Culture*. 2013. Vol. 15 (7). P. 2-9.
5. Zhabotynska S. & Slyvka N. Emotive speech acts and their discourse modifications in the literary text. *Discourse and Interaction*. 2020. Vol. 13 (1). P. 113-136.

LE MODELE GPT EN CLASSE DE LANGUE ETRANGÈRE

Yu. Dehtiarova

maître de conférences, candidat en sciences philologiques

Université nationale technique d'Ukraine

“Institut polytechnique Igor Sikorsky de Kyïv”

Depuis sa sortie en 2020 GPT-3 a suscité beaucoup d'intérêt dans la communauté de l'IA (Intelligence Artificielle) et du NLP (Natural Language Processing) car il a montré des performances impressionnantes sur diverses tâches de langage naturel, telles que la traduction automatique, la génération de texte, la réponse aux questions etc. GPT (“Generative Pre-trained Transformer” ou “Transformateur pré-entraîné génératif” en français) est un modèle de langage naturel basé sur des réseaux de neurones artificiels qui a été développé par OpenAI. Il a été formé sur une vaste quantité de données textuelles, ce qui lui permet de générer du texte à partir d'un contexte donné. GPT utilise une architecture de Transformer [4, p. 6001], qui est un type de réseau de neurones qui prend en compte la relation entre chaque mot dans une phrase.

GPT est capable de prédire la probabilité de chaque mot suivant dans une phrase donnée, en utilisant le contexte précédent de cette phrase. Il peut également générer du texte de manière autonome, en utilisant des modèles de langage préalablement appris pour produire des séquences de mots plausibles [2, p. 742]. GPT est souvent utilisé pour des tâches de traitement du langage naturel telles que la génération de texte, la traduction automatique, la compréhension de texte, la résumé automatique de texte, etc. Avec son architecture de Transformer, GPT a montré des performances impressionnantes dans ces tâches et est devenu un outil important pour la recherche en traitement du langage naturel [3].

Il est sûr qu'on peut utiliser le modèle GPT en classe de langue étrangère. En effet, le modèle GPT est capable de générer du texte en fonction d'un contexte donné, ce qui peut être utile pour la production écrite et la compréhension en langue étrangère. Par exemple, on peut utiliser GPT pour générer des phrases ou des paragraphes en langue étrangère, que les étudiants peuvent ensuite utiliser pour pratiquer leur compréhension écrite ou leur expression écrite. De plus, GPT peut également être utilisé pour la traduction automatique [1, p. 6298], ce qui peut aider les étudiants à comprendre des textes dans une langue étrangère ou à produire des textes dans cette langue.

Il y a plusieurs façons d'utiliser GPT en classe de langue étrangère. Voici quelques idées:

1. Correction de la grammaire: GPT peut être utilisé pour corriger la grammaire des étudiants. Les enseignants peuvent demander aux étudiants d'écrire des phrases ou des paragraphes, puis utiliser GPT pour identifier et corriger les erreurs grammaticales. Cela peut aider les étudiants à améliorer leur grammaire et à mieux comprendre les règles de la langue.

2. Génération de texte: Les enseignants peuvent utiliser GPT pour générer des textes dans la langue cible. Par exemple, les étudiants peuvent fournir un thème ou une idée, et GPT peut générer un texte en utilisant des structures grammaticales et des expressions idiomatiques appropriées.

3. Entraînement à la conversation: Les enseignants peuvent utiliser GPT pour simuler des conversations en langue étrangère. Les étudiants peuvent interagir avec GPT en utilisant la langue cible, ce qui leur permet de pratiquer leur compréhension et leur expression orale.

4. Entraînement à la lecture: Les enseignants peuvent utiliser GPT pour générer des textes de lecture en langue étrangère. Les étudiants peuvent lire ces textes pour améliorer leur compréhension écrite dans cette langue étrangère. Ensuite, les enseignants peuvent utiliser ces textes pour créer des exercices de compréhension écrite, tels que des questions de compréhension ou des activités de résumé. Les étudiants peuvent également utiliser ces textes pour pratiquer la production écrite en écrivant des réponses ou des résumés en langue étrangère.

Bien que GPT ait connu un grand succès dans de nombreux domaines du traitement du langage naturel, il n'est pas exempt de défaut: biais de données, manque de contexte, erreurs de grammaire et de syntaxe, absence de cohérence, surapprentissage du modèle pré-entraîné. En somme, quoique GPT soit un outil très puissant pour la génération de texte, il est important de prendre en compte ses défauts et de travailler à les atténuer dans l'utilisation du modèle.

En résumé, l'utilisation de GPT donne aux enseignants des possibilités intéressantes pour créer du matériel pédagogique innovant et interactif en langue étrangère, tout en offrant aux étudiants des opportunités supplémentaires pour améliorer leur compréhension écrite et orale, production écrite et expression orale.

Références

1. McCann B. et al. Learned in translation: Contextualized word vectors. *Advances in Neural Information Processing Systems*. 2017. P. 6297-6308.
2. Chen D. and Manning C. A fast and accurate dependency parser using neural networks. *Empirical Methods in Natural Language Processing*. 2014. P. 740-750.
3. Radford A. et al. Improving language understanding by Generative Pre-Training. Eleventh International Conference on Language Resources and Evaluation. May 7-12, 2018. Phoenix Seagaia Conference Center. Miyazaki, Japan https://cdn.openai.com/research-covers/language-unsupervised/language_understanding_paper.pdf
4. Vaswani A. et al. Attention is all you need. *Neural Information Processing Systems*. 2017. P. 6000-6010.

ENGLISH ACADEMIC DISCOURSE: HEDGES AS THE STRATEGIC STEREOTYPE FOR ACADEMIC WRITERS.

Nina Filippova

Associate Professor, Cand. Scs (Phil)

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Among a variety of issues related to the academic discourse, which is known to be transparent, logical, objective, is its potentiality to express the author's attitude to the results or data obtained. However, as any other type of human communication, it should express the author's skepticism on the opponent's conclusions or approaches used, uncertainties or doubts on the reliability and sufficiency of the methods applied. The analysis of Ukrainian and English academic texts revealed some differences in using one of strategic stereotypes, namely, hedges, which are generally considered obligatory elements of academic discussion, integral tools of good communication. This very discrepancy attracted our attention because of pragmatic necessity to optimise EAP teaching for PhD technical students (C1 Level).

Today hedges are known to be words or phrases used by authors to express ambiguity, indecisiveness, mitigation, avoidance of harsh criticism in order to escape, for some reason or another, straightforward statements.

Among those who were first to highlight the phenomenon of the potentialities of expressing doubtfulness or indecisiveness in the English language are U. Weirich [4], who pointed out the discourse effects of vagueness and evasion, G. Lakoff, who identified hedges as lexical units are, “make things fuzzy or less fuzzy” and popularized the concept [3], C.S. Butler who showed that they constitute 1 word in every 100 in academic papers [1]. Of special importance there are the studies of B. Fraser, who introduced the idea of hedged performatives and looks at hedging as an aspect of pragmatic competence [2].

Our analysis has been based on the actual examples from 100 academic texts dealing with a variety of recent topics relevant for shipbuilding, ship design and navigation. The main sources of obtaining the necessary data are the classified journals, e.g., *The Naval Architect (NA)*, *International Shipbuilding Progress (ISP)*, *Offshore (Off)*. It has enabled to make a certain number of conclusions.

The typical hedges registered are as follows:

a) Modal markers, which make up 58%, e.g., *can, could, may, might, would*:

“An attack on OT **might** mean overriding the ship's navigational systems” [NA, Apr. 2018, p. 14].

- b) Epistemic verbs, which account for 6.5%, e.g. *seem, appear*:
“*It **seems** “the low hanging fruit” can sometimes be left to rot*” [NA, May 2021, p. 7].
- c) Verbs of mental activity, which constitute 5%, e.g. *assume, suggest, tend*:
“*It is also assumed that the resulting graphical representation can be used to help teach such a process*” [NA, Febr. 2021, p. 16].
- d) Nouns, adjectives, adverbs, which make up 11%, e.g. *possibility, probability; possible, probable; possibly, probably, likely*:
“*For a ship either sailing at a lower service or in rougher weather the influence is **probably** to be more noticeable*” [ISP, Vol. 52, No.4, 2010, p. 321].
- e) Approximators, which constitute 9%, e.g. *approximately, about, generally, somewhat*:
“*The industry recognised that cyber security is **something** of a soft target*” [NA, Aug.2019, p.14].
- f) If-clauses (4.3%):
“***if** rigs **could** continue mud circulation, 80% of drilling problems would disappear*” [Off, Nov. 2019, p. 32].
- g) Introductory phrases (5%), e.g. *We think..., We consider..., We believe...:*
“***We think** the growing commercial support given to these initiatives can provide concrete training*” [NA, Sept. 2019, p. 15].
- h) Rhetorical questions (0.2%):
“*This intrusion still caused a huge amount of damage. **What, then, would be the cost of a more targeted cyberattack?***”

Academic writers should be aware of the importance of strategic stereotypes, hedges, that provide mutual understanding, competence and respect within the world's academic community. Therefore, teaching the proper use of hedge strategies is an important, but somewhat neglected, pedagogical potential resource.

Literature

1. Butler C. S. Qualifications in science: Modal meaning in scientific texts. In W. Nash (ed.). *The Writing Scholar: Studies in Academic Discourse*. Newbury Park, CA: Sage. 1990. P. 137-170.
2. Fraser B. Pragmatic Competence: The case of hedging. <https://www.bu.edu/wheelock/files/2010/10/2010-Pragmatic-Competence-The-Case-of-Hedging>.
3. Lakoff G. Hedges: A study in meaning criteria and the logic of fuzzy concepts. *Journal of Philosophical Logic*. 1973. Vol. 2(4). P. 458-508.
4. Weirich U. On the semantic structure of English. In J. H. Greenberg (ed.), *Universals of Language*. Cambridge, MA: MIT Press, 1966. P. 142-217.

BEDEUTUNG VON DEN WAHLFÄCHER IN FREMDSPRACHEN FÜR DIE STUDENTENVORBEREITUNG

O. W. Schum

PhD in Philologie

Fakultät der Linguistik, Nationale Technische Universität

“Kyjiwer Polztechnisches Institut Ihor Sikorskyj“

Von Jahr zu Jahr beeinflussen verschiedene Faktoren das Niveau der Fremdsprachenausbildung von Studenten an Hochschulen in der Ukraine. Einerseits verbessert die Ablegung einer fremdsprachlichen (z.B. deutschen) Prüfung die Aufgabenstellung der Lehrkräfte bei der Entwicklung von Bildungsangeboten, da unmittelbar akademische Gruppen mit annähernd gleichem Kenntnisstand gebildet werden. Andererseits ist das Problem jedoch weit verbreitet, insbesondere in Fakultäten und Fachrichtungen, in denen bei der Bewerbung für die Uni kein externer Sprachtest erforderlich ist, wenn Studierende einen ganz anderen Sprachniveaus haben.

Da die Bewerber nach dem Schulabschluss ein annähernd allgemein definiertes internationales Niveau von B1/B1 + haben müssen und Hochschulen das Niveau im Grundstudium mit dem Ziel des weiteren Bestehens der einzelnen Aufnahmeprüfung für Master-Abschluß auf B2 anheben, ist ein Fremdsprachentraining oft auf eine Berufsausbildung ausgerichtet. Solche Situationen sind in verschiedenen Regionen und Bildungseinrichtungen auf verschiedenen Ebenen durchaus üblich. Hier beginnen jedoch widersprüchliche Momente zu entstehen, in denen alle Seiten des Bildungsprozesses gleichzeitig zu Geiseln werden.

Einerseits gibt es die Voraussetzungen und Empfehlungen des Ministeriums für Bildung bezüglich der Entwicklung von den Ausbildungsplänen in bestimmten Fachrichtungen, andererseits können die Studierende ohne fremdsprachliche Grundkenntnisse die fachlichen Themen in kurzer Zeit nicht qualitativ auf dem entsprechenden Niveau meistern. Es bedarf interner Lösungen, um die Studierenden in die Lage zu versetzen, die lexikalischen und grammatikalischen Lücken zu schließen und sich Schritt für Schritt die fachlichen Schwerpunkte zu erarbeiten. Positiv sehen wir die derzeitige Umstellung der überwiegenden Mehrheit der Hochschulen auf ein neues Konzept der studienbegleitenden Fremdsprachenlehre. Allerdings ist die Anzahl der zugeordneten Stunden (Credits) offensichtlich minimal, was unserer Meinung nach weiterer Diskussionen bedarf. Gleichzeitig ist die Entscheidung zur Einführung von Wahlfächern wirksam, die

sowohl für die leistungsschwächeren als auch für starken Studenten eine Wissensvertiefung darstellen können.

Am Beispiel des Arbeitsprogramms für die angehenden Psychologen sehen wir konkrete Berufsthemen aus der ersten Doppelstunde:

№	Thema (Deutsch)	Topic (English)
1	Psychologie und Psychiatrie	Psychology and Psychiatry
2	Psychologie und Psychotherapie	Psychology and Psychotherapy
3	Symptome psychischer Probleme	Symptoms of Psychological Problems

Während die Fächer Themen von den Wahlfächer vereinfacht werden können und die zusätzliche Betonung auf die lexikalischen oder grammatikalischen Aspekte legen:

№	Thema (Deutsch)	Topic (English)
1	Freundschaft <i>Grammatikaspekte:</i> 1) Präsens einfach; 2) (Un)bestimmte Artikel.	Friendship <i>Grammar aspects:</i> 1) Present simple; 2) (In)Definite Articles.
2	Liebe <i>Grammatikaspekte:</i> 1) Präteritum; 2) Substantive im Plural.	Love <i>Grammar aspects:</i> 1) Past simple; 2) Plural nouns.
3	Stress <i>Grammatikaspekte:</i> 1) Imperativ; 2) Besitzansprüche.	Stress <i>Grammar aspects:</i> 1) Imperative; 2) Possessives.

Es ist zu beachten, dass die Themen von den zusätzlichen Doppelstunden je nach Niveau der Studenten variieren können. Ähnliche Trainingsprogramme für Wahlfächer können gleichzeitig für eine schwächere und eine stärkere Gruppe geeignet sein, da der Lehrer / die Lehrerin die Aufgaben variieren und auf für die Studenten problematische Themen die notwendige Betonung legen kann. Auch Diskussionsaufgaben sind unserer Meinung nach sehr universell und ermöglichen sowohl das Erlernen der eigenen Meinungsäußerung in einer Fremdsprache (Deutsch) als auch das Erörtern komplexer Sachverhalte.

Daher glauben wir, dass der Bildungsprozess ständig die Änderungen und Innovationen zum Zweck eines qualitativ hochwertigen und effektiven Fremdsprachenunterrichts gemäß den Herausforderungen der modernen Welt

benötigt. Der unterschiedliche Kenntnisstand von einer Fremdsprache bei Studienanfängern bleibt weiterhin ein Problem, das sich auf die Suche nach Lösungen und Programmänderungen auswirkt, um die thematischen Lücken zu schließen. Optionale Kurse (Wahlfächer) sind eine zusätzliche Wissensquelle und die Klärung komplexer Themen sowie ein effektives Mittel, um die Sprechfertigkeit zu trainieren.

Literaturverzeichnis

1. Полонська Т. Елективні курси як невід’ємний компонент іншомовної освіти в середній і вищій школі. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди*. Вип. 31. Том VII (49). Київ: Гнозис, 2014. С. 111-119.

ENSURING THE ECOLOGICAL VALIDITY OF TRANSLATION RESEARCH

Tatsakovych, Uliana

доктор філософії

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Translation studies is a rapidly growing field, with increasing interest from academics and practitioners alike. Translation research encompasses a wide range of research questions, including the nature of translation as a process, the skills and competencies required for effective translation, and the social, cultural, linguistic and cognitive factors that influence translation outcomes. However, one important issue that has received relatively little attention in the literature is the ecological validity of translation research.

Ecological validity refers to the degree to which research findings can be generalized to real-world situations; “a quality of capturing the specific real-world behavioral and environmental factors a study aims to understand” [3, p. 229]. In translation research, ecological validity is particularly important because the ultimate goal of translation is to produce high-quality translations that are appropriate for their intended audience and purpose. If translation research is not ecologically valid, it may be difficult to draw conclusions that are relevant to the practice of translation.

The first challenge to ecological validity in translation research is the artificiality of research settings. Many translation studies are conducted in controlled laboratory settings, which can be unrealistic and different from the actual translation environment [2]. For example, in a laboratory setting, participants may not face time pressure, which is a common feature of the real translation environment. Thus, the results of such studies may not reflect the real-world situation accurately. Therefore, researchers need to ensure that the research setting replicates the actual translation environment.

The second challenge to ecological validity in translation research is the use of artificial materials. Many translation studies use artificial texts or isolated sentences to test translation skills. However, in real-world situations, translators work with authentic texts that have specific cultural, linguistic, and functional features. Thus, using artificial texts may not reflect the complexity of real-world translation tasks, and the findings may not be applicable to real-world

situations [1]. Therefore, researchers need to ensure that the materials used in the study are authentic and reflect the complexity of real-world translation tasks.

The third challenge to ecological validity in translation research is the use of inexperienced or unrepresentative participants. Many translation studies use inexperienced participants, such as undergraduate students, to test translation skills. However, the translation process requires a high level of linguistic and cultural competence, which may not be present in inexperienced participants. Moreover, the results obtained from inexperienced participants may not be generalizable to professional translators who work in real-world situations [4, p. 268]. Therefore, researchers need to ensure that the participants in the study possess the necessary skills and experience to perform real-world translation tasks.

In conclusion, ecological validity is a crucial aspect of research methodology in translation research. The issues of ecological validity, such as the artificiality of research settings, the use of artificial materials, and the use of inexperienced or unrepresentative participants, can affect the validity and generalizability of the findings. To improve the ecological validity of translation research, researchers can adopt measures such as using naturalistic research settings, authentic materials, and experienced or professional translators as participants. Improving the ecological validity of translation research will ensure that the findings are applicable to real-world situations and can contribute to the development of translation theory and practice.

Literature

1. Heilmann A. et al. Shorter than a text, longer than a sentence: Source text length for ecologically valid translation experiments. *Target. International Journal of Translation Studies*, 2019. Vol. 31 (1). <https://doi.org/10.1075/target.17122.hei>.
2. Mellinger, C. D. Considerations of ecological validity in cognitive translation and interpreting studies. *Translation, Cognition & Behavior*. 2022. Vol. 5(1). P. 1-26. <https://doi.org/10.1075/tcb.00061.mel>.
3. Naumann S. et al. Assessing the degree of ecological validity of your study: Introducing the Multidimensional Assessment of Research in Context (MARC) Tool. *Mind, Brain, and Education*. 2022. Vol. 16 (3). P. 228-238. <https://doi.org/10.1111/mbe.12318>.
4. Teixeira C. Data collection methods for researching the interaction between translators and translation tools: an ecological approach. In J. Schwieter, A. Ferreira (eds.), *The Development of Translation Competence: Theories and Methodologies from Psycholinguistics and Cognitive Science*. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. P. 267-284.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

О. В. Вацило

доцент, кандидат педагогічних наук

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

За останні кілька десятиліть все більшої популярності у сфері мовної освіти набуває використання технологій віртуальної реальності. Це пов'язано, в першу чергу, із можливістю цих технологій позитивно впливати на навчальний процес, формуючи більш прогресивні моделі та методи навчання, створюючи новітнє навчальне середовище, здатне сприяти активній та цілеспрямованій модернізації існуючої системи освіти.

Віртуальна реальність – це складна медіа-система, специфічний технологічний комплекс, створений для сенсорного занурення, а також засіб подання контенту, здатний конструювати віртуальні імітаційні моделі реального та уявного світів [1, с. 704]. На сьогодні, лідером впровадження технологій віртуальної реальності у сферу освіти, зокрема з метою навчання іноземних мов, є США та Китай. Україна перебуває на ранніх етапах дослідження можливостей окреслених технологій та вивчення способів їх ефективної інтеграції в сферу мовної освіти. Цим й зумовлюється актуальність даного дослідження.

Потенціал використання технологій віртуальної реальності, в тому числі у навчанні іноземних мов, є об'єктом низки наукових розвідок. Так, перегляд зображень, відео 360° створює умови для занурення не тільки в мовний, але й культурний контекст різних країн світу; візуальні асоціації, що виникають під час перебування у 3D вимірі, полегшують запам'ятовування іноземних слів, виразів. [1, с. 706]. Новизна та реалістична якість технологій віртуальної реальності підвищує залученість і мотивацію студентів, і, як наслідок, сприяє ефективному зануренню у навчальне середовище [2]. Саме з використанням технологій віртуальної реальності студенти демонструють більшу концентрацію на контенті заняття, активно взаємодіють та наполегливо працюють впродовж усього заняття. Це призводить до більш ефективного та глибшого оволодіння цілями навчання. [4, с. 787]. Результати дослідження, проведеного А. Пармаксі [3], показують, що використання

технологій віртуальної реальності має потенціал не лише у вивченні іноземних мови, а й здатне сприяти розвитку навичок і компетенцій, необхідних безпосередньо для навчання у двадцять першому сторіччі (командна робота, автономія, культурна обізнаність).

Розрізняють імерсійну та неімерсійну віртуальну реальність. Імерсійна віртуальна реальність передбачає використання VR-шолому та сприяє повному зануренню користувача у штучне середовище, в якому він може переміщатися та взаємодіяти. Неімерсійна віртуальна реальність – це середовище, в якому користувачі взаємодіють через екран комп'ютера, використовуючи віртуальну реальність як форму симуляції в контексті [4].

Наразі спостерігається активне поширення як платних, так і безкоштовних платформ імерсійної та неімерсійної віртуальної реальності. Розглянемо ключові можливості використання платформи неімерсійної віртуальної реальності *Thinglink* для навчання майбутніх інженерів-механіків англomовного монологічного мовлення. Завантаживши необхідне зображення/відео 360 на платформу, ми розмістили на ньому теги (tags). Кожний тег має прив'язку до певного контенту. У нашому випадку, контентом тегів є розроблені заздалегідь вправи, мета яких – забезпечити розвиток умінь професійно орієнтованого монологічного мовлення студентів на основі використання автентичних подкастів. Перейшовши у Тег 1, студенти виконують завдання на сприймання та критичне осмислення англomовного автентичного подкасту із подальшим обговоренням його контенту у парах на основі поданих запитань. У межах вправи нами було додано релевантне зображення, а також посилання на відповідний подкаст. У межах вправи Тегу 2 студенти, працюючи у міні-групах, сприймають подкаст та занотовують інформацію на одну із його підтем, перейшовши за посиланням на створений заздалегідь викладачем Google документ. У міні-групах, спираючись на зроблені нотатки, кожен студент відтворює почуту інформацію, відбувається загальне обговорення. У вправі 3 студентам пропонується послухати подкаст, що містить інформацію про існуючі типи обробки деталі; підібрати найкращий тип обробки з метою виробництва вказаної деталі; представити, аргументувати свої ідеї у невеликих групах із подальшою фронтальною дискусією. Завантаження розробником власне подкасту у вигляді медіафайлу при створенні контенту тегу активує функцію його автоматичного відтворення.

Отже, технології віртуальної реальності можуть бути ефективним інструментом для покращення якості навчання іноземних мов за умови їх грамотного застосування. З розвитком цих технологій та появою нових віртуальних середовищ/платформ, видається необхідним проведення подальших досліджень їх використання у процесі розробки нових методик навчання іноземних мов.

Література

1. Уліщенко А., Уліщенко В. Особливості застосування імерсійних технологій навчання у вищій освіті. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. № 51. С. 702-710.
2. Kavanagh S., Luxton-Reilly A., Wuensche B., & Plimmer B. A systematic review of virtual reality in education. *Themes in Science & Technology Education*. 2017. No. 10(2), P. 85-119.
3. Parmaxi A. Virtual reality in language learning: A systematic review and implications for research and practice. *Interactive Learning Environments*. 2023. No. 31(1), P. 172-184.
4. Parong J., Mayer R. Learning science in immersive virtual reality. *Journal of Educational Psychology*. 2018. No. 110 (6), P. 785-797.

PUBLIC SPEAKING COMPETENCY FORMATION IN A SELF- REGULATED LEARNING

І. П. Волощук

доцент, кандидат педагогічних наук

Національний технічний університет України

Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

The self-regulated learning paves the path for work excellence and employability in career management. The priority task to ensure high-quality competitive education is to motivate university students to receive it. Such education will contribute to the students' ability to set and achieve specific goals in their professional activities.

So, self-regulated learning involves an advanced level of insight, known as metacognition. It includes understanding how you think and how you apply different thinking skills to different tasks. A common students' symptom is shallow thinking, which illustrates the lack of analytical and critical skills. Being analytical, in contrast to being descriptive, involves explaining cognitive opposition (facts against opinion) and showing an understanding of what it means.

Such self-regulated environment is based on **meta-cognition paradigm** which embraces such educational methods: *cognitive engagement* – active learning, *meaningful learning* – learning how to be analytical, *self-reflection learning* – in-depth reflective dialogues and monologues, *constructive self-development learning* – perceiving reality and building employability knowledge in one's career path, *blended learning* – integrating formal and informal learning (in class and e-learning). The emergence of new academic technologies (e-learning), especially online or web-enhanced courses, play a significant role in creating a metacognitive learning environment. To meet the demands of such an environment we have designed and now implement Public Speaking course for Master students.

This course allows students to have a full perspective of their cognitive potential: originality of thinking, critical thinking, analytical thinking, imagination, emotional literacy, invention, problem-solving. In addition to practicing good performative skills, would be interpreters and translators must also communicate in many contexts. The ability to interpret information and adapt communication styles to match the context is critical for professional interaction. Hence, effective communicators must be able to adapt their negotiation and interaction skills to interpersonal, intrapersonal and small group venues to practice different responses in various communication cases.

Nurturing thinking skills within Public speaking course involves six different cognitive processes: *knowledge acquisition* (define, describe, identify), *comprehension* (contrast, discuss, interpret), *application* (demonstrate, illustrate), *analysis* (analyze, explain, compare), *synthesis* (compose, create, integrate), *evaluation* (recommend, support, draw a conclusion) [1]. Students sharpen their ability to model speeches in a certain communicative situation (the task of transcoding information in a certain situation while defining a specific communicative purpose, the ability to predict information through incomplete statements, to persuade by reasoning and argumentation. For example, the model **PROBLEM – SOLUTION PATTERN** in the situation below envisages:

A specific purpose: to persuade the audience that the use of antibacterial chemicals in household products is a serious problem that requires action by government and consumers alike.

- Main points:
- Personal appeal – attention getter
- Preview – let me show a few reasons why...
- BODY
- Effective memorable conclusion

The process of designing and delivering such speeches creates a semantic perspective of sense-making for students' educational and cognitive activities, in which the results of professional training correlate with personal meanings and strategies of their own lives [2].

All above-mentioned thinking skills enrich the students' transferable skills and their capability to manage tasks and solve problems logically, reflectively and creatively.

Creativity in its turn, integrates activities such as perception, cognition and communication. Reflective thinking is realized during a sense making activities such as autobiographical storytelling. In a warfare time such activities have a therapeutical impact on students. Thus, this course allows students to see the full perspective of their cognitive potential: originality of thinking, critical thinking, analytical thinking, imagination, emotional literacy, invention, problem-solving.

Literature

1. Артеменко Т. М. Комунікативна компетентність як основа комунікативно-інтерактивного процесу навчання іноземної мови. *Іншомовна комунікативна компетентність у фаховій діяльності: матеріали Міжуніверситетського науково-практичного семінару (Харків, 27 листопада 2018 р.)*. Харків : Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2018. С. 10-14.

2. Eemeren F. H., Kruiger T. Identifying argumentation schemes. In Frans H. van Eemeren, Rob Grootendorst, J. Anthony Blair and Charles A. Willard (eds.), *Argumentation: Perspectives and Approaches*. Dordrecht: Foris, 1987. P. 70-81.

МЕДІАДИДАКТИКА У ВИКЛАДАННІ ЛІТЕРАТУРИ

Н. В. Глінка

доцент, кандидат філологічних наук

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Викладання літератури у вищій школі передбачає залучення якісно нових технологій, оскільки мультимодальність сьогодні стає керівним способом отримання інформації. Незважаючи на те, що принцип навчання літератури залишається книгоцентричним та антропоцентричним, сучасні студенти, навіть філологічних факультетів, стають «людьми екрану» на відміну від викладачів – «людей книжки», за словами англійського вченого Джеймса Мартіна [1], хоча світова криза пандемії та повномасштабна війна змусила й наших освітян відмовлятися від звичного паперового формату.

Життєві виклики останніх років в Україні кардинально змінили принципи навчального процесу у вищій школі. І медіатехнології в освіті стали не тільки частиною культури, але й необхідною вимогою нашого буремного часу. Отже викладач повинен перетворити комп'ютер на свого співавтора й асистента. Ці зміни зробили невербальні та змішані тексти більш впливовими та породили нові форми створення тексту (відео, веб-сторінки тощо), де суто мовні текстові структури доповнюються важливими візуальними, акустичними, кінетичними та іншими структурами. Такі трансформації надають нові мультимодальні можливості для навчання [2]. Тому мультимедійні цифрові технології, що дозволяють об'єднувати в одній комп'ютерній програмно-технічній системі текст, звук, відеоряд, графіку й анімацію, стають важливим компонентом навчання літератури. Функціями та наслідками застосування медіа як допоміжного засобу у процесі викладання та навчання займається медіадидактика. Її призначення полягає в оптимальному відборі медіазасобів, які сприяють досягненню успіху в навчанні з урахуванням реальних умов. У медіадидактиці мова йде перш за все про використання медіа з метою забезпечення нової якості навчання та викладання, оптимізації умов освітнього процесу та підвищення його ефективності за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

У викладанні літератури найпродуктивнішими методами є проведення інтерактивних лекцій з використанням мультимедіа-технологій; розробка

комп'ютерних презентацій; використання підручників-навігаторів; застосування інформаційних технологій в організації проєктної діяльності студентів; організація їхньої самостійної навчально-пізнавальної роботи [3].

З огляду на мультимодальність медіадидактики представимо різні форми навчальної діяльності.

1. Серед аудіальних засобів важливе місце посідають аудіокниги, оскільки все більше наших сучасників їх використовує замість звичного паперового примірника. Над створенням художніх аудіокниг працює команда професіоналів: режисер, звукооператор, композитор, артисти-виконавці. Важливим складником є музичний супровід, який передає атмосферу епохи, до якої належить і літературний, і музичний твір. Отже, студентам можна пропонувати ознайомлення з творами світової літератури під час самостійної роботи шляхом застосування аудіокниг.

2. У форматі відеоматеріалів перегляд екранізацій літературних творів використовується як ілюстрація до художньої книги, для зіставлення авторської та режисерської інтерпретацій. Перегляду екранізації у самостійній роботі повинна передувати підготовчий етап: сформульовані питання для подальшої дискусії, завдання на виявлення незбігів сюжету чи персонажного складу. Підвищують інтерес студентів до творчості поетів відеокліпи, створені за піснями на поетичні тексти.

3. Тестові технології розглядають не як основні, а як допоміжні, що допомагають розвитку логічного мислення студентів та спонукають їх до самостійної роботи. Первинно спрямовані на здійснення контролю, сучасні тести репрезентують і навчальну методику. Існують тестові завдання з множинним вибором відповіді, з її альтернативним типом, завдання на співвіднесення певних елементів, на завершення відомих висловів (письменників чи персонажів літературних творів), на визначення зайвого елементу, відновлення відповідності, завдання вільного викладу тощо. Багатоманітність формулювань, поєднання в одній роботі різних типів завдань допомагає викликати інтерес, уникнути схематичності при складанні тестів. Укладання тестів може бути груповим чи індивідуальним завданням студентів. На сучасному етапі активно застосовуються можливості Google платформи для створення, використання, перевірки та оцінювання тестів.

4. Одним з тих, що набирає особливої популярності, є аудіовізуальний формат віртуальної екскурсії. Це організаційна форма навчання, що відрізняється від реальної екскурсії віртуальним відображенням реальних

об'єктів з метою створення умов для самостійного спостереження, збору необхідних фактів. Визначальними рисами такого формату є наочність, доступність, наявність інтерактивних завдань. Об'єктами екскурсії можуть ставати шедеври світових музейних колекцій, місця життя і творчості письменників, фотогалереї, ілюстрації до творів, літературознавчі студії. Роль гіда у такій екскурсії виконує як викладач, так і студент. Найефективнішими є віртуальні екскурсії при вивченні біографії письменника («Лондон Чарльза Діккенса», «Літературний Париж»), знайомстві з певною культурно-історичною епохою («Світ античності», «Епоха італійського Відродження»), екскурсії місцями літературних героїв («У пошуках Дон Кіхота», «Верона: місто Джульєтти», «Руан Мадам Боварі»). Завданням студентського проєкту може стати створення літературної географічної карти («Одіссея: дорога додому», «Шлях Аргонавтів»).

5. Проєктна діяльність – провідна в сучасній вищій школі, адже це передовсім науково-дослідницький пошук студента, де поєднано теорію, проблемність і практичність застосування. Проєктування широко використовують не лише в технічних галузях і соціальній сфері, але й у гуманітарних дисциплінах. Метою проєкту є створення наукового продукту шляхом творчої пошукової діяльності. На заняттях з літератури такою метою може бути: розробка проєктів за прочитаним (аудіореклами, друкована реклами, інсценування, відеоролик, комбінована реклама творчості письменника); створення комп'ютерних продуктів (публікації, презентації, буклети, тести, кросворди, плейкасти, фотоколажі, web-сайти, блоги тощо).

Як показала практика останніх років, головним у застосуванні цифрових технологій у викладанні літератури є доцільність та системність у залученні елементів медіадидактики.

Література

1. Martin J. The Meaning of the 21st Century. 2006. https://www.bookbrowse.com/bb_briefs/detail/index.cfm/ezine_preview_number/960/the-meaning-of-the-21st-century
2. Fedorenko S., Voloshchuk I., Sharanova Y., Glinka N., & Zhurba K. Multimodality and digital narrative in teaching a foreign language. *Arab World English Journal (AWEJ) Special Issue on CALL*. 2021. No.7. P. 178-189. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/call7.13>
3. Використання інноваційних технологій на уроках світової літератури. *Блог вчителів світової літератури*. https://techerworldlit.at.ua/publ/metodichna_skarbnichka/vikoristannja_ikt_u_procesi_vikladannja_svitovoji_literaturi/10-1-0-44

АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ: ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПИ

Г. В. Буднікова

аспірантка

Київський національний лінгвістичний університет

Еталоном сучасного випускника закладу вищої освіти є першокласний та конкурентоспроможний спеціаліст, який є професіоналом у своїй галузі, здатен демонструвати свої вміння та навички у відповідній фаховій сфері, думонструє бажання постійно розвиватися та удосконалювати свої знання.

Загальновідомо, що навчання лінгвосоціокультурної компетентності має на меті сформувати висококласного спеціаліста-філолога, адже професійно-орієнтоване навчання передбачає знання мови на рівні вищому ніж оволодіння граматиною, лексикою та фонетикою. Лінгвосоціокультурна компетентність – це «система лінгвістичних та екстралінгвістичних знань, мовленнєвих навичок та вмінь, які забезпечують здатність особистості вступати в міжкультурну комунікацію» [1, с. 176]. Загалом, ціль опанування студентами лінгвосоціокультурної компетентності – це стати провідником у забезпеченні «діалогу культур» у міжкультурній комунікації. Враховуючи вищезазначене, сьогодні вкрай важливо формувати навички лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх філологів у стінах ЗВО, для того щоб їхні випускники могли ставали конкурентоспроможними у своєму професійному житті. Викладачам важливо розуміти і знати методи та технології формування цієї компетентності.

Вагомим чинником у цьому процесі є набуття власних знань з огляду на досвід європейських науковців. Викладачам сучасних ЗВО слід спиратися на досвід іноземних колег, щоб, по-перше, перейняти позитивні результати, а по-друге, застосовувати критичне мислення і відкидати те, що може стати беззмістовним або навіть шкідливим для навчання українських студентів.

Англійська стала мовою міжетнічного спілкування, і Європа не є винятком. Фактично, понад 50% європейців певною мірою розмовляють англійською. Однак розвиток англійськомовної лінгвосоціокультурної компетентності в Європі не є рівномірним у всіх країнах, і в цій сфері все ще існують деякі проблеми, які необхідно вирішити.

Одним із головних чинників, що спричинює нерівномірність розвитку англійськомовної лінгвосоціокультурної компетентності в Європі, є відсутність стандартизації у політиці мовної освіти. Кожна країна має власний підхід до викладання англійської мови, що призводить до суттєвих відмінностей у рівнях її володінням. Наприклад, країни Північної Європи, такі як Швеція та Фінляндія, мають репутацію країн з високим рівнем володіння англійською мовою, тоді як країни Південної Європи, такі як Італія та Іспанія, як правило, мають статистично нижчий рівень.

Крім того, розуміння культурних нюансів і соціальних традицій має вирішальне значення для ефективного спілкування англійською мовою, особливо в міжнародному контексті. Однак не завжди цей аспект розглядається належним чином, що призводить до непорозумінь і відсутності досягнення діалогу культур.

Незважаючи на ці проблеми, є позитивні зрушення у навчанні англійськомовної лінгвосоціокультурної компетенції і в Європі в цілому. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (CEFR) забезпечують стандартизовану структуру для мовної освіти, яка може допомогти покращити узгодженість рівнів володіння мовою. Крім того, все більше уваги приділяють комунікативному викладанню мови, яке зосереджується на практичних навичках спілкування, а не лише на граматичній точності.

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що розвиток англійськомовної лінгвосоціокультурної компетентності є складним питанням, яке потребує уваги як з боку урядів країн Європи, так і з боку викладачів та студентів. Навчання лінгвосоціокультурної компетентності ототожнюється з цілісним володінням мовою, а опанувавши її філолог в майбутній перспективі зможе стати міжкультурним провідником та конкурентоспроможним професіоналом.

Література

1. Божко Н. Розвиток лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*. 2021. <https://doi.org/10.36074/logos-26.02.2021.v2.5>

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: ПОГЛЯДИ УКРАЇНСЬКИХ І ЗАРУБІЖНИХ НАУКОВЦІВ

В. Л. Каленська

аспірантка

Київський національний лінгвістичний університет

На сучасному світовому ринку праці здебільшого цінуються спеціалісти, які не тільки отримали певні знання та володіють необхідними професійними вміннями у своїй сфері, а й можуть опановувати нові вміння швидко та самостійно й ефективно застосовувати їх у професійній діяльності. Безсумнівно, вчителі англійської мови (АМ) не є винятком, адже вони постійно змушені оволодівати новими технологіями викладання АМ. Крім того, в умовах воєнного стану деякі студенти, майбутні вчителі АМ, позбавлені змоги відвідувати практичні заняття, тому мають самостійно опановувати певні аспекти іншомовної комунікативної компетентності (ІКК). У результаті зростає потреба у формуванні навчально-стратегічної компетентності (НСтК) майбутніх учителів АМ.

Погляди українських та зарубіжних науковців на проблему формування НСтК здебільшого збігаються, проте є певні відмінності. Вітчизняні вчені (Ю. П. Гудима, С. Ю. Ніколаєва, Н. Ф. Бориско, Т. О. Олійник, І. П. Задорожна, О. С. Конотоп та інші) переконані, що найбільш релевантним терміном для зазначеної компетентності є **навчально-стратегічна компетентність**. Ми поділяємо думку Т. О. Олійник, що НСтК водночас охоплює навчальну (навчальні стратегії) та комунікативну (комунікативні стратегії) компетентності [3, с. 9-10]. Проте зарубіжні вчені (М. Кенел, М. Свейн, Л. Дюккет, Л. Бахман та інші) називають досліджувану компетентність **стратегічною** (*strategic competence*), адже в її основу покладені саме стратегії, якими послуговуються студенти під час навчання. Водночас і українські, і зарубіжні вчені погоджуються в тому, що НСтК повинна формуватися в контексті певного аспекту ІКК. Наприклад, у найновішому виданні Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти зазначено, що в будь-якій комунікативній ситуації загальні компетентності (соціокультурна, міжкультурна, професійна) завжди поєднуються з комунікативними компетентностями (лінгвістична, соціолінгвістична та прагматична) й комунікативними стратегіями для досягнення поставленої мети. Крім того,

стратегічна компетентність формується в контексті певного виду мовленнєвої діяльності та є її невід'ємним складником [3, с. 29].

Визначення поняття НСтК у методистів всього світу здебільшого збігаються в основних моментах. Так, Ю. П. Гудима визначає НСтК як готовність та здатність студента до усвідомленого та ефективного навчання, яке охоплює формулювання комунікативних цілей, проведення контролю та оцінки своїх результатів і вміння компенсувати прогалини у знаннях під час спілкування [1, с. 37]. Водночас О. С. Конотоп, провівши аналіз понад 10 визначень НСтК зарубіжними вченими, дійшла висновку, що вони акцентують увагу на декількох аспектах, а саме, компенсації труднощів під час спілкування, досягненні комунікативної мети, покращення ефективності комунікації й запобігання її зриву [2, с. 195].

Під час дослідження проблеми формування НСтК вітчизняні вчені фокусуються на описі самого поняття, окресленні структури цієї компетентності в аспекті певної комунікативної діяльності (аудіюванні, говорінні, читанні, письмі), формуванні змісту НСтК залежно від етапу навчання (початкова, основна та вища школа, окремий рік навчання у ЗВО тощо), розробці вправ на основі проведеного теоретичного аналізу та формулюванні методичних рекомендацій щодо навчання цієї компетентності. Проте основна увага зарубіжних науковців зосереджена на загальній класифікації стратегій, проведенні кроскультурних опитувань студентів щодо вибору стратегій для встановлення зв'язків між національністю, статтю та майбутньою професією студента й репертуаром стратегій, визначення закономірностей у формуванні НСтК в ракурсі соціокультурної компетентності тощо.

Отже, зарубіжні та українські вчені погоджуються в тому, що НСтК є важливим аспектом формування ІКК, незважаючи на наявні відмінності в термінології та підходах до проведення досліджень. Крім того, вчені всього світу застосовують схожу класифікацію стратегій, водночас розроблюючи низку вправ та завдань для формування у студентів умінь використовувати навчальні та комунікативні стратегії.

Перспективами подальших досліджень вважаємо розробку теоретичних засад формування НСтК у професійно-орієнтованому говорінні майбутніх учителів АМ, а саме, визначення сучасних найбільш ефективних підходів до формування зазначеної компетентності.

Література

1. Гудима Ю. П. Формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в діалогічному мовленні: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02. Київ: Київський національний лінгвістичний університет. 2018. 236 с.
2. Конотоп О. С. Навчально-стратегічна компетентність у контексті сучасних зарубіжних науково-методичних досліджень. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка*. Серія Педагогічні науки. 2020. № 7 (163). С. 193-196.
3. Олійник Т. О. Особливості формування навчально-стратегічної компетентності. *Іноземні мови*. 2013. № 4. С. 9-20.
4. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Companion Volume with New Descriptors. Strasbourg: Council of Europe Publishing. 2018. 235 p.

FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF CYBERSECURITY ENGINEERS AS A PROFESSIONAL NECESSITY

O. V. Yashchuk

PhD student

Kyiv National Linguistic University

In today's world of globalization and international cooperation, ability to communicate in foreign languages in a professional and social environment, which is namely foreign language communicative competence, serves as a key to effective activity of experts in almost any field. In a broad sense, based on sound knowledge of grammar, vocabulary, and phonetics, it includes application of language skills in various spheres of life, such as business, science, culture, and others. Also, foreign language communicative competence comprises cultural responsiveness as its significant part in reference to understanding and considering cultural differences in communication with representatives of other countries, which must be factored in under conditions of modern multiculturalism.

Within the above context the importance of providing foreign language training to upcoming cybersecurity experts needs to be emphasized. This arises from the fact that careers in the field of cybersecurity have become extremely crucial today with the development of information technology and surge in amount of cyberattacks. Particularly, with the increasing number of online and e-commerce transactions in the past few years, software supply chains are vulnerable to many cyberattacks [1]. As a result, companies and governments around the world are continuously hiring cybersecurity professionals to protect their computer systems from hackers, viruses, and other cyberthreats. Further, the expanding volume of digital data, stored and processed, raises the question of how to solidly protect it from unauthorized access. So, cybersecurity is a fundamental aspect of ensuring the confidentiality, integrity and availability of data. Consequently, cybersecurity specialists are in high demand because they help protect computer systems, networks, and digital data from wide range of cyberthreats that can cause serious harm to businesses, governments, and the public at large.

From a wider perspective, the notion "cybersecurity specialists" describes the professional involvement of experts in the field as a whole. However, given its specificity and areas, cybersecurity activities are structured, and the corresponding work is performed by the competent technicians.

Specifically, when it comes to the cybersecurity engineers, they are key experts assuring the protection of information systems and networks from harmful attacks and vulnerabilities. They must understand the threats that pose risks to information security and implement effective measures to protect computer systems. This can include security system audits, security policy development, access control configuration, detection and response to cyberattacks, setting up protection systems against malware, and much more. Cybersecurity engineers must have profound knowledge of computer systems, network security, cryptography, and other related areas, as well as understanding of modern technologies and methods of protection against cyberattacks and be prepared to perform tasks of high complexity.

Along with this, the listed competencies are not limited to solely professional and technically conditioned set of knowledge and skills, and are significantly enhanced by the ability to carry out professional communication in foreign languages. The level of foreign language communicative competence of a cybersecurity engineer largely determines the effectiveness of solving professional tasks in the relevant contexts of cybersecurity activities. Namely, the application of foreign language knowledge and the implementation of foreign language communicative competence are envisaged in the following dimensions of practice:

- working with foreign documentation will help to better understand international standards and frameworks (such as ISO/IEC 27001, NIST Cybersecurity Framework, CIS Critical Security Controls, PCI DSS, GDPR) that need to be taken into account when establishing projects related to software development, network infrastructure, data storage systems, monitoring and protection against cyberattacks, vulnerability testing and implementation of security measures, etc.;

- updating knowledge, reading literature and information resources – information on cybersecurity changes rapidly, so it is necessary to learn throughout life (a lot of information on new technologies and threats is presented in English or other foreign languages);

- interaction with international counterparts – communication with colleagues from other countries promotes effective collaboration and problem-solving (exchange of experience, knowledge, and information about new cyberthreats and protection tools); opening new opportunities for the development of new technologies and algorithms that provide more powerful protection against cyberthreats;

– security audits – cybersecurity engineers, who comply with licensing and certification requirements, can conduct security audits for foreign companies and organizations, which includes analysis of software security, testing the level of network protection, and other relevant aspects that require communication with foreign colleagues.

Given the above, it is also important to note that a pertinent detail of acquiring foreign language communicative competence is cultural proficiency. It is essential for communication in the field of cybersecurity since cybersecurity engineers work with international teams, as well as clients and users from various countries. Cultural competence facilitates understanding of cultural differences in communication styles, attitudes, values that may influence the perception and interpretation of information. Additionally, cultural competence assists in adhering to ethical principles and norms. Overall, for cybersecurity engineers, working in a global environment, both foreign language communicative competence and cultural proficiency are requisite for successful internationalization and impactful professional interaction.

Literature

1. A Deep Dive into Cybersecurity and the Most In-Demand Cybersecurity Jobs.
<https://digitalskills.ce.ucf.edu/cybersecurity/a-deep-dive-into-the-cybersecurity-field-and-the-most-in-demand-cyber-security-jobs/>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Sayenko Tetyana Ivanivna – PhD in English Linguistics, Associate Professor; Professor of Nagoya University of Commerce and Business, Lecturer at Nagoya University, Japan.

Баклан Ірина Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Башук Наталія Петрівна – старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Білокобильський Юрій Олександрович – здобувач наукового ступеня доктора філософії Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України.

Борбенчук Ірина Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Буднікова Ганна Василівна – викладач, здобувач наукового ступеня доктора філософії Київського національного лінгвістичного університету.

Ващило Ольга Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Вераксих Тетяна Вікторівна – викладач, здобувач наукового ступеня доктора філософії Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Верховцова Ольга Михайлівна – старший викладач Національного авіаційного університету.

Власюк Людмила Сергіївна – викладач, здобувач наукового ступеня доктора філософії Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Волощук Ірина Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Гаман Ірина Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Глінка Наталія Вікторівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Грицик Вікторія Сергіївна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Данилюк Анастасія Сергіївна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Дегтярьова Євгенія Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу французької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Демиденко Ольга Павлівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Ємець Олександр Васильович – кандидат філологічних наук, професор кафедри германської філології та перекладознавства Хмельницького національного університету.

Жуковська Вікторія Вікторівна – кандидат філологічних наук, професор кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Залужна Ольга Олексіївна – кандидат філологічних наук, завідувач кафедри англійської філології Донецького національного університету імені Василя Стуса.

Івашкевич Леся Сергіївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Існюк Ольга Юріївна – викладач кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Іщенко Ольга Володимирівна – старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Каленська Валерія Леонідівна – здобувач наукового ступеня доктора філософії Київського національного лінгвістичного університету.

Каптюров Андрій Андрійович – здобувач наукового ступеня доктора філософії Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України.

Карачун Юлія Геннадіївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Ковальська Ангеліна Євгенівна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Ковальчук Марія Юріївна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Корженевська Катерина Сергіївна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Корнєва Зоя Михайлівна – доктор філологічних наук, професор кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови, декан факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Косович Ольга Василівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романо-германської філології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Котвицька Вікторія Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Крамар Наталія Анатоліївна – старший викладач, старший науковий співробітник Центру наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України.

Кузнецова Олена Юріївна – доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Лазебна Олена Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Левко Олександр Вадимович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального мовознавства, класичної філології та неоелліністики Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Лисицька Анастасія Ігорівна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Луньова Тетяна Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської та німецької філології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, стипендіат кафедри освіти за Програмою Британської академії «Підтримка дослідників, які опинилися в ситуації ризику» університету м. Йорк.

Мамедова Алла Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри викладання другої іноземної мови Запорізького національного університету.

Маслова Тетяна Борисівна – здобувач ступеня доктора філософії факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Муханова Олена Миколаївна – старший викладач Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Назарчук Софія Андріївна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Падалка Михайло Олегович – студент Сумського державного університету.

Приймачук Юлія – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Самсоненко Дарина Вікторівна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Семененко Анастасія Олександрівна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Семида Оксана Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №1 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Скобнікова Оксана Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Скриннік Юлія Сергіївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Суїма Ірина Павлівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Тацакович Уляна Тарасівна – доктор філософії, асистент кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Туришева Оксана Олегівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Усик Галина Миколаївна – старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Ущина Валентина Антонівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської філології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Філіппова Ніна Михайлівна – кандидат філологічних наук, доцент, професор НУК, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

Чаюн Ірина Олегівна – здобувач ступеня доктора філософії Київського національного лінгвістичного університету.

Чепурна Зінаїда Володимирівна – старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Чугу Світлана Дмитрівна – кандидат філологічних наук, доцент, викладач Language Centre FREEDOM CLC + , м. Вінниця.

Шепелєва Олена Володимирівна – старший викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування №3 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Штефан Людмила Андріївна – доктор педагогічних наук, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Шум Ольга Володимирівна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №3 Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Шумська Таїсія – здобувач ступеня доктора філософії факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Щербак Анастасія Євгеніївна – студентка факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Щигло Лариса Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської філології Сумського державного університету.

Юган Наталія Леонідівна – доктор філологічних наук, професор кафедри філології та перекладу Київського національного університету технологій та дизайну.

Якимович Максим Олегович – здобувач ступеня доктора філософії факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського».

Яшук Ольга Вікторівна – здобувач ступеня доктора філософії Київського національного лінгвістичного університету.

Наукове видання

**Дискурс професійної і творчої
комунікації: лінгвокультурний,
когнітивний, перекладацький
та методичний аспекти**

**Збірник матеріалів
VIII Міжнародної науково-практичної конференції**

18–19 травня 2023 р.

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання Т. М. Янушевської

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія ДК № 5354 від 25.05.2017 р.
просп. Берестейський, 37, м. Київ, 03056

Підп. до друку 02.11.2023. Формат 60×84¹/₁₆. Папір офс. Гарнітура Times.
Спосіб друку – електрографічний. Ум. друк. арк. 10,0. Обл.-вид. арк. 11,98.
Поз. 23-3-3-005. Зам. № 23-081.

Видавництво «Політехніка» КПІ ім. Ігоря Сікорського
вул. Політехнічна, 14, корп. 15
03056, м. Київ
тел. (044) 204-81-78